

Odvetniška
Zbornica
Slovenije

Odvetnik

Leto VII, št. 8 (29) – december 2005

dr. Zvonko Fišer

Izhodišča za reformo kazenskega postopka v RS – 1. del

mag. Jorg Sladič, mag. Pavla Sladič - Zemljak

Obvezno odvetniško zastopanje pred SES

Jernej Podlipnik

Odvetniško in sodniško pripravištvo v praksi

Stojan Zdolšek

Odvetnik o vplivih politike na sodne postopke

Intervju

Aleš Zalar: Odvetniki – ključ mediacij!

	3
Uvodnik	Editorial
dr. Marko Ilešič: Vloga odvetnika pred Sodiščem ES	<i>dr. Marko Ilešič: The role of an attorney at the ECJ</i>
	4
Članki	Articles
dr. Zdravko Fišer: Izhodišča za reformo kazenskega postopka v RS (1. del)	<i>dr. Zdravko Fišer: Outlines for the reform of the criminal procedure in Republic of Slovenia (1st part)</i>
mag. Jorg Sladič in mag. Pavla Sladič - Zemljak: Obvezno odvetniško zastopanje v procesnem pravu Sodišča ES – procesna predpostavka postulacijske sposobnosti?	<i>Jorg Sladič, LL.M, Pavla Sladič - Zemljak, LL.M: Mandatory legal representation in the proceedings legislation of the ECJ – process presumption of postulation capability?</i>
Boris Grosman: Nagrajevanje odvetniškega dela v Nemčiji	<i>Boris Grosman: Awarding of attorneys' work in Germany</i>
Jernej Podlipnik: Odvetniško in sodniško pripravništvo v praksi	<i>Jernej Podlipnik: Attorneyship and judicial probation in practice</i>
Tomaž Marušič: Deset pravil FIS v slovenski sodni praksi	<i>Tomaž Marušič: The ten FIS rules in Slovene court practice</i>
	19
Dnevi pravnikov	Days of Slovene lawyers
Odvetnik o vplivih politike na konkretne sodne postopke (mag. Bojan Kukec)	<i>Attorney's view of the influences of politics on specific court proceedings (Bojan Kukec, LL.M)</i>
	21
Intervju	Interview
Aleš Zalar: Odvetniki – ključ mediacij! (mag. Bojan Kukec)	<i>Aleš Zalar: Attorneys – key to mediations! (Bojan Kukec, LL.M)</i>
	23
Mednarodna srečanja	International meetings
mag. Gregor Velkaverh: Kaj želi evropsko odvetništvo?	<i>Gregor Velkaverh LL.M: What are the goals of European attorneys?</i>
Bojana Potočan: 5. konferenca evropskih odvetnikov o izobraževanju	<i>Bojana Potočan: 5th Conference of European attorneys on education</i>
doc. dr. Konrad Plauštajner: CCBE – posvet in seja v Bruslju	<i>doc. dr. Konrad Plauštajner: CCBE – consultation and meeting in Brussels</i>
Tanja Sedušak: Srečanje slovenskih in hrvaških odvetnikov	<i>Tanja Sedušak: Meeting of Slovene and Croatian attorneys</i>
	29
Sodna praksa US RS	Court practice of the Constitutional court of the Republic of Slovenia
Tožba po ZUS ni učinkovito pravno sredstvo (mag. Bojan Kukec)	<i>Lawsuit in accordance with the law on administrative litigations is not an efficient legal remedy (Bojan Kukec, LL.M)</i>
	30
Sodna praksa ESČP	Court practice of the ECHR
V Sloveniji gre za sistemsko kršenje pravic iz EKČP (mag. Bojan Kukec)	<i>Systematic violation of the European Convention on Human Rights in Slovenia (Bojan Kukec, LL.M)</i>
	36
Recenzije	Reviews
Pravdni postopek s komentarjem – 1. knjiga (1.–150. člen) (mag. Bojan Kukec)	<i>Litigation procedure with commentary – 1st book (Articles 1 – 250) (Bojan Kukec, LL.M)</i>
dr. Marko Novak: Uvod v pravno pisanje (mag. Bojan Kukec)	<i>dr. Marko Novak: Introduction to legal writing (Bojan Kukec, LL.M)</i>
	38
Mediji o odvetništvu	Media and attorneys
Od kakovosti in interesa domačih odvetnikov je odvisno, koliko bo pritožb na ESČP (B. K.)	<i>The quality and interest of domestic attorneys shall determine the number of complaints to the ECHR (Bojan Kukec, LL.M)</i>
	37
Statistika	Statistics
	40
Zgodovina	History
dr. Peter Čeferin: Iz arhiva Odvetniške zbornice Slovenije – Odvetniška zbornica v letih 1972–1973	<i>dr. Peter Čeferin: From the archives of the Bar association of Slovenia – the Bar during 1972 and 1973</i>
	41
Iz sodne dvorane	From the court room
Igor Karlovšek: Umor Sonje Lipec	<i>Igor Karlovšek – The murder of Sonja Lipec</i>
	42
Razvedrilo	Pastime
dr. Karlo Primožič: Odvetnica in harmonika	<i>dr. Karlo Primožič – Lady barrister and an accordion</i>
	44
Novice iz sveta	News from around the world
Dean Zagorac: Obtožnica kar prek SMS	<i>Dean Zagorac: Bill of indictment as an SMS message</i>
Dean Zagorac: Šale o pravnikih in pravna kultura	<i>Dean Zagorac: Jokes about lawyers and the legal culture</i>
	44
Stvarno in avtorsko kazalo prispevkov v Odvetniku – letnik 2005	2005 Annual Table of Contents of the Odvetnik magazine – by Subjects and Authors
	47
Avtorski sinopsis	Authorial Synopses

Prevodi v angleščino: Jaka Repanšek, spec. – stalni sodni tolmač za angleški jezik

S prispevki sodelujejo:

Dr. Peter Čeferin, odvetnik v Grosupljem. **Dr. Zvonko Fišer**, sodnik na Ustavnem sodišču RS in profesor na PF Univerze v Ljubljani. **Boris Grosman**, odvetnik v Ljubljani. **Dr. Marko Ilešič**, sodnik na Sodišču Evropskih skupnosti v Luksemburgu. **Igor Karlovšek**, odvetnik v Celju. **Boštjan Koritnik**, univ. dipl. pravnik. **Mag. Bojan Kukec**, odvetnik na Vrhniki – specialist za delovno pravo. **Tomaž Marušič**, upokojeni odvetnik iz Solkana. **Doc. dr. Konrad Plauštajner**, odvetnik v Celju. **Jernej Podlipnik**, odvetniški pripravnik na Vrhniki. **Bojana Potočan**, odvetnica v Ljubljani. **Dr. Karlo Primožič**, odvetnik v Gorici (Italija). **Tanja Sedušak**, strokovna sodelavka na OZS. **Mag. Jorg Sladič**, referendaire v kabinetu dr. Verice Trstenjak na SDPS v Luksemburgu. **Mag. Gregor Velkaverh**, odvetnik v Kopru. **Mag. Pavla Sladič - Zemljak**, odvetnica v Ljubljani. **Dean Zagorac**, novinar urednik Pravne prakse.

Pridružite se jim s svojim prispevkom v **Odvetniku št. 30/2006!**

Uvodnik

Vloga odvetnika pred Sodiščem ES

Kot je znano, mora stranke v postopku pred Sodiščem ES (SES) zastopati odvetnik. Izjema velja za t. i. privilegirane osebe (institucije EU in države članice), ki jih mora zastopati agent (uradni zastopnik države), in za stranke v postopkih predhodnega odločanja, kjer veljajo pravila nacionalnega prava o zastopanju v postopku pred nacionalnim sodiščem. Vendar je tudi v teh primerih odvetniško zastopanje običajno.

Zdi se mi, da so nekatera bolj v praksi izoblikovana pravila takšne narave, da lahko pomenijo tudi obogatitev običajnega načina obnašanja slovenskih odvetnikov, hkrati pa pomenijo koristne napotke pri pripravi na ognjeni krst slovenskega odvetnika pred SES.

Čeprav odvetnik zastopa stranko oziroma pomaga njenemu zastopniku, ga ne zavezuje le dolžnost varovati strankine interese. Splošno sprejeto je spoznanje, da mora biti odvetnik tudi sodelavec sodišča. To ni le fraza! Čisto praktična posledica tega spoznanja je obnašanje odvetnikov, ki skušajo sodišču pomagati pri sprejemu odločitve (seveda v interesu svoje stranke), in le redko zamolčijo argumente, ki govorijo proti tem interesom, pač pa jih skušajo razlagati v določenem smislu. Odvetniške vloge so praviloma tako dodelane in popolne, da sodišču pogosto preostaneta le še tehtanje argumentov in seveda odločitev. Formalna potrditev zgornjega načela pa je v tem, da sodišče zahteva, da mora biti odvetnik neodvisen od stranke in zastopanje stranke, s katero je odvetnik v notranji zvezi (družinski, poslovni, npr. kot član kakšnega organa družbe), ni dopustno.

Pogoji za odvetnika se presojujejo po nacionalnem pravu katerekoli države članice: zastopa lahko odvetnik, ki ima pravico opravljati ta poklic pred sodiščem (katerekoli) države članice. Če je v kakšni državi članici dovoljeno opravljati vlogo odvetnika tudi profesorjem, imajo ti pred SES enake pravice kot odvetniki. V praksi to ni redko.

Vsaka komunikacija s SES poteka izključno prek zastopnika. Zato je izbira zastopnika izredno pomembna. Zamenjava zastopnika med postopkom je teoretično možna, vendar povzroča slab vtis in je zato izjemno redka kljub dolgotrajnosti in zapletenosti postopkov.

Odvetnik mora uporabljati jezik postopka, ki se določi v skladu z zelo zapleteno določbo 29. člena Poslovnika SES. Če odvetnik zastopa državo članico, lahko uporablja uradni jezik te države. V praksi je to običajno. Če odvetnik ne zna jezika postopka, mu mora SES uporabo katerega drugega od 20 uradnih jezikov posebej dovoliti.

Odvetniki nastopajo tudi pred SES kot pripadniki odvetništva svoje države. Kot sem že nekajkrat povedal, obstaja nikjer zapisano, a splošno spoštovano pravilo, da zastopniki (torej tudi odvetniki) na obravnavi nastopajo v uradnih oblačilih (togah itd.) svoje države. Pogosto slikovita oprava na obravnavi z raznobarvnimi in različno okrašenimi togami pa seveda z lasuljami in različnimi stili nastopa kaže na mnogovrstnost pravnih tradicij v Evropi. In prepričan sem, da se slovenski odvetniki s svojo tradicijo in znanjem lahko veselijo svojega prvega nastopa pred SES, tako kot se tega veseli podpisani.

dr. Marko Ilešič

Odvetniška zbornica Slovenije sporoča,
da je umrl njen član

Ivan Japelj,

odvetnik v pokoju iz Ljubljane in predsednik
Odvetniške zbornice Slovenije v obdobju 1975–1982.

Ostal bo v našem spominu.

Izhodišča za reformo kazenskega postopka v RS (1. del)

dr. Zvonko Fišer

V Sloveniji že nekaj časa teče razprava o reformi kazenskega postopka¹. V najširšem smislu se je začela že ob sprejemanju zakona o kazenskem postopku v letu 1994, ko je postalo jasno, da je bil sprejet zakon, ki je neposrečen kompromis² med tradicionalno zasnovanim kazenskim postopnikom in že tedaj živimi idejami, ki so zahtevale globlje spremembe. Razprava je v nadaljevanju doživljala vzpone in padce, nikoli pa ni bila posebej intenzivna ali široka. Ko je prišlo do pomembnejše novele zakona, iz katere je bilo videti, kaj vse je v zakonu narobe, je bilo ponavadi slišati bolj odločne pozive k spremembam, ti pa so v nadaljevanju ponavadi potihnil.

Takšen potek dogodkov se še nadaljuje, zakonodajalec z novelami odgovarja na odločitve Ustavnega sodišča RS, ki posegajo v zakon, ali ureja vprašanja, ki naj bi jih bil dolžan zaradi mednarodnih obveznosti Slovenije. Malo je sprememb, za katere bi lahko rekli, da kažejo na željo izboljšati zakon po suvereni opredelitvi zakonodajalca, kaj šele, da bi za njimi stala domišljena odločitev o spremnjanju zakona skladno z zaokroženo in dolgoročno opredelitvijo glede tega, kakšen kazenski postopek naj bi imeli v prihodnje.

V zadnjih letih sta razprave spodbudili in napajali predvsem dve raziskavi, ki sta bili izdelani v okviru Inštituta za kriminologijo pri ljubljanski PF.³ V grobem bi lahko rekli, da sta se doslej izoblikovali dve stališči, eno, ki brani zasnovano veljavnega zakona, čeprav pri-

znava, da bi ga bilo treba temeljito prenoviti, in drugo, ki se zavzema za radikalnejši poseg v zakon o kazenskem postopku, saj bi ga bilo treba zgraditi bolj ali manj na novih izhodiščih.

Mislím, da smo prišli z našimi razpravami o novem, prenovljenem ali zgolj nekoliko popravljenem kazenskem postopku v Sloveniji na rob, do točke, ko se bo treba odločiti, kaj nam je storiti. To pomeni, da ne bi smeli več čakati, saj smo izgubili že preveč časa, čakanje samo pa ne bo rešilo ničesar. Prepričan sem, da se zgolj s čakanjem ni mogoče izogniti prav nobeni izmed napak, ki so jih morda storili v tujini, kjer so se ponekod odločili za reforme, pa so se kasneje morali umakniti, ker so se pokazale za nesprejemljive ali neuresničljive. Naših težav ne morejo rešiti drugi. Iz izkušenj vemo, da celo dobre rešitve, ki so bile uporabljene v tujini, pri nas ne bodo imele nujno enakega ugodnega učinka.

Naša zamuda pri reformiranju kazenskega procesnega prava je namreč veliko večja in vsebinsko globlja, kakor se zdi na prvi pogled. Ni se začela šele s slovensko osamosvojitvijo, kajti reformne tendence v kazenskem postopku, ki še trajajo, so se začele kazati v Evropi v sedemdesetih letih dvajsetega stoletja, tedaj, ko smo pri nas še trdno spali na lovorikah, v zmotnem prepričanju, da imamo moderen kazenski postopnik. S tem niti najmanj ne zmanjšujem pomena reforme iz leta 1967, ki je bila za naše tedanje razmere izjemno pomembna, toda ko jo ocenjujemo s časovne razdalje, bolj na pravnopolitičnem kakor na pravnoteo-

retskem področju. Težava je v tem, da se je po njej razvoj kazenske procesne zakonodaje pri nas za več desetletij popolnoma ustavil. No, morda smo od časa do časa s katero izmed vmesnih novel jugoslovanskega ZKP celo nazadovale.

Pa tudi tako kakor doslej ni mogoče več naprej. Iz novel k slovenskemu ZKP, ki so, kot rečeno, praktično le odgovori (v glavnem nepopolni in niti ne vselej ustrezni, včasih pa tudi prepozni⁴) na odločbe ustavnega sodišča, ki se nanašajo na ta zakon, ne more nastati ne nov ne prenovljen procesni kodeks. US je kljub vsemu zgolj negativni zakonodajalec, njegovi posegi v ZKP, četudi so pomembni, sami zase ne morejo pripeljati do celovite reforme zakonodaje, temveč le do občasnega in od številnih naključij odvisnega popravljanja tistih rešitev, ki očitno niso v skladu z ustavo, številne druge, slabe, vendar ne nujno neustavne, pa še naprej veljajo. Iluzija bi bila, če bi mislili, da bo tako mogoče priti do novega zakona, kaj šele do dobrega zakona. Takšnega primera reforme v svetu ne poznam; mislim, da ni mogoče.

Tudi če bi se v tem trenutku odločili za nov zakon ali za temeljito prenovo starega, bo dela še zelo veliko. Predvsem zato, ker je izdelava novega kazenskega besedila šele prvo dejanje⁵ (samo po sebi zelo zahtevno, pa tudi kritična masa strokovnjakov je majhna), vendar morebiti niti ne najtežje. Temu bo sledilo težavno privajanje na novi zakon, ki mora potekati postopoma in seči v globino, toliko bolj, kolikor bolj bodo spremembe korenite. V mislih imam najprej izobraževanje vseh tistih, ki ga bodo morali uporabljati, in nato, ne pozabimo, njegovo naporeno uresničevanje v praksi. Ogromno uvajalnih in prehodnih norm je potrebnih za uveljavitev takšne reforme, od priprave obrazcev do sprememb na področju tehnologije dela in podobno. Ponavadi se domišljija reformatorjev ustavi pri seznamu spremljevalnih predpisov – pomembnem, a nikakor ne edinem pogoju za uspeh reforme. Trenutno imamo pred seboj slab zgled za takšen prehod, namreč neustrezno pri-

¹ Ker gre za obsežnejši izvorni strokovni članek, smo se v uredništvu odločili, da ga razdelimo na dva dela, z upanjem, da delitev ne bo preveč nasilna, in seveda s poprejšnjim soglasjem avtorja. Zato bodo zadnja tri poglavja (IV. – Glavna obravnava, V. – Pravna sredstva in VI. – Nekatera posebna vprašanja) objavljena v prihodnji številki *Odvetnika*, št. 30/2006 – spomladi 2006.

Članek je za objavo pripravljeno predavanje na odvetniški šoli *Odvetniške zbornice Slovenije*, 9. aprila 2005 v Portorožu.

² Kakor sem povedal že velikokrat: gre zgolj za ugotovitev, in ne za kritiko sestavljavcev osnutka zakona, pred katere so se tedaj postavljale nerealne zahteve in ki so delali v nemogočih razmerah.

³ Gre za raziskavi *Izhodišča za modernizacijo kazenskega postopka v Sloveniji* (2004, vodja doc. dr. Katja G. Sugman) in *Potek kazenskih postopkov v Sloveniji* (2005, vodja doc. dr. Marjo Bošnjak).

⁴ Tako v tem trenutku (okt. 2005) zakonodajalec že občutno zamuja z novelo (predvidoma ZKP-G), ki bi morala rešiti vprašanja, na katera je US opozorilo v svoji odločbi o stvarnih omejevalnih ukrepih.

⁵ Upošteva, da iz obeh že omenjenih raziskav izhaja dovolj ugotovitev o disfunkcijah veljavnega zakona in poglavite usmeritve za spremembe, zagotovo pa niso vse za vse enako sprejemljive.

pravljeno in nič bolje izvedeno reformo zakonodaje o prekrških. Lahko si le predstavljamo, kakšna katastrofa bi bila, če bi se kaj podobnega zgodilo z zakonom o kazenskem postopku!

Vsako od teh dejanj pri uresničevanju reforme je samo zase zahtevno, toda tisto, na katero želim še posebej opozoriti, je najbolj: najtežje je zagotoviti pravilno razumevanje in doseganje kompleksnega predpisa – procesni zakon to zagotovo je *par excellence* – in to vidimo vsak dan že pri uporabljanju veljavnega zakona. Samo za primer: problem uveljavljanja kontradiktornosti – ustava je jasna in zakon v načelih tudi, precedenčna judikatura US pa bogata – in vendar se v skoraj vsakem primeru, ko v zakonu ni do pičice natančno določeno, kako je v določeni procesni situaciji *in concreto* izvedbo, zalomi. Po mojih izkušnjah se vse preredko zgodi, da bi sodnik, v položaju, ko bi bilo treba domnevno nepopolno, kaj šele sporno normo interpretirati v skladu z njeno ustavno (in načelno zakonsko) vsebino, šel po tej poti – nekoliko bolj zahtevni, a edini pravilni. Vse prepogosto ostane v okvirih »gramatikalne« interpretacije, toda tiste grobe, vulgarne, ki ostaja na ravni dobesednega. Konec koncev naj ne bo odveč opozoriti, da imajo sodniki še eno možnost (še več, dolžnost!), to je tisto iz 156. člena ustave, namreč zahtevati oceno ustavnosti sporne določbe pred US, če menijo, da je norma, ki bi jo morali uporabiti, protiustavna. Čeprav vem za tisoč in en razlog, zakaj se za to možnost odločijo zelo poredkoma, to ne pomeni, da me katerikoli izmed njih prepriča.

Vse bolj sem prepričan, da je prav to – napačno razumevanje sodne funkcije (in manj drugih funkcij v postopku)⁶ in ne zgolj zakon (pa čeprav je zastarel, slab in prispeva svoj delež k temu, da je težava še večja) – tisto, kar je največji problem. Po desetletju in pol demokracije je očitno, da sta prvi dve veji oblasti (zakonodajna in izvršna) svoja deleža zajeli z veliko žlico, sodna pa kleca in se spotika ob številnih ovirah. Nekatere ji nastavljajo drugi, nekaj si jih ustvari sama. Vse preredko se tudi zgodi, da bi kdo izmed najvišjih nosilcev preostalih dveh vej oblasti v družbi odločno zastavil svojo besedo za sodstvo – načeloma, ne glede na konkretni primer, v katerem mu je od-

ločitev bolj ali manj všeč⁷ – zavedajoč se številnih posebnosti sodne oblasti in zlasti tega, da pravne države brez močnega in zares neodvisnega sodstva ni. Toda eno je gotovo, sodniki so oblast, so za to, da odločajo, da sodijo, in ne za to, da uradujejo. Kar preveč je primerov, ko se zdi, ne samo, da ni tako in da se niti sami ne dojemajo kot oblast, temveč tudi, da so čisto zadovoljni, da so – *bouche de la loi*. In ob tem, da je to narobe nasploh, je v kazenskem postopku narobe na kvadrat.

Toda prav v tem je kavelj in tisto odločilno notranje neskladje, zaradi katerega veljavni zakon v svoji zasnovi, po mojem globokem prepričanju, ne more biti izhodišče za novega. Zakon, ki sodnika sili v uradovanje, zakon, ki sodnika zato omejuje, namesto da bi mu odpiral prostor za delo, ne more biti podlaga za sojenje. Zato bi ga morali spremeniti, celo če bi bil tehnično odličen, pa seveda vemo, da ni. In zato sem z vsakim dnem bolj prepričan, da ga ni mogoče samo prenoviti, mu dati nekaj novega opleska, temveč mu je treba predvsem vdahnuti novega duha. Pa še ne bo dovolj, kajti novi duh bo treba uresničiti.

Razmislek o novi kazenski proceduri se obenem ne more izogniti temeljnemu vprašanju o namenu kazenskega postopka in njegovi temeljni funkciji: če je ta (še vedno in pretežno) varstvena, potem je škoda velikih besed, truda in časa, ki smo jih doslej porabili. Pokličimo sposobnega nomotehnika, povejmo mu, kaj hočemo, in kmalu bomo imeli »nov« zakon.

Če mislimo resno s tistim, kar smo o svojem kazenskem postopku zapisali v ustavi⁸, skratka, če je njegova pglavitna funkcija garantna, potem pa bo treba zelo jasno zamenjati prevladujočo temeljno paradigmo. Potem nov zakon res zelo potrebujemo. Toda ne samo nov zakon, temveč tudi razmišljajoče in odločne sodnike, ki vedo, da je njihovo delo sojenje, tožilce, ki se zavedajo, da se postopek ne bo premikal naprej sam od sebe, pa sposobno policijo, večče, angažirane in strokovne zagovornike ... in veliko, veliko truda ... In utegnejo biti kljub temu čisto vsi proti kakršnikoli globlji reformi, ker je bolj lagodno ostajati pri vsakdanji neogrožajoči rutini kakor se učiti in priva-

jati na nekaj novega in v jedru – negotovega.

Če na tem področju ne bo prišlo do bistvenega zasuka, potem bo vsakršna reforma, no, morda ne čisto nesmiselna, a v končni posledici zagotovo neuspešna. Ne smemo se slepiti, da bo takšen ali drugačen postopek sam od sebe rešil katerikoli problem (od načelnih do velike večine konkretnih, razen morebiti čisto tehničnih), s katerimi se srečujemo danes. Prenehati je treba tudi saditi rožice, da bo kakršenkoli nov postopek bolj preprost, lažje obvladljiv in – se razume – bolj učinkovit. Tudi če odmislimo, da bi morali vsakega od teh pojmov najprej definirati in povedati, kaj si z njim predstavljamo in kaj hočemo doseči, mora biti jasno, da so danes vsi postopki vse bolj zahtevni, zapleteni in sofisticirani. Dokazov za to je, kolikor hočemo, že samo če si pogledamo, kaj se je v zadnjih letih pri nas dogajalo z drugimi postopki, npr. z izvršbo, upravnim postopkom in upravnim sporom, da že omenjenih prekrškov niti ne navajam še enkrat. Če hočemo, da bi procesni zakoni služili svoji temeljni funkciji, in če nočemo, da bi bili togi in rigidni, drugače niti ne more biti, saj morajo vedno znova in znova ponuditi odgovore na številne in vse bolj zapletene situacije.

In še zadnja misel in tem delu: ko razmišljamo, razpravljamo in se odločamo o možnih novih rešitvah v kazenskem postopku nasploh, poskušajmo to početi z visoko stopnjo intelektualne tolerance in brez kakršnikoli predsodkov. Drugačen postopek je mogoč in lahko dobro deluje. Garancije, da se bo to tudi v resnici zgodilo, pa za nobeno izbiro ne more dati nihče.

1. Predkazenski postopek

Po tem nekoliko daljšem splošnem uvodu bi rad najprej predstavil nekatere najpomembnejše ugotovitve, ki izhajajo iz raziskave Izhodišča za modernizacijo kazenskega postopka v Sloveniji⁹ v zvezi s predkazenskim postopkom¹⁰, ki je ključna ali nevralgična in obenem najzahtevnejša točka reforme:

- neizogibnost predkazenskega postopka. V sistemu javnega pregona si kazenskega postopka brez predkazenskega postopka ni mogoče

⁹ Ne gre za stališča, ki bi jih sprejela raziskovalna skupina kot celota. Prispevek prikazuje stališča avtorja, ki niso nujno (ali v celoti) enaka stališčem drugih članov skupine.

¹⁰ V raziskavi sta se s predkazenskim postopkom ukvarjala predvsem dr. Katja G. Šugman in dr. Zvonko Fišer.

⁶ Tako tudi odvetnik, ki kakorkoli omalovažuje sodnika in njegovo delo, dela slabo uslugo – toda v končni konsekvenci ne samo sodstvu, temveč tudi sebi in svojemu poklicu.

⁷ Posebej dragocena bi bila takšna opredelitev tedaj, ko je jasno, da mu odločitev ni pogodu, toda očitno bomo morali na takšen primer še počakati.

⁸ V mislih imam predvsem številne procesno-pravne določbe Ustave RS.

zamisliti. Predkazenski postopek je informacijska (ne dokazna!) hrbtenica celotnega postopka v nadaljevanju;

- čeprav si avtorji zamišljamo kazenski postopek kot spor, se zavedamo, da predkazenskega postopka ni mogoče zasnovati in urediti kot spora;
- spremenjena zasnova predkazenskega postopka zahteva drugačno ureditev razmerij med udeleženci te faze postopka (to so državni tožilec, policija, osumljenec, sodnik), zlasti pa iskanje novih ravnovesij med njimi. *Dominus litis* te faze je državni tožilec, policija pa mu je podrejena. Sodnik ima funkcijo garanta človekovih pravic in svoboščin in ne več preiskovalca, položaj domnevnega storilca je urejen glede na stopnjo verjetnosti, da je storil kaznivo dejanje. Vpeljati je treba možnost obrambnih poizvedb;
- ureditev predkazenskega postopka odločilno določa in vpliva na postopek v nadaljevanju, zlasti na vmesno fazo, ki mu neposredno sledi in je neizogibni del nove zasnove postopka. Vpliv seže tudi na glavno obravnavo;
- ureditev predkazenskega postopka in vmesne faze mora omogočati, da se visok odstotek zadev konča brez glavne obravnave.

Skladno z navedenimi izhodišči je poglobilni namen predkazenskega postopka zbiranje informacij za odločitev državnega tožilca, ali bo sprožil kazenski postopek pred sodiščem ali ne. Zato lahko rečemo, da je to »njegov« postopek, njegova faza postopka. Vendar to ni tožilska preiskava, če z besedo preiskava razumemo fazo postopka ali institut v današnjem pomenu te besede¹¹. Zbiranje informacij pa ni zbiranje dokazov, zlasti ne dokazov, ki bi lahko bili podlaga za odločitev o glavni stva-

ri na glavni obravnavi, temveč je ta faza, namenjena nabiranju dokaznih virov. Gradivo mora biti kljub temu zbrano korektno, ker bo lahko podlaga za odločitev (tudi končno, in to takšno, ki pomeni obsodilno sodbo) v vmesni fazi in ker iz njega izhajajo dokazni viri za odločitev o glavni stvari, do katerih je treba priti po zakoniti poti. Le zelo izjemoma so neponovljivi dokazi, zbrani v tej fazi, lahko podlaga za odločanje na glavni obravnavi. Ti dokazi morajo biti pridobljeni v posebnem postopku zavarovanja dokazov, ki ga izvaja sodnik v izjemnih situacijah in le na predlog strank, nikoli po uradni dolžnosti¹². Pri tem je pomembno posebej poudariti, da lahko zavarovanje dokazov predlaga tudi obramba, ki je v tem pogledu v popolnoma enakem položaju kot upravičeni tožilec.

Ugovor, češ zakaj neki zavračati kot dokaz informacije, zbrane v tako urejenem predkazenskem postopku, zlasti če so bile spoštovane pravice obrambe, je treba odločno odkloniti iz sistemskih razlogov. Predkazenski postopek ni (anticipirano) sojenje, in če bi zanj uporabili v tej fazi zbrane informacije (dokaze), bi dobili postopek, ki bi ga lahko mirno označili za sodobno različico inkvizitorne procedure. To je *conditio sine qua non* takšne zasnove predkazenskega postopka.

Kar zadeva formalne okvire predkazenskega postopka, je treba povedati predvsem naslednje: začne se s prvo informacijo o kaznivem dejanju, ki mora biti takšne kvalitete, da policijo in državnega tožilca legitimira k njunemu ukrepanju. O razmerju med policijo in državnim tožilcem je bilo v zadnjem času toliko povedano, da se bom ob njem v tem prispevku, namenjenem v prvi vrsti odvetnikom, ustavil čisto na kratko. Bistveno je poudariti, da je procesni subjekt državni tožilec in ne policija. Ta v prvi fazi po odkritju kaznivega dejanja sicer lahko nastopa tudi samostojno in samoiniciativno, vendar je takšna njena aktivnost časovno in vsebinsko zelo omejena. V nadaljevanju je dolžna spoštovati usmeritve, ki jih dobiva od državnega tožilca. Nesporni *dominus litis* predkazenskega postopka je, kot rečeno, državni tožilec, ki mora vedeti, kaj bo v postopku v nadaljeva-

nju potreboval; tega policija ne more vedeti preprosto zato, ker odločitev o pregonu ni njena odločitev, še manj pa je njena stvar kazenski postopek v nadaljevanju.

Predkazenski postopek se konča tedaj, ko zbere državni tožilec dovolj informacij za svojo odločitev, pozitivno ali negativno. Po drugi strani mora biti ta faza časovno omejena (v bistveno krajših okvirih, kakor so zastaralni roki), sorazmerno teži kaznivega dejanja. Oseba, ki je osumljena, namreč ne more neomejeno dolgo ostati v dvomu glede svojega statusa: zadevo je treba spraviti na sodišče, bodisi v sojenje bodisi postopek drugače končati.

Po vsebini gre v predkazenskem postopku za dejanja poizvedovalne narave glede vseh okoliščin, ki so pomembne za odločitev o pregonu. Ta so lahko splošne narave (in tedaj večinoma ni posebnosti, ki jih ne bi poznali že zdaj) ali usmerjena proti določeni osebi; tej osebi je treba tedaj zagotoviti ustrezen nivo procesnih pravic. Temeljni vsebinski pogoj je izpolnjen dokazni standard (v obravnavani zasnovi postopka ga ne potrebujemo več za prehod iz ene v drugo fazo predhodnega postopka, vsaj v dosedanjem smislu ne), ki je določen za takšno dejanje in je višji za bolj invazivna dejanja in nižji za manj hude posege v pravice in svoboščine ljudi. O izvedbi dejanj, ki posegajo v pravice in svoboščine ljudi, zlasti tudi o uporabi omejevalnih ukrepov, odloča sodnik garant.

Posebno pozornost med dejanji v predkazenskem postopku zasluži pridobivanje informacij od domnevnega storilca kaznivega dejanja in izvajanje dejanj, ki zahtevajo posebno strokovno znanje (o teh na tem mestu zaradi omejenega prostora ne bom govoril¹³). V zvezi s pridobivanjem informacij od domnevnega storilca se odpira dvojje vprašanje, ki ju v kazenskem postopku, ki velja zdaj, praviloma ne ločujemo. V prvi vrsti je treba prek njegove izjave določiti procesni položaj domnevnega storilca in se obenem odločiti, koliko in kako bomo uporabljali domnevnega storilca kot vir za pridobivanje informacij o kaznivem dejanju. Vedeti pa

¹¹ Ta bi bila po predlaganih izhodiščih odpravljena. Zoper (sodno) preiskavo, kakor jo poznamo danes, in zoper funkcijo preiskovalnega sodnika govorijo številni teoretični in praktični pomisleki. Nekatere je mogoče ublažiti, vseh pa ne: med slednjimi je funkcija preiskovalnega sodnika. Prvi ugovor zoper preiskovalnega sodnika je v tem, da ni »pravi« nepristranski sodnik, ker se mora najprej prepričati o (dovolj) visoki stopnji verjetnosti, da je osumljenec storil kaznivo dejanje, in šele tedaj lahko začne izvajati preiskavo. Drugi ugovor je v tem, da je naš preiskovalni sodnik danes hkrati sodnik preiskovalec in sodnik garant, to pa šteje moderna procesna teorija v večini za nezdržljivi funkciji. Zato so ponekod, kjer so preiskavo obdržali, vpeljali v preiskavo še enega sodnika, ki izvaja garantno funkcijo, in tako naloge razdelili. Ni dvoma, da se s tem razmerja v preiskavi zelo zapletejo, saj je vsakomur jasno, da ta dva sodnika lahko prideta v konflikt.

¹² Ukrepanje preiskovalnega sodnika po uradni dolžnosti (v veljavnem postopku se njegov obseg sicer zmanjšuje, a ga je še vedno presenetljivo veliko) v načelu ni dopustno, ker je v nasprotju z delitvijo funkcij v kazenskem postopku, torej z načelom akuzatornosti, in v končni posledici v nasprotju z domnevo nedolžnosti.

¹³ Gre za problematiko, ki so jo najlažje predstavljamo, če pomislimo na številne težave v zvezi z izvedenstvom v veljavnem kazenskem postopku. Vprašanje je samo zase zelo kompleksno, treba pa je opozoriti, da so možnosti različne in deloma izvedljive celo v okvirih postopka, kot ga imamo zdaj. Treba pa bi se bilo znebiti prakse, ki je v mnogočem izmaličila dokazovanje z izvedencem, in zlasti vsem zainteresiranim stranem omogočiti enakopravno sodelovanje pri izvedenstvu.

moramo, da gre za dve bistveno različni stvari!

Na tej točki se najlepše vidi, ali upoštevamo domnevnega storilca kot subjekt postopka ali pa nam je zgolj vir informacij (in kasneje dokazov) o kaznivem dejanju. Domnevni storilec ima pravico do izjave in ne obveznosti; odločitev mora biti docela informirana in prostovoljna. Policija bi bila (pogojno) morda sposobna pridobivati informacije o kaznivem dejanju od domnevnega storilca, po sistemski in vsebinski plati pa je popolnoma neprimerna za zbiranje informacij o procesnem položaju osumljenca. Zato so to dejanja, ki jih mora opraviti državni tožilec sam; tudi na tej točki se zasnova močno oddaljuje od veljavnega zakona, zlasti od rešitev, ki so bile vanj vnesene v zadnjem času, npr. s t. i. policijskim zaslišanjem osumljenca v predkazenskem postopku¹⁴.

Bistvena novost, s pomočjo katere skušamo vzpostaviti novo ravnovesje v predkazenskem postopku, so **obrambne poizvedbe**. Pomembna slabost sedanjega predkazenskega postopka je ta, da obramba ni organsko vraščena v postopek, temveč je, prej kot ne nesistematično, vezana na določene procesne situacije ali dejanja v postopku. Obrambne poizvedbe želijo odpraviti to pomanjkljivost in skušajo zagotoviti domnevni storilcu ne samo učinkovito obrambo, temveč tudi možnost kreiranja lastne obrambne strategije (to je zdaj *lege artis* težko, če že ne nemoogoče doseči)¹⁵. Obramba je v veljavnem kazenskem postopku zamisljena kot reaktivna obramba (in v veliki večini primerov to zadošča), v vseh pa ne. Obrambi je zato treba odpreti institucionalno možnost za aktivno kreiranje obrambne strategije.

S poizvedbami, ki jih izvaja sama, se obrambi odpirajo zelo široke možnosti za lastno aktivnost pri pridobivanju informacij, vendar te možnosti ne sme uporabiti za oviranje dela nasprot-

¹⁴ Glej peti odstavek 148. člena in 148.a člen ZKP.

¹⁵ Ta problem nikakor ni nov ali neznan. Včasih se zagovornik znajde v situaciji, ko bi želel za učinkovito obrambo sam pridobiti podatke, pa tega pravzaprav ne more storiti, če se ne želi izpostaviti nevarnosti, da bo kasneje doživel očitke, da je vplival na verodostojnost pridobljenih podatkov. Ugovor, da to lahko stori prek preiskovalnega sodnika, ni utemeljen: prvič zato, ker v tej nameri morebiti ne bo uspel, in drugič, ker lahko pomeni angažiranje preiskovalnega sodnika taktično napako. Če se bo takšno pridobivanje informacij ali dokazov za obrambo končalo neuspešno, bo to lahko v skupnem oslabilo njen položaj.

ne strani. Gre za pravico in ne za obveznost obrambe, ki tudi ne posega v ustavno zagantirano domnevo nedolžnosti. Bistveno pri tem je, da se dovolj natančno določijo razmerja med udeleženci v predkazenskem postopku, upoštevaje nove (razmeroma zapletene) situacije, ki nastanejo z obrambnimi poizvedbami.

Predlagani model predkazenskega postopka ima v primerjavi s sedanjim nekatere očitne prednosti, vendar ni brez slabosti ali nevarnosti. Toda pri primerjavah moramo biti previdni, saj gre za dva bistveno različna pogleda na kazenski postopek in dve med seboj težko primerljivi ureditvi. Njegove največje dobre strani so obenem – slabosti (in narobe).

Predlagana ureditev je racionalna, logična in zaokrožena. Predkazenski postopek služi pregonu, zato je prav, če ga ima v rokah organ pregona. Temeljne procesne vloge so, kolikor so v tej fazi postopka že izražene, razdeljene in med njimi ne prihaja do mešanja. Interes strank je poglavitno gibalo postopka, zato od njih pričakujemo, da bosta aktivni. Novi model omogoča (še več, terja) selekcijo zadev za pregon od najzgodnejše faze do vmesne faze postopka. Postopek je prilagodljiv, saj daje obilo možnosti za izbiro konkretni zadevi prilagojenega postopka. Pravice, ki morajo biti zagotovljene procesnim udeležencem, so sistematično urejene; njihov nivo je v skupnem višji od doseganega.

Na drugi strani si ne bi smeli zatiskati oči pred dejstvom, da bo organ pregona, ki bo v celoti prevzel v svoje roke predkazenski postopek, pridobil veliko moč (in obenem odgovornost); a to ni narobe, saj je treba zagotoviti učinkovitost postopka. Moč sodnika v začetni fazi bi se verjetno zmanjšala, saj ne bi bil več ključni protagonist raziskovanja dejanskega stanja, pač pa bi se močno okrepila njegova garantna funkcija (še bolj, če upoštevamo njegovo vlogo v vmesni fazi postopka). Okrepil bi se položaj obrambe, in sicer v dveh smereh: v prvi vrsti bi bila sistematično urejena in bi bilo jasno, kaj sme in česa ne sme početi, po drugi strani pa bi z obrambnimi poizvedbami dobila možnost, da aktivno vpliva na izid predkazenskega postopka, in ji ne bi bilo treba le čakati na to, kaj bodo storili drugi (aktivna, namesto reaktivne obrambe).

V skupnem je predlagani model razmeroma zahteven za izvedbo, vendar po mojem prepričanju ne zahteva

nobene reorganizacije pravosodja, temveč le sodnike z novimi funkcionalnimi pristojnostmi. In bolj prizadevne tožilce, aktivno obrambo in za vse skupaj več denarja ... pa tudi ustrezno družbeno ozračje, ki bo reformo pripravljeno razumeti in podpreti.

2. Vmesni postopek

Naslednja faza postopka v novi zasnovi je vmesna faza¹⁶ med predkazenskim postopkom in glavno obravnavo (delovno poimenovanje). Te nikakor ne smemo primerjati s sedanjim postopkom obtoževanja in kontrole obtožbe ne po obliki ne po vsebini. Predkazenski postopek ni sodni postopek, v tej fazi pa kazenska zadeva preide v pristojnost sodišča; protagonist postopka, ki je zdaj že docela oblikovan v spor, postane sodnik. Z drugimi besedami povedano, o zadevi bo, kakorkoli že, moralo odločiti sodišče. Gre za zelo pomemben del postopka, ki ima večplastni pomen:

Na tej točki pride do oblikovanja obtožne teze, do formiranja obtožnega akta. To ostaja naloga upravičenega tožilca (in ne sodišča, kakor je najti v nekaterih primerljivih ureditvah). Ker predtem ni bilo nobenega sodnega postopka, je nujna strožja kontrola obtožnega akta, ki postane po tej kontroli načeloma nespremenljiv (tudi kar zadeva pravno kvalifikacijo); za naše razmere bi bila takšna ureditev precejšnja novost.

V tej fazi še vedno lahko pride do opuščanja kazenskega pregona, saj mora biti sistem nastavljen tako, da iz »rednega« postopka (to je postopka, ki ga je teba speljati v celoti in do konca) izloči čim več zadev, v katerih sodno represivno reagiranje ni nujno. Zaokrožena ureditev izbirnih mehanizmov, ki jih omenjam samo na tem mestu, a ne spadajo samo semkaj, je neizogibni sestavni del reforme.

Obtoženec se mora izjaviti o obtožnem aktu, to je njegova dolžnost; če se ne, se mora šteti, da krivdo zanika. Če je tako ali če odgovornost izrecno zanika, se s tem zasnjuje spor, zadeva bo šla na glavno obravnavo, ki bo stekla v celotnem obsegu.

Če obtoženec ne zanika svoje odgovornosti, se kazenski postopek na tej točki lahko konča z odločitvijo, ki je (lahko tudi) ekvivalent obsodilni sodbi. Pri tem je treba predvideti vsaj dve va-

¹⁶ V raziskavi sta se s tem delom postopka ukvarjala predvsem Mitja Jelenič Novak in Primož Gorkič.

rianti, namreč, da se postopek konča že v tej fazi in v celoti brez glavne obravnave (prva možnost) ali pa da se glavna obravnava opravi le glede okoliščin, ki vplivajo na izbiro in odmero kazenske sankcije (druga možnost).

Nekatere ugovore, ki so se doslej tipično pojavljali na glavni obravnavi, bi bilo po novem treba predstaviti (in o njih odločiti) v vmesni fazi, deloma tudi pod sankcijo prekluzije. Ta novost je zelo pomembna zlasti za zagovornike, ki morajo upoštevati, da v adversarnem tipu kazenskega postopka ni niti mogoče niti dopustno vgrajevati v postopek »tempiranih bomb«, z namenom, da bodo sprožene kasneje (na glavni obravnavi ali celo v postopku s pravnimi sredstvi). Prav tako mora obramba že na tej točki (če ne celo že prej) upoštevati, da v pritožbeni fazi ne more več računati z inštančno kontrolo po uradni dolžnosti, zaradi česar mora biti načeloma zainteresirana, da uveljavlja vse ugovore dovolj zgodaj ali, drugače povedano, v pravem trenutku in na pravi način.

Če gre zadeva v nadaljnji postopek, se v tej fazi oblikuje kazenski spis za glavno obravnavo, kar je za nas popolna novost. To ni spis, kakor ga poznamo zdaj, vseobsežen, temveč, nasprotno, spis, v katerem bodo le tiste nujno potrebne listine (npr. o poteku postopka, o omejevalnih ukrepih, drugih ukrepih ...), ki omogočajo glavno obravnavo (zato bo spis vseboval tudi zbrane podatke o dokaznih virih), in v predkazenskem postopku zavarovani dokazi. Oblikovanje spisa je naloga sodnika (vendar ne sodečega sodnika!) ob sodelovanju strank. Tako lahko bolj zadovoljivo kot doslej rešimo problem morebitnih nezakonitih dokazov ali informacij in preprečujemo psihološko kontaminacijo sodečega sodnika.

Vmesna faza postopka je v celoti v rokah sodnika, ki je drug sodnik, kakor je bil sodnik v predkazenskem postopku, in tudi ne sme biti sodeči sodnik v nadaljevanju. Gre za tip sodnika (funkcionalno pristojnost), ki je danes pri nas ne poznamo, niti podobne ne. Vmesna faza postopka se v pretežnem delu odvija na narokih¹⁷, ki so lahko tudi zelo kratki (podaja ustreznih izjav), lahko pa pomenijo tudi glavno obravnavo v malem.

¹⁷ To je v adversarnem postopku nujno. Znano je, da se naš sedanji postopek narokom izogiblje in ima raje pisno komuniciranje med udeleženci v postopku, ki je z vidika zagotavljanja kontraktornosti praviloma manj ustrezno in manj učinkovito.

Materialno pravo (v glavnem, v zelo omejeni meri procesno, saj so njegove možnosti manjše) mora poskrbeti za sprejemljive instrumente nagrajevanja tistih obdolžencev, ki so se pripravljali odpovedati rednemu postopku (predvidena je sodna kontrola takšnih odločitev, ki pa je omejena).

Vmesni postopek si je mogoče plastično predstavljati kot veliko železniško ranžirno postajo, skozi katero sicer morajo vse zadeve, v katerih je upravičeni tožilec sprožil kazenski pregon, na kateri vsakdo najde svoj vlak (beri: tip ali vrsto postopka, ki bo kar najbolj prilagojena konkretni zadevi). To je poskus odgovora na očitek, da je

sedanji postopek tog in neinventiven, saj zahteva, da se vsaka kazenska zadeva »vali« skozi celoten postopek, pa če je to nujno potrebno ali ne. Novi tip postopka omogoča, da se zadeva po odločitvi strank in načeloma ob sodni kontroli konča kadarkoli.

Ta faza, čeprav v nekaterih primerih eliminira glavno obravnavo, to kot institut in kot fazo kazenskega postopka v resnici močno valorizira; spornega primera ni mogoče končati brez nje, ostale pa praviloma da. V tem je, poleg odprave preiskave, ena izmed poglavitnih sistemskih poenostavitev postopka in vredno bi se bilo potruditi, da bi učinkovito delovala.

Skupščina Zveze društev pravnikov Slovenije

***IO ZDPS je 21. decembra 2005 sklenil,
da bo skupščina ZDPS
v četrtek, 2. marca 2006, v Ljubljani.***

Predlog dnevnega reda in gradivo za skupščino bodo člani dobili v roku, predvidenem v pravilih ZDPS.

Ker se marca 2006 izteče mandat sedanjemu vodstvu ZDPS, bo morala skupščina izvoliti novo vodstvo:

- predsednika,
- podpredsednika,
- generalnega sekretarja,
- zakladnika in
- še pet članov izvršnega odbora.

Poleg tega pa še nadzorni odbor:

- predsednika,
- še štiri člane.

Pozivamo vsa v ZDPS včlanjena društva, da do 31. januarja 2006 vložijo pisne predloge za navedene funkcije. Predlog naj vsebuje tudi izjavo, da se kandidat strinja s kandidaturom, in morebitno obrazložitev kandidature.

Prosimo, da predloge pošljete na naslov zakladnice ZDPS Vide Šibenik:
vida.sibenik@gvzalozba.si

Obvezno odvetniško zastopanje v procesnem pravu Sodišča ES – procesna predpostavka postulacijske sposobnosti?

mag. Jorg Sladič, mag. Pavla Sladič - Zemljak

V modernem procesnem pravu postulacijska sposobnost stranke pomeni, da stranka lahko sama, brez pooblaščenca oz. zastopnika neposredno opravlja učinkovita procesnega dejanja,¹ ker procesna dejanja, ki jih opravi postulacijsko nesposobna stranka, kakor pravi ZPP, niso opravljena.

I. Postulacijska sposobnost kot procesna predpostavka v slovenskem procesnem pravu

V teoriji poteka spor, ali je postulacijska sposobnost procesna predpostavka ali pa le predpostavka dopustnosti procesnih dejanj.² V vsakem procesnem pravu je treba ločiti vprašanje dopustnosti od vprašanja utemeljenosti uveljavljenega zahtevka. Dopustnost postopka se presoja po procesnem, utemeljenost pa po materialnem pravu.³ Procesne predpostavke so zato skupek okoliščin, ki bodisi morajo obstajati (**pozitivne procesne predpostavke**) ali pa ne smejo obstajati (**negativne procesne predpostavke**), da je meritorno odločanje v stvari sami sploh dopustno.⁴

V slovenskem procesnem pravu **Vrhovno sodišče RS postulacijsko sposobnost obravnava, kot da bi šlo za posebno absolutno pozitivno procesno predpostavko.** Slovenski ZPP je uveljavil obvezno zastopanje strank v postopku z izrednimi pravnimi sredstvi, med katere spada tudi obnova postopka. Po določbi tretjega odstavka 86. člena ZPP lahko stranka v obnovitvenem postopku opravlja pravdna dejanja – torej tudi vloži predlog za obnovo postopka – samo po pooblaščenca, ki je odvetnik. Obvezno zastopanje ne velja le takrat, ko ima stran-

ka ali njen zakoniti zastopnik opravljen pravniški državni izpit (četrty odstavek 86. člena ZPP). Če je predlog za obnovo postopka vložen po pooblaščenca, ki ni odvetnik, ga sodišče kot nedovoljenega zavrže (prvi odstavek 91. člena ZPP).⁵

Ravno uporaba besedne zveze »kot nedovoljenega zavrže« jasno kaže, da se po novem pravu lahko postulacijska sposobnost obravnava kot **specialna absolutna pozitivna procesna predpostavka** za vlaganje **izrednega pravnega sredstva**,⁶ saj pač ni podana okoliščina, da bi se sodišče lahko meritorno ukvarjalo s takim izrednim pravnim sredstvom. Po drugi strani pa se procesna dejanja, ki jih opravi stranka po vložitvi izrednega pravnega sredstva brez odvetniškega zastopanja, štejejo za neopravljena.

Ravno tu je paradoks postulacijske sposobnosti, če je izredno pravno sredstvo vloženo po odvetniku, pa ta po vložitvi ne zastopa več stranke – vlagatelja, se revizija oz. zahteva za obnovo postopka ne zavrzeta, stranka brez odvetnika pač izostane z naroka v obnovitvenem postopku, saj ni pravilno zastopana. Ta element pa bi kazal na to, da ima postulacijska sposobnost še dodatno, od procesnih predpostavk ločeno dimenzijo.

II. Procesno pravo SDES

Tudi SDES kot institucija (se pravi SDES, Sodišče prvo stopnje ES – v besedilu SDPS – in Sodišče za službenice EU) pozna **splošno absolutno**

pozitivno procesno predpostavko postulacijske sposobnosti, ki pa je opredeljena še bolj strogo kot v slovenskem procesnem pravu. Člen 19, pododstavek 1 in 2, Protokola o Statutu sodišča ES (**statut**) na podlagi splošne delitve na privilegirane⁷ in delno privilegirane⁸ stranke na eni strani in na neprilegirane stranke (*fizične in pravne osebe*) na drugi strani določa, da države članice, institucije in organe (npr. Urad za usklajevanje na notranjem trgu) Unije ter države podpisnice Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru, ki niso države članice,⁹ ter nadzorni organ EFTA,¹⁰ pred SDES zastopa zastopnik, ki je imenovan za vsako zadevo posebej. Temu zastopniku lahko »pomaga« svetovalec ali odvetnik. To pomeni, da lahko tudi institucije pooblastijo odvetnika za zastopanje.

Za odvetnike je posebej zanimiv člen 19, pododstavek 3 in 4, statuta. **Druge stranke mora zastopati odvetnik. Le odvetnik, ki je vpisan v imenik odvetnikov v eni od držav članic ali drugi državi, ki je podpisnica Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru, lahko pred SDES zastopa stranko ali ji pomaga.** Monopol odvetniškega zastopanja je pod nemškim vplivom prebit, kolikor stranke zastopa univerzitetni profesor. Tako člen 19, pododstavek 6, statuta določa, da **univerzitetni profesorji, ki so državljani držav članic, katerih zakonodaja jim priznava pravico zastopanja na sodišču, uživajo pred SDES enake pravice, kot jih ta člen priznava odvetnikom.** Izrecno je treba opozoriti, da gre tu za zakonodajo, ki profesorjem omogoča, da nastopajo v svoji lastnosti kot profesorji, in ne kot odvetnikom, ki lahko

¹ Ude, Lojze: *Civilno procesno pravo*, Ljubljana, Uradni list, 2004, str. 172.

² Rosenberg, Leo, Schwab Karl Heinz, Gottwald, Peter, *Zivilprozessrecht*: 16., na novo predelana izdaja, München, C. H. Beck, 2004, str. 269.

³ Juhart, Jože: *Civilno procesno pravo FLRJ*, Ljubljana, Univerzitetna založba, 1964, str. 17.

⁴ Lorenz, Dieter: *Verwaltungsprozessrecht*, Berlin, Springer Verlag, 2000, str. 147.

⁵ Sklep Vrhovnega sodišča RS pod opr. št. VIII Ips 206/2004 z dne 18. 1. 2005.

⁶ Specialna procesna predpostavka zato, ker se uporablja le za izredna pravna sredstva.

⁷ Institucije EU in države članice.

⁸ Računsko sodišče in Evropska centralna banka.

⁹ Norveška, Liechtenstein in Islandija.

¹⁰ EFTA surveillance authority.

zastopajo stranke pred nacionalnimi sodišči.¹¹

1. Postopki predhodnega odločanja

Člen 19 statuta pa se *ratione materiae* ne uporablja za postopke predhodnega odločanja (*preliminary ruling*), saj člen 104(2) Poslovnika SDES kot *lex specialis* določa, da se v postopkih predhodnega odločanja SDES glede zastopanja in navzočnosti strank iz postopka v glavni stvari upoštevajo postopkovna pravila, ki se uporabljajo pred nacionalnim sodiščem, ki mu je predložilo zadevo v odločanje. Če uporabimo terminologijo standardnega odgovora v odločbi, ki jo SDES izda na podlagi predhodnega odločanja, je postopek predhodnega odločanja za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred nacionalnim predložitvenim sodiščem (*iudex a quo*). Zato postulacijska sposobnost strank v postopku na podlagi členov 234, 68 PES in 35(1) PEU ureja nacionalno pravo.

Če nacionalno pravo strankam v postopku v glavni stvari dopušča, da same veljavno opravljajo procesna dejanja, jih bodo lahko opravljale tudi v postopku predhodnega odločanja pred SDES.¹² Tako velikokrat nastopajo v teh postopkih kot pooblaščenca revizorji, davčni svetovalci in patentni zastopniki.

2. Postopki s tožbami – odvetniška pravda

V postopku z neposrednimi tožbami pa procesno pravo ES, kakor rečeno, pozna strogo delitev na privilegirane, delno privilegirane stranke na eni strani in na pravne in fizične osebe na drugi strani (neprivilegirani tožniki). Neprivilegirane stranke, se pravi fizične in pravne osebe, pa morajo obvezno zastopati odvetniki iz ene izmed držav članic EU oz. države pogodbenic Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru. **Ker postulacijska sposobnost opredeljuje sposobnost dati procesnim dejanjem pravnorelevantno obliko, so neprivilegirani tožniki glede na člen 19 statuta postulacijsko nesposobni.** Za neprivilegirane stranke je torej postopek

s tožbami po besedah prof. Jožeta Juharta **odvetniška pravda**.¹³ Tožbe in predlogi za izdajo začasne odredbe so nedopustni, če jih vlagajo neprivilegirane stranke, ki jih ne zastopajo odvetniki.¹⁴

Poseben problem prava ES je tudi določitev, kdo sploh se šteje kot odvetnik, saj mora postopek pred SDES pokriti 25 pravnih redov. Skoraj vse jezikovne različice statuta v členu 19 govore o odvetniku (*nem: Anwalt, frn: avocat, it: avvocato, šp: abogado*). V angleški različici statuta je govor o poklicu, ki se imenuje *lawyer*. V državah članicah s kontinentalno pravno tradicijo je *lawyer* pravnik. Tako tudi v Sloveniji lahko stranke kot pooblaščenec načeloma zastopa pravnik, ne glede na to, ali ima državni izpit ali ne. Tudi če nacionalno pravo dopušča, da stranke zastopa pravnik, ki ni odvetnik, se tožba, ki jo podpiše tak pravnik, zavrže, saj ni vložena v skladu s členom 19 statuta. **Tožbe pred SDES lahko vlaga le pravnik, ki je član stanovske poklicne organizacije odvetnikov.**¹⁵

Če natančno analiziramo člen 19, pododstavek 4, statuta, lahko ugotovimo, da je absolutna pozitivna procesna predpostavka zastopanja neprivilegirane stranke po odvetniku, se pravi postulacijske sposobnosti neprivilegirane stranke izpolnjena le, če sta kumulativno izpolnjeni še dve drugi predpostavki. Prva je, da je pooblaščenec neprivilegirane stranke **dejansko odvetnik**, druga pa, da je ta **vpisan v imenik odvetnikov v eni od držav članic EU ali v državi, ki je podpisnica Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru**.

Obe predpostavki skupaj predstavljata bistvene določbe postopka, katerih kršitev ima za posledico nedopustnost tožbe. Zato tožba, ki jo je vložil neprivilegirani tožnik in podpisal pooblaščenec, ki po nacionalni zakonodaji ni odvetnik, pa kljub temu lahko na podlagi nacionalnega prava zastopa stranke pred nacionalnimi sodišči, ne izpolnjuje prve od dveh kumulativnih predpostavk člena 19, pododstavek 4,

¹³ Juhart, Jože: *Civilno procesno pravo FLRJ*, str. 184.

¹⁴ Za začasno odredbo glej sklep SDES z dne 26. februarja 1981, *Farrall proti Komisiji*, 10/81 R, *Recueil str.* 717, za tožbe glej sklep SDES z dne 17. novembra 1983, *Stavridis proti Parlamentu*, 73/83, *Recueil str.* 3803.

¹⁵ Sklep SDPS z dne 28. februarja 2005, *Energy Technologies ET proti UUNT*, T-445/04, še ni objavljen v ZODl, točki 6 in 9, sklep pod pritožbo (zadeva C-197/05 P).

statuta in zato ta pooblaščenec ni odvetnik v smislu člena 19 statuta.¹⁶

Po členu 19, pododstavek 3 in 4, statuta, ki se v skladu s členom 53(1) statuta uporablja tudi v postopku pred SDPS, lahko le odvetnik, ki je upravičen nastopati pred sodiščem države članice ali druge države, podpisnice Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru (EGP), veljavno opravlja procesna dejanja pred SDPS za vse stranke, ki niso države in institucije.¹⁷ **Zato, da se zagotovi spoštovanje člena 19 statuta, določa člen 44(3) Poslovnika SDPS, mora odvetnik, ki zastopa stranko ali ji pomaga, sodnemu tajništvu predložiti potrdilo, iz katerega izhaja, da je upravičen do zastopanja pred sodišči države članice ali druge države pogodbenice Sporazuma EGP. Zahteva po odvetniškem zastopanju je absolutna procesna predpostavka, katere neupoštevanje vodi do zavrženja tožbe.**

Jezikovna analiza člena 19 statuta torej zahteva glede postulacijske sposobnosti oz. odvetniškega zastopanja, da neprivilegirano stranko zastopa odvetnik. SDES pa je razvilo pojem odvetniškega zastopanja *secundum legem* še dalje v zadevah, kjer odvetnik toži v svojem imenu (*a*), ko sam nastopa kot stranka, in v zadevah, kjer je odvetnik sočasno zakoniti zastopnik tožeče stranke, kot npr. poslovodja, prokurist ali pa stečajni upravitelj ipd. (*b*).

a) Odvetniško zastopanje v zadevah, ko je odvetnik sočasno tudi tožeča stranka

Tako je SDES najprej izključilo, da bi neprivilegirana stranka, ki je sama odvetnik, ki je upravičen nastopati pred sodiščem države članice ali druge države, podpisnice Sporazuma o EGP, ki lahko po nacionalnih predpi-

¹⁶ Sklep SDPS z dne 28. februarja 2005, *Energy Technologies ET proti UUNT*, T-445/04, še ni objavljen v ZODl, točke 7, 9 in 10, sklep pod pritožbo (zadeva C-197/05 P).

¹⁷ Glej glede nedopustnosti vlaganja replike kot pripravljalne vloge sodbo SDES z dne 21. januarja 1965, *Merlini proti Visoki oblasti*, 108/63 R, *Recueil str.* 1(12), in glede prepovedi tožeči stranki, ki je sama odvetnik, da bi sama opravljala procesna dejanja na ustni obravnavi sodbo SDPS z dne 12. septembra 2000, *Teixeira Neves proti SDES*, T-259/97, *Recueil str.* FP-IA-169; FP-II-773, točka 4, glej tudi sodbo SDPS z dne 27. septembra 2005, *Cargo Partner proti UUNT*, T-123/04, še ni objavljena v ZODl, točka 18 in sklep SDPS z dne 24. februarja 2000, *FTA in drugi proti Svetu*, T-37/98, *Recueil str.* II-373, točka 20, in sklep SDPS z dne 9. septembra 2004, *Alto de Casablanca proti UUNT – Bodegas Chivite (VERAMONTE)*, T-14/04, še neobjavljen v ZODl, točka 9.

¹¹ *Lenaerts, Koen, Arts, Dirk, Bray, Robert: Procedural Law of the European Union*, London, Sweet & Maxwell, 1999, str. 415.

¹² *Schermers, Henry G., Waelbroeck Denis F.: Judicial Protection in the European Union*, 6. izdaja, Haag, Kluwer Law Internationa, 2001, paragraf 1367.

sih zastopa sama sebe, lahko zastopala sama sebe pred SDES.¹⁸ Iz besedila člena 19, pododstavek 3, statuta, predvsem iz besede **zastopa**, jasno izhaja, da nepriviligirana stranka ne more zastopati sama sebe, ne glede na to, ali je odvetnik ali ne. Tudi iz preostalih določb poslovnika jasno izhaja, da stranka in njen zastopnik ne moreta biti ena in ista oseba.¹⁹ Tako je bil torej uveden nov sestavni del procesne predpostavke obveznega odvetniškega zastopanja.

Odvetnik mora biti od stranke ločena, neodvisna, tretja oseba, ki je na stranko vezana le z odvetniškim mandatom. Ta sestavni del procesne predpostavke obveznega odvetniškega zastopanja je SDES izvedlo iz pravnih načel, ki so skupna vsem državam članicam, saj je neodvisnost odvetnika pogoj za varstvo tajnosti pisem oz. korespondence med odvetnikom in stranko. Ta neodvisnost pa izvira iz specifične predstave o vlogi odvetnika, ki je sooblikovalec in sodelavec sodstva, ki v popolni neodvisnosti in v višjem interesu sodstva mandantu (pooblastitelju) daje pravno pomoč, ki jo ta potrebuje. Temu varstvu pa stojijo na drugi strani nasproti poklicne in stanovske dolžnosti, ki jih v splošnem interesu sprejmejo in nadzirajo za to pooblaščen organizacije.

Taka koncepcija ustreza skupnim pravnim tradicijam držav članic in je bila prevzeta tudi v pravo Skupnosti, kar izhaja iz člena 19 protokola.²⁰ Zadnji razvoj sodne prakse kaže, da mora brezpogojno vsako fizično osebo pred SDES zastopati tretji, ki je sam odvetnik.²¹

Posebna težava se pokaže, če je odvetnik skupaj s tožečo stranko solidarni dolжник dolga, pri tem pa sta tožnica in odvetnik zakonca.²²

¹⁸ Sklep SDES z dne 5. decembra 1996, Lopes proti SDES, C-174/96 P, Recueil str. I-6401, točke 9 do 12, sklep SDES z dne 5. decembra 1996, Lopes proti SDES, C-175/96 P, Recueil str. I-6409, točke 9 do 12.

¹⁹ Sklep SDES z dne 5. decembra 1996, Lopes proti SDES, C-174/96 P, Recueil str. I-6401, točka 11, sklep SDES z dne 5. decembra 1996, Lopes proti SDES, C-175/96 P, Recueil str. I-6409, točka 11.

²⁰ Sodba SDES z dne 18. maja 1982, AM & S Europe proti Komisiji, 155/79, Recueil str. 1575, točka 24, sklep SDPS z dne 9. septembra 2004, Alto de Casablanca proti UUNT, T-14/04, še ni objavljen v ZODl., točke 6, 9 in 10.

²¹ Sklep SDPS z dne 23. februarja 2005, Correia de Matos proti Komisiji, T-454/04, neobjavljen, točka 12 (sklep pod pritožbo).

²² Glej sklep SDPS z dne 11. septembra 2001, Tessa in Tessas proti Svetu, T-270/99, Recueil str. II-2401, točka 1. Tožba tožnikov je bila v tej zade-

b) Odvetniško zastopanje, ko je odvetnik poslovođa, prokurist, skrbnik ali pa stečajni upravitelj tožeče stranke

Tožba, ki jo podpiše in vložiti odvetnik, ki je sočasno poslovođa družbe, in ki vlaga tožbo v imenu družbe kot njen pooblaščenec, je nedopustna.²³ Če je odvetnik, ki zastopa tožeča stranko – gospodarsko družbo, hkrati tudi poslovođa oz. član uprave te družbe, dejansko sam sebe pooblastiti za zastopanje, zato ni zunanji in neodvisni²⁴ tretji in ne more biti upravičen do zastopanja stranke v postopku, po domače rečeno, te družbe ne sme zastopati.²⁵ Tudi če odvetnik kasneje, po vložitvi tožbe, odstopi z mesta poslovođe oz. če izstopi kot družbenik iz družbe, ne more zastopati stranke, ker se popolnost tožbe presoja po dnevu vložitve tožbe.²⁶

Razlog za uvedbo pojma neodvisnega tretjega je enak kot v primeru, ko odvetnik zastopa sam sebe.²⁷

III. Praktična vprašanja odvetniškega zastopanja pred SDES

Glede na primerjavo med slovenskim procesnim pravom in procesnim pravom SDES lahko glede odvetniškega zastopanja izpostavimo tri praktične izkušnje. Odvetniku pred SDES po procesnem pravu tega sodišča ni treba odtisniti žiga na vloge, ki jih mora lastnoročno podpisati a). Odvetniku pred SDPS ni vedno treba

vi zavržena zaradi pomanjkanja procesne legitimacije, SDPS se z vprašanjem, ali je odvetnik upravičen do zastopanja, sploh ni ukvarjalo.

²³ Sklep SDPS z dne 13. januarja 2005, T-184/04, Sulvida – Companhia de alienação de terrenos proti Komisiji, še ni objavljen v ZODl., točki 10 in 11, sklep SDPS z dne 29. 11. 1999, Hamilton Shaw, Falla in WPP Luxembourg Appeal Group proti Komisiji, T-131/99, neobjavljen, točke 11 do 14.

²⁴ Element neodvisnega tretjega je poleg elementa zunanega tretjega sodna praksa vpeljala s sklepom SDPS z dne 8. decembra 1999, Euro-Lex European Law Expertise proti UUNT, T-79/99, Recueil str. II-3555, točka 29.

²⁵ Sklep SDPS z dne 29. 11. 1999, Hamilton Shaw, Falla in WPP Luxembourg Appeal Group proti Komisiji, T-131/99, neobjavljen, točka 12, sklep SDPS z dne 8. decembra 1999, Euro-Lex European Law Expertise proti UUNT, T-79/99, Recueil str. II-3555, točka 29.

²⁶ Sklep SDPS z dne 29. 11. 1999, Hamilton Shaw, Falla in WPP Luxembourg Appeal Group proti Komisiji, T-131/99, neobjavljen, točka 13.

²⁷ Sodba SDES z dne 18. maja 1982, AM & S Europe proti Komisiji, 155/79, Recueil str. 1575, točka 24, sklep SDPS z dne 9. septembra 2004, Alto de Casablanca proti UUNT, T-14/04, še ni objavljen v ZODl., točke 6, 9 in 10.

predložiti pisnega pooblastila b). Pooblastilo obsega vsa procesna dejanja, tudi vlaganje izrednih pravnih sredstev c).

a) Podpis ali žigovanje vloge?

Procesno pravo SDES ne zahteva, da bi odvetnik žigosal vloge, ki jih je sestavil v imenu stranke, ampak zahteva, da jih odvetnik lastnoročno podpiše. Tak pristop je navsezadnje razumljiv, saj lahko lastnoročnemu podpisu bolj verjamemo kot pa žigu, ki ga zahteva naše slovensko pravo. Obveznost žiga na pisanjih odvetnika je po primerjalnopravnih raziskavah obeh avtorjev zelo značilna za postsocialistične pravne rede, med katere spada tudi slovenski, žig lahko odtisne kdorkoli, osebni podpis pa identificira odvetnika.

Sodna praksa zagovarja stališče, da lahko tožbo nepriviligiranega tožnika veljavno vložiti samo odvetnik pooblaščenec iz države članice ali pa države pogodbenice EGP in **da mora ta osebno podpisati tako tožbo**.²⁸

Za popolnost tožbe nepriviligiranega tožnika pa se med drugim zahteva, da obsega ime in naslov tožnika ter lastnost osebe, ki podpisuje tožbo. To določbo konkretizirata člen 43(1) Poslovnika SDPS in člen 37(1) Poslovnika SDES, ki določata, da mora izvirnik vsakega pisanja stranke podpisati zastopnik priviligirane stranke ali pa odvetnik nepriviligirane stranke. Ta dva člena vsebujeta minimum formalnosti, da se lahko SDES ukvarja s pisanjem.²⁹ Člen 6(3) Navodil sodnemu tajniku SDPS jasno določa, da ta sprejema le listine, v katerih je izvirnik podpisa strankinega odvetnika oz. zastopnika. Lastnoročni podpis odvetnika, ki zastopa stranko, na izvirniku vsakega pisanja je edino sredstvo za zagotovitev, da odgovornost za to pisanje prevzame oseba, ki je v smislu člena 19 statuta upravičena zastopati stranko pred sodišči Skupnosti.³⁰ Tako lahko nekako *praeter legem*

²⁸ Sklep SDES z dne 5. decembra 1996, Lopes proti SDES, C-174/96 P, Recueil str. I-6401, točka 8, sklep SDES z dne 5. decembra 1996, Lopes proti SDES, C-175/96 P, Recueil str. I-6409, točka 8, sklep SDPS z dne 24. februarja 2000, FTA in drugi proti Svetu, T-37/98, Recueil, str. II-373, točki 21 in 22.

²⁹ Rideau, Joël, Picod, Fabrice: Code des procédures juridictionnelles de l'Union européenne, 2. izdaja, Paris: Litec, 2002, str. 587 in 772.

³⁰ Sklep SDPS z dne 24. februarja 2000, FTA in drugi proti Svetu, T-37/98, Recueil, str. II-373, točki 21 in 22.

stranko zastopa tudi odvetniška družba, tako osebna kot kapitalna, če nacionalno pravo takšne družbe dopušča, seveda če tožbo podpiše odvetnik družbenik take družbe.³¹

Pomen osebnega podpisa odvetnika v pisanju je v tem, da se SDES tako izogne, da bi moralo odločati o tožbenem zahtevku, tožbenih razlogih in navedbah, ki jih predhodno ni preskusil odvetnik,³² saj ta s svojim podpisom potrjuje, da sam sestavi vlogo, se pravi, da je sam pregledal navedbe in tožbeni zahtevek, ter menil, da je primeren za obravnavanje pred SDES.³³ Če pa odvetnik navede, bodisi v vlogi bodisi na obravnavi, da je vlogo v celoti sestavila stranka in da se z njo strinja, ter predlaga, naj se obravnava kot njegova, odvetnik malomarno vodi postopek.³⁴

b) Ali je treba predložiti pisno pooblastilo?

Pred SDPS mora odvetnik **vedno predložiti dokazilo, da je upravičen do zastopanja pred sodišči** države članice EU ali pa države pogodbenice sporazuma o EGP, s tem potrdilom o upravičenosti do zastopanja (odvetniško izkaznico) odvetnik izkazuje svojo lastno postulacijsko sposobnost.³⁵ Zahteva iz člena 44(3) Poslovnika SDPS po predložitvi potrdila odvetnika, ki nastopa kot pooblaščenec ali pa svetovalec stranke, ki spada med predpostavke pravilno vložene tožbe, je utemeljena s tem, da mora imeti sodnik Skupnosti možnost, da skrbi za upoštevanje člena 19 statuta, na podlagi katerega mora druge stranke, ki niso države članice, zastopati odvetnik. Ta predpostavka je torej bistvena določba postopka,

katere neupoštevanje je po poteku roka, določenega za dopolnitev tožbe, vzrok zavrženja.³⁶

Tako mora odvetnik tožbi priložiti dokaz, da je dejansko odvetnik v eni državi članici EU ali pa v državi pogodbenici EGP. Tožba, ki je vložena brez potrdila odvetnika, da lahko nastopa pred nacionalnimi sodišči, je nepopolna. Sodno tajništvo, ki ima pred SDES in SDPOS enako vlogo kot vpisnik rednih sodišč v Sloveniji ali pa glavna pisarna ustavnega sodišča, v takem primeru zahteva dopolnitev vloge. V praksi pa pred SDPS zadostuje, da se pošlje bodisi potrdilo odvetniške zbornice, iz katerega izhaja, da lahko zadevni odvetnik zastopa stranke pred nacionalnim sodiščem, oz. standardna poklicna izkaznica CCBE ali pa da se sklicuje na drugo zadevo, v kateri je isti odvetnik že nastopal pred SDES in v kateri je predložil zadevno potrdilo (člen 7(2) navodil sodnemu tajniku Sodišča prve stopnje).

Obveznost predložitve pisnega pooblastila obstaja le, če odvetnik zastopa pravne osebe zasebnega prava (člen 44(5), točka b, poslovnika SDPS in člen 38(5), točka b, poslovnika SDES).³⁷ Ta obveznost obstaja zato, ker se s tem preveri, ali je bilo pooblastilo pravilno podeljeno, ali je pooblastilo za vložitev tožbe podelila oseba, ki lahko sklepa posle v imenu pravne osebe, in ne zato, da bi se preverjalo, ali je odvetnik pooblaščen.

³⁶ Sklep SDPS z dne 8. februarja 1993, *Stagakis proti Parlamentu*, T-101/92, Recueil str. II-63, točka 8.

³⁷ Sodna praksa glede zastopanja oseb javnega prava – npr. italijanskih regij včasih dopušča, da jih veljavno zastopa *avvocatura dello stato* – se pravi državno pravobranilstvo.

Za fizične osebe velja, da odvetniku ni treba predložiti pooblastila (člen 38(3) poslovnika SDES in člen 44(3) poslovnika SDPS). Odvetnik, ki nastopa kot pooblaščenec ali zastopnik stranke, mora dokazati le, da je dejansko odvetnik. Za vložitev tožbe mu ni treba predložiti formalnega pooblastila, razen če tožena stranka prereka obstoj pooblastila.³⁸

c) Obseg pooblastila

Ne statut ne poslovnika obeh sodišč ne vsebujeta kakšnih določb, ki bi določale posebna pooblastila za določene vrste pravnih sredstev, niti ne, da bi moralo biti pooblastilo dano npr. šele po sprejemu izpodbijanega akta. Odvetniku, ki nastopa pred SDES, se verjame na besedo.

IV. Sklep

Procesno pravo SDES zahteva precej drugačen pristop do odvetniškega dela kot še vedno zelo neurejeno slovensko procesno pravo. Med bistvenimi elementi drugačnega obravnavanja je tudi drugačen pristop do postulacijske sposobnosti strank. Kratko rečeno, fizične in pravne osebe zasebnega prava morajo zastopati odvetniki. Ti pa svoje upravičenje do zastopanja ne izkazujejo s posebej datiranimi pooblastili, kot to pač mislijo nekatera sodišča v Sloveniji, saj ni listina o pooblastitvi nič drugega kot zasebna listina in torej pisni dokaz. Procesno pravo ES se s takimi zadevami na srečo ne ukvarja.

³⁸ Sodba SDES z dne 16. februarja 1965, *Barge, vdova Leone proti Visoki oblasti*, 14/64, Recueil str. 10.

³¹ Sodba SDPS z dne 27. septembra 2005, *Cargo Partner proti UUNT*, T-123/04, še ni objavljena v ZOdl, točke 18 do 22 in sklep SDPS z dne 24. februarja 2000, *FTA in drugi proti Svetu*, T-37/98, Recueil, str. II-373, točki 23 in 26.

³² Sklep SDES z dne 15. marca 1984, *Vaupel proti SDES*, 131/83, neobjavljen, točka 10.

³³ Sklepni predlogi generalnega pravobranilca Karla Roemerja z dne 2. decembra 1964 v zadevi *Merlini proti Visoki oblasti*, 108/63, *Sammlung der Rechtsprechung des Gerichtshofes* 1965, str. 19(21).

³⁴ Sklepni predlogi generalnega pravobranilca Karla Roemerja z dne 2. decembra 1964 v zadevi *Merlini proti Visoki oblasti*, 108/63, *Sammlung der Rechtsprechung des Gerichtshofes* 1965, str. 19(21).

³⁵ Hackspiel, Sabine, *Das schriftliche Verfahren*. V Rengeling, Hans-Werner, Middeke, Andreas, Gellermann, Martin, *Handbuch des Rechtsschutzes in der Europäischen Union*, 2. izdaja, München: C. H. Beck, 2003, str. 421.

Dnevi slovenskih pravnikov 2006

Po tradiciji bo **Zveza društev pravnikov Slovenije** skupaj z **Zvezo društev za gospodarsko pravo Slovenije** in **GV Založbo** oktobra 2006 organizirala Dneve slovenskih pravnikov.

Program je že v pripravi. Morebitne dodatne predloge lahko pošljete do **konca januarja 2006**, da jih bo programski odbor v okviru možnosti lahko upošteval pri pripravi programa.

Predloge pošljite po elektronski pošti na:

marko.ilesic@curia.eu.int, marijan.kocbek@uni-mb.si,
vida.sibenik@gvzalozba.si

Nagrajevanje odvetniškega dela v Nemčiji

Primerjava z nagrajevanjem po slovenski tarifi

Boris Grosman

Delo odvetnikov se v ZR Nemčiji nagrajuje skladno z Zveznim pristojbinskim redom za odvetnike (*Bundesgebührenordnung Für Rechtsanwälte*, skrajšano BRAGO). Gre za razmeroma dolg in zapleten tekst (134 členov), ki ureja nagrajevanje dela odvetnikov. Terminologijo reda je včasih težko prevesti v slovenski jezik, zaradi česar bom v tem prispevku uporabljal izraze, ki jih običajno uporabljamo v Sloveniji, ali pa naše izraze dal v oklepaj. Red v bistvu še vedno uporablja oznake valute DEM, s tem, da obstajajo tabele s preračuni v evre. Tudi način določanja nagrade je specifičen, saj red uporablja desetine.

Uvodno določilo pravi, da je odvetnik upravičen do doplačila pristojbine (nagrade) za delo odvetnika in odvetnikovih izdatkov, v skladu z določili reda. V nadaljevanju je določeno, da se odvetnik s stranko lahko dogovori tudi za višjo nagrado, vendar le, če je taka višja nagrada dogovorjena v pisni obliki, ki pa ne sme biti preprosto natisnjena v pooblastilu ali na obrazcu, ki obsega tudi druge izjave v zvezi s pooblastilnim razmerjem. Dogovor o višini nagrade naj bi bil ustrezen okoliščinam obravnavane zadeve in pooblastilnega razmerja in je ob očitnem nesorazmerju izpodbojen. V sporu je mogoče dogovorjeno nagrado v takem primeru nižati do višine nagrade, določene z redom.

Nagrade za odvetnikovo delo se tudi v ZRN v glavnem določajo glede na vrednost spora. V primeru, da odvetnik v isti zadevi zastopa več strank, se nagrada lahko za vsako nadaljnjo stranko poveša za 3/10 določene nagrade, vendar največ do višine dveh polnih določenih nagrad. Red določa tudi možnost t. i. okvirne nagrade, ki jo odvetnik lahko po pravični presoji določi upoštevaje vse okoliščine primera, zlasti pomena, obsega in težavnosti primera, kot tudi upoštevaje premoženjsko stanje stranke.

Plačilo nagrade in stroškov odvetnika zapade načeloma tedaj, ko je naročilo stranke zaključeno, je pa odvetnik med trajanjem mandata upravičen zahtevati primerno akontacijo.

Red določa postavke in jih imenuje polna pristojbina (nagrada), določa pa tudi najnižjo postavko, ki znaša 25,56 evra od sporne vrednosti do

306,78 evra. Določene postavke veljajo za delo odvetnika na prvi stopnji, za pritožbeni in revizijski postopek se določene postavke zvišajo do 3/10, v določenih primerih pa se za revizijski postopek nagrada poveša za 10/10, tako da znaša 20/10. Sicer določene postavke obsegajo nadomestilo za delo odvetnika od začetka do zaključka zadeve.

V tem prispevku bom obravnaval le nagrajevanje odvetnikov v najpogostejših primerih odvetnikovega dela: za nasvete, za sodelovanje pri poravnava, za zastopanje v civilno-pravnih pravnih zadevah, za sodelovanje v izvršilnih in stečajnih zadevah in za obrambo v kazenskih zadevah, saj bi obravnava nagrajevanja prav v vseh zadevah bila preobširna in bi presegala namen takega prispevka.

• Nasvet, pravno mnenje

Za ustni ali pisni nasvet, ki ni povezan s kakim drugim dejanjem, za katero je stranka dolžna plačati nagrado, je odvetnik upravičen do nagrade od 1/10 do 10/10 polne postavke, če gre za prvi posvet, pa je odvetnik upravičen do nagrade do največ zneska 178,95 evra.

Za pisno pravno mnenje s pravniško utemeljitvijo pripada odvetniku primerna nagrada, pri čemer je treba uporabiti določila o okvirni nagradi, upoštevaje vse okoliščine primera, na katerega se tako pravno mnenje nanaša.

• Poravnava

Za sodelovanje pri sklepu poravnave pripada odvetniku nagrada v višini 15/10 polne postavke.

• Civilnopravne pravne zadeve

Delo odvetnikov v civilnih zadevah se nagrajuje z enotnimi postavkami, in sicer pripadajo odvetniku naslednje posamezne postavke:

- za opravljanje zadeve vključno z informacijo – polna postavka (t. i. procesna pristojbina – *Prozessgebühr*)
- za zastopanje pri obravnava, ne glede na število – polna postavka (t. i. razpravna pristojbina – *Verhandlungsgebühr*)
- za zastopanje pri obravnava, na katerih se izvajajo dokazi, ne glede na število – polna postavka (t. i. pristojbina za izvajanje dokazov – *Beweisgebühr*) in
- za pretresanje – razčiščevanje zadeve tudi v okviru poskusov doseči poravnava – polna postavka (t. i. pristojbina za razčiščevanje – *Erörterungsgebühr*).

Odvetniku tako pripada za zastopanje strank v pravnih zadevah nagrada v višini treh ali štirih polnih postavk, poleg teh pa še t. i. poslovna pristojbina (*Geschäftsgebühr*), ki jo je odvetnik upravičen zaračunati v razponu od 5/10 do 10/10 polne postavke s tem, da nemški odvetniki to postavko obračunavajo s 7,5/10 polne postavke.

Red obravnava še vrsto nagrajevanja odvetniškega dela v posebnih primerih, zlasti kolikor gre le za posamezna opravila v postopkih, navajanje teh pa bi presegalo namen tega prispevka.

• Izvršilne in stečajne zadeve

Za izvršilne predloge in prijave terjatve v stečajnih zadevah pripada odvetniku nagrada v višini 3/10 polne postavke, če odvetnik stranko v teh postopkih zastopa v pritožbenem postopku, pa mu pripada nagrada v višini 5/10 polne postavke.

Tudi v takih zadevah red obravnava nagrajevanje odvetniškega dela v posebnih primerih, ki jih tu opuščam.

• Kazenske zadeve

Nagrajevanje odvetnika za delo v kazenskih postopkih bom tu obravnaval le v delu, ki je primerljiv z delom odvetnikov pri slovenskih sodiščih.

Za obravnava pred »velikim kazenskih sodiščem (pri nas je primerljivo s

senatom peterice) je odvetnik upravičen do nagrade od 61,36 evra do 777,16 evra, s tem, da takrat, ko obravnava traja več kot en koledarski dan, odvetniku za vsak nadaljnji dan pripada nagrada od 61,36 do 388,58 evra; če se obravnava začne znova, pa odvetniku pripada nagrada v celoti, kot je navedeno zgoraj.

Za obrambo pred porotnim sodiščem (primerljivim pri nas s senatom trojice), pred mladinskim sodiščem in pred kazenskim sodnikom (pri nas pred sodnikom posameznikom) odvetniku pripada nagrada od 51,13 do 664,68 evra, s tem, da v primerih, ko obravnava traja več kot en koledarski dan, odvetniku za vsak nadaljnji dan pripada nagrada od 51,13 do 332,34 evra; tudi tu velja, da odvetniku takrat, ko se obravnava začne znova, pripada nagrada v celoti, kot je navedeno zgoraj.

Za obrambo v pritožbenem postopku odvetnikom pripada nagrada od 51,13 do 664,68 evra.

Navedene nagrade obsegajo nagrado za vsa dela odvetnika z vodenjem obrambe v določeni kazenski zadevi. Za določitev zneska v okviru razpona pa je očitno treba upoštevati zahtevnost in težavnost zadeve.

Primerjava tarif

Sistem nagrajevanja dela odvetnikov je, zlasti v civilnopravnih pravnih zadevah, očitno nekoliko drugačen od tega sistema v Sloveniji, vendar ob primerjavi načinov nagrajevanja dela odvetnikov v ZRN in v Sloveniji lahko ugotovim, da so rezultati nagrajevanja, upoštevaje sistem nagrajevanja (ne pa tudi višino končne nagrade, ki je v ZRN tako v večini civilnih pravnih zadev in v kazenskih zadevah bistveno višja), v končni fazi skoraj enaki, seveda ob predpostavki korektnega dela sodišč in korektnega dela odvetnika in njegove stranke.

Odvetnik v ZRN prejme za obrambo v kazenski zadevi v redu določeno postavko z dodatkom za nadaljnje razpravne dneve, ki znašajo od polne do polovične postavke, odvetnik v Sloveniji pa dobi v tarifi določeno postavko, za nadaljnje razpravne dneve razen za zadnjo obravnavo, ki se tudi nagrajuje s polno postavko, pa 50 odstotkov v tarifi določene postavke.

Odvetnik v ZRN lahko prejme za zastopanje v civilnopravnih pravnih zadevah nagrado v višini 37,5/10 (3,75-kratne) do 47,5/10 (4,75-kratne) postavke; odvetnik v Sloveniji pa ob doslednem upoštevanju določil pravnega postopka (tožba/odgovor na tožbo,

prvi pripravljalni spis, prvi narok za glavno obravnavo, en nadaljnji narok – ob doslednem upoštevanju določil ZPP več dela naj ne bi bilo) prejme kot nagrado 3,5-kratno postavko iz tar. št. 18 oz., če se vloži še en pripravljalni spis ali se morda opravi še ena obravnava, 4- do 4,5-kratno postavko.

Ta primerjava po mojem prepričanju dokazuje, da je končni rezultat nagrajevanja, seveda samo, kolikor se obravnava način ali sistem nagrajevanja, zelo podoben, da ne rečem enak.

Drugo pa je vprašanje razlik v višini nagrajevanja po eni in drugi tarifi, kjer primerjava pokaže, da so nagrade odvetnikov v ZRN v pretežnem delu bistveno višje, kar seveda omogoči, da je v posameznih postavkah nagrade obseženo več vrst dela (npr. vse obravnave, vsi naroki, na katerih so se sprejemali dokazi, itd.).

V najtežjih zadevah znaša nagrada nemškega odvetnika, preračunano v SIT, prek 186.000 SIT z dodatkom za nadaljnje razpravne dneve do preko 93.000 SIT, medtem ko dobi v Sloveniji odvetnik 110.000 SIT nagrade in za nadaljnje razpravne dneve, razen za zadnji narok, 55.000 SIT.

V civilnopravnih pravnih zadevah je zneskovno primerjavo težko narediti zaradi razpona nagrajevanja, pač glede na vrednost spornega predmeta, zato le nekaj primerov tarifnih postavk:

Sporni predmet	Nemška tarifa	Slovenska tarifa
306,78 EUR oz. 73.500 SIT	25.56 EUR oz. 6.124 SIT	11.000 SIT
1.227,10 EUR oz. 294.013 SIT	86.92 EUR oz. 20.826 SIT	22.000 SIT
4.090,34 EUR oz. 980.067 SIT	247,98 EUR oz. 59.416 SIT	33.000 SIT
238.731,00 EUR oz. 57.1997 SIT	2.160,21 EUR oz. 517.586,31 SIT	220.000 SIT

Primerjava nam pokaže, da je slovenska tarifa primerljiva ali morda celo nekoliko ugodnejša od nemške le do razmeroma nizke sporne vrednosti okoli 300.000 SIT, že pri sporni vrednosti nekaj manj kot 1.000.000 SIT pa je nemška tarifa že skoraj dvakrat višja od slovenske, pri čemer je treba pripomniti, da je slovenska tarifa navzgor omejena z 2.000 točkami (220.000 SIT) oz. v gospodarskih sporih s 3.000 točkami (330.000 SIT), medtem ko je nemška tarifa navzgor neomejena in določa, da se za sporne vrednosti prek (1.000.000 DEM) 511.291,88 EUR, ko polna postavka nagrade znaša že

3.182,79 EUR, za vsakih (100.000 DEM) 51.129,18 EUR nagrada zviša za (300,00 DEM) 153,39 EUR.

Sklepi

Tarifna določila za nagrajevanje odvetnikov so celota. Sestavljena so tako, da upoštevajo strokovno zahtevnost zadev, vrednost obravnavanega primera in s tem neposredno zvezano odgovornost in morda potrebno specialistično znanje za obravnavo zadeve, tudi poznavanje tujih pravnih virov in znanje tujega jezika, seveda pa tarifna določila upoštevajo tudi čas, potreben za opravo dela, in število zastopanih oseb. Tako tarifo je mogoče dograjevati le kot celoto, upoštevaje vsa navedena merila; tarife nikakor ni mogoče dograjevati ali spreminjati le delno, razen morda v primerih, ko gre za nove, še netarifirane dejavnosti odvetnika.

Prepričan sem, da je slovenska odvetniška tarifa korektna in pravična tako do odvetnikov kot do uporabnikov odvetniških storitev. Trenutno ni prav nobene potrebe, da bi se dograjevala ali spreminjala. Slovenska tarifa je po načinu nagrajevanja odvetniškega dela tudi v celoti primerljiva z mnogimi evropskimi tarifami, zlasti s tarifami sosednih držav (npr. Avstrije).

Ideja, da bi se odvetnikovo delo nagrajevalo za posamezna opravila pavšalno (podobno kot v ZRN), se je prvič pojavila pred nekaj let na posvetu o stanju pravosodja v Sloveniji na Brdu, na katerem so sodelovali tudi predsedniki nemškega pravosodja. Utemeljevala se je z očitkom, da naj bi slovenska odvetniška tarifa ne stimulirala slovenskih odvetnikov k čimprejšnji rešitvi zadeve oz. da tarifna določila odvetniki zlorabljajo zaradi višanja nagrad. Ko je taka utemeljitev bila izrečena, sem podpisani, tedaj kot predsednik OZS, takšen očitok (z obrazložitvijo, da slovenski odvetniki nedvomno delajo korektno in se v interesu strank trudijo za čim hitrejšo reševanje zadeve) kategorično in argumentirano zavrnil, in je ta očitok nato v razgovoru bil v celoti umaknjen.

Podpisani sem ob tej priložnosti še povedal, da bi slovenski odvetniki z veseljem sprejeli nemško tarifo (BRAGO), seveda pa samo v celoti, torej tako glede načina kot tudi glede višine nagrajevanja. Skoraj prepričan sem, da so slovenski odvetniki tudi danes pripravljivi z veseljem sprejeti nagrajevanje po (v celoti enaki) nemški tarifi.

Odvetniško in sodniško pripravništvo v praksi

Jernej Podlipnik

Poleg dragocenih praktičnih izkušenj, ki jih na naših (za zdaj) dveh fakultetah nedvomno primanjkuje, je odvetniško pripravništvo zanimivo še iz enega razloga – to je t. i. prednostnega vrstnega reda na sodišču, na podlagi člena 5/II v zvezi z 9. členom Zakona o pravniškem državnem izpitu (Ur. l. RS, št. 83/03 – UPB, ZPDI).¹ Tako lahko študenti z nižjo povprečno oceno pridejo na vrsto za sodniško pripravništvo precej let prej.² Toda do tega privilegija niso upravičeni vsi odvetniški pripravniki, ampak le tisti, ki izpolnjujejo določene pogoje.

V tem prispevku bodo predstavljen način pridobitve odvetniškega pripravništva, kasneje na podlagi tega pa še sodniškega pripravništva, prek prednostnega vrstnega reda na sodiščih.

1. Odvetniško pripravništvo

1.1. Pridobitev odvetniškega pripravništva

Za odvetniško pripravništvo je pomembnih več pravnih virov. Gotovo je na prvem mestu Zakon o odvetništvu (Ur. l. RS, št. 18/93, 24/96 – odločba US, 24/01 in 48/01 – ZOdv). Za pridobitev je treba na odvetniški zbornici vložiti vlogo za pridobitev in priložiti ustrezna potrdila: potrdilo o državljan-

¹ O sodniškem pripravništvu se je v tej reviji že pisalo ob noveli ZPDI. Novelo je predstavila **Tina Stergaršek** (2003): *Hitreje do pripravništva*, Ljubljana, *Odvetnik* št. 18, str. 9–11. Odlično kritiko (z njo se v celoti strinjam in je zato ne ponavljam) sistema in prakse, ki se od objave članka ni spremenila, pa je v naslednji številki predstavila **Petja Plauštajner** (2003): *Hitreje do pripravništva – II*. Ljubljana, *Odvetnik* št. 19, str. 32–33.

² Vsak poklic si želi v svoje vrste pridobiti čim bolj sposobne mlade kadre. Povprečna ocena med dodiplomskim študijem je lahko dober kazalec sposobnosti posameznika, nikakor pa to ni edini. Glede na način našega študija, ki temelji izključno na teoriji (tudi zaradi pretirane množičnosti), so pri pridobivanju dobrih ocen v prednosti predvsem dobri »teoretiki«. Za opravljanje poklica (odvetnika) pa je potrebno veliko več kot le dobro teoretično znanje, saj je ravno uspešna praksa tista, ki prek trga ločuje dobre od slabih.

Zavedam se, da je ob prevelikem navalu na sodišča treba določiti nekakšen kriterij, in najlažje je določiti povprečno oceno, ki jo že tako ali tako ima vsak študent. Vprašanje pa je, ali ne bi bilo dobro, da se ljudem, ki že tako delujejo na sodiščih, to njihovo delo tudi formalno prizna. Zavedati se je namreč treba, da odvetniški pripravniki ne prisostvujejo obravnavi le pasivno kot sodniški, ampak da igrajo aktivno vlogo.

stvu, izpisek iz rojstne matične knjige, diplomu pravne fakultete, zdravniško spričevalo ali potrdilo, življenjepis, dve fotografiji, potrdilo odvetnika o začetku prakse. Poleg tega je treba plačati še vpisnino, ki znaša 55.000 SIT.

Priložiti je treba še bodisi pogodbo o zaposlitvi ali pa pogodbo o opravljanju volonterskega pripravništva (kadar je pripravništvo brez plačila).³ Gotovo pa je mogoče opravljati pripravništvo tudi brez takšne pravne podlage, v primeru, da ima pripravnik še status študenta.⁴ Že na tem mestu pa opozarjam, da je za izrabo prednostnega vrstnega reda treba imeti že enoletno prakso, v delovnem razmerju s polnim delovnim časom (15. člen ZPDI) in ne zadostuje zgolj enoletni status odvetniškega pripravnika,⁵ enako mora biti v času opravljanja sodniškega pripravništva odvetniški pripravnik pri odvetniku zaposlen za polni delovni čas in za ves čas trajanja pripravništva.

Zbornica izda, na podlagi vloge, odločbo za vpis v imenik odvetniških pripravnikov in pošlje pripravniku odvetniško izkaznico, kodeks odvetniške poklicne etike, odvetniško tarifo.

1.2. Katera dejanja lahko opravlja odvetniški pripravnik pred sodišči

Najpomembnejši del odvetniškega pripravništva je pridobivanje ustreznih praktičnih izkušenj, med katerimi so

³ Ali je volontersko pripravništvo (še posebno če traja dalj časa) skladno s členom 36 kodeksa odvetniške poklicne etike? Na vprašanje le opozarjam in nanj ne odgovarjam.

⁴ V tem primeru bo morebitna plačila prejemal prek študentskega servisa.

⁵ Se pa status odvetniškega pripravnika, ne glede na pravno podlago, upošteva pri pogojih glede potrebnih praktičnih izkušenj za pridobitev statusa odvetnika (člen 48 ZOdv).

gotovo na prvem mestu izkušnje v sodnih in upravnih postopkih. Nepomembne pa niso niti izkušnje, ki jih odvetniški pripravnik pridobi v posameznih vrstah pred sodnega in izvensodnega reševanja sporov (npr. zagovor delavca pred odpovedjo pogodbe o zaposlitvi).

Na tem mestu bo zato napravljen pregled sodnih postopkov, v katerih lahko odvetnika nadomešča odvetniški pripravnik, ki dela pri njem:

- Skladno s členom 95/III ZPP sme stranko odvetniški pripravnik, namesto odvetnika, zastopati v vseh sporih pred okrajnimi sodišči in v gospodarskih sporih pred okrožnimi sodišči, katerih vrednost spornega predmeta (pcto.) je nižja od dveh milijonov tolarjev.⁶
- ZKP popolnoma prepoveduje, da bi obdolžence zastopali odvetniški pripravniki, saj v členu 67/IV določa, da se sme za zagovornika vzeti le odvetnik, ki ga sme nadomeščati odvetniški kandidat.⁷
- ZUP v členu 59/III določa, da lahko v upravnih postopkih odvetnika nadomešča tudi odvetniški pripravnik, ki dela v njegovi pisarni. Tudi sicer je lahko pooblaščenec v postopku pred upravnimi organi vsaka popolnoma poslovna oseba.
- ZUS določa, da se za vprašanja, ki niso urejena v njem, primerno uporabljajo določbe ZPP, to pa po členu 16/II ZUS ne velja za izbiro pooblaščenca. Tako je lahko v postopkih na prvi in drugi stopnji vsakdo, torej tudi odvetniški pripravnik, v postopku z izrednimi pravnimi sredstvi pa le odvetnik.
- Delovno in socialno sodišče ima že po 1. točki člena 98/II zakona o sodiščih položaj okrožnega sodišča. Stari ZDSS je v členu 16/I omogočal, da je delavca na prvi stopnji lahko zastopal tudi predstavnik sindikata, ki je imel naziv diplomirani pravnik (brez pravniškega državnega izpita). Ta določba se bo skladno s 86. členom ZDSS-1 nehala uporabljati 1. 1. 2008. Žal že doslej ni

⁶ Pcto. za razmejitve stvarne pristojnosti med okrajnimi in okrožnimi sodišči je že vseh šest let, odkar je bil sprejet ZPP/99, nespremenjen. Menim, da bi bilo dobro to mejo dvigniti. Zavedati se je treba, da bi takšna rešitev povečala pripad zadev na okrajnih sodiščih, vendar obstojijo ideje za rešitev tega problema (npr. omejitev dostopa do sodišča za bagatelne zadeve itd.).

⁷ Postavlja se vprašanje, čemu ne bi vsaj v primerih, ko gre za postopke na podlagi zasebne tožbe, omogočili odvetniškemu pripravniku, da si nabirajo ustrezne izkušnje.

bilo omogočeno, da bi v teh sporih sodelovali tudi odvetniški pripravniki, saj bi gotovo lahko (vsaj) enako kvalitetno zastopali interese strank, kot so to počeli pravniki v sindikatih.

- Po členu 90/IV ZP-1 je mogoče za zagovornika vzeti le odvetnika, ki ga nadomešča odvetniški kandidat.⁸

1.3. Število odvetniških pripravnikov narašča

Po zadnjih podatkih OZS na dan 30. 9. 2005 je v Sloveniji 315 odvetniških pripravnikov in pripravnic. Ta številka iz leta v leto raste (glej graf).⁹ Predpisi predvidevajo za odvetniške pripravnike 40 posebnih mest na slovenskih sodiščih. Ta številka ne zadošča, saj se ravno odvetniški pripravniki (v primerjavi s preostalimi, za katere tudi velja prednostni vrstni red) ukvarjajo večinoma z vsemi področji prava, tako materialnega kot procesnega.

2. Sodniško pripravništvo

V času, ko odvetniški pripravnik opravlja še sodniško pripravništvo, ima torej dva statusa. Obveznost opravljanja pripravništva (izbirnega in sodniškega) urejajo ZPDI in na njegovi podlagi sprejeti podzakonski akti.

2.1. Število odvetniških pripravnikov pri posameznem višjem sodišču

Minister za pravosodje je na podlagi 5. člena ZPDI izdal Pravilnik o določitvi števila pripravniških mest na posameznih sodiščih za sodniške pripravnike, ki jim izobraževanje zagotavlja delodajalec, in za volonterske pripravnike (Ur. l. RS, št. 5/04 in 112/04). Odvetniški pripravniki sodijo v prvo skupino, vendar pa je določeno število mest »rezervirano« le za odvetniške, notarske, pravobranilske in tožilske pripravnike, ki so že opravili enoletno izbirno usposabljanje.

⁸ Novejša pravna teorija zastopa stališče, ki se mu pridružujem tudi sam, in sicer, da bi bilo primerno dopustiti, da odvetnika nadomešča pripravnik iz njegove pisarne. Glej Peter Prodanič (2005), *Pravica do obrambe v postopku o prekrških*, Ljubljana, Pravna praksa št. 48/2005, str. 14–15.

⁹ Število odvetniških pripravnikov po dnevih: 10. 12. 2001 – 115, 9. 12. 2002 – 154, 30. 11. 2003 – 199, 30. 11. 2004 – 257. Vir: podatki iz vsakoletne zadnje številke revije *Odvetnik*.

Število prikazuje ta tabela:

višje sodišče/ pripravnik	Celje	Koper	Ljubljana	Maribor	Skupaj
odvetniški	5	5	20	10	40
notarski	1	1	6	2	10
tožilski	4	4	27	11	46
pravobranilski	0	0	3	1	4
skupaj	10	10	56	24	100

To seveda niso edini odvetniški pripravniki, saj nekateri delujejo na sodiščih tudi kot volonterski.

2.2. Obvestilo Višjega sodišča v Ljubljani

Dne 29. 1. 2004 je predsednik Višjega sodišča v Ljubljani izdal Obvestilo odvetniškim in notarskim pripravnikom, ki se potegujejo za sprejem v pripravništvo po drugem odstavku 5. člena ZPDI (opr. št. Su 12/2004). V njem konkretizira, kako se je mogoče uvrstiti v prednostni vrstni red.

Odvetniški in notarski pripravniki morajo vložiti **posebno prijavo** za sprejem po členu 5/II ZPDI in ji priložiti (originalna ali notarsko overjena) dokazila o izpolnjevanju pogojev:

- dokazilo o tem, da so na dan vložitve prijave **v rednem delovnem razmerju** pri odvetniku ali notarju in so vpisani v register odvetniških ali notarskih pripravnikov. Upošteva se samo potrdilo ali izpis iz evidence obveznega zdravstvenega ali pokojninskega zavarovanja, ki ga izda pristojni zavod, in potrdilo oz. odločba Odvetniške ali Notarske zbornice o vpisu v imenik pripravnikov;
- dokazilo o tem, da so pripravniki v rednem delovnem razmerju kot univerzitetni diplomirani pravniki **že opravili enoletno izbirno usposabljanje** v eni izmed oblik iz 1. do 12. točke 15. člena ZPDI. Kot dokaz se upošteva samo potrdilo iz evidence obveznega zdravstvenega ali pokojninskega zavarovanja;
- **izjavo odvetnika** oz. notarja, da je **priljubljen kot delodajalec** svojemu pripravniku omogočiti enoletno obvezno usposabljanje na sodišču.

Poleg tega mora kandidat predložiti sodišču še pogodbo o zaposlitvi (za določen ali nedoločen čas), iz katere izhaja, da bo pripravnik v celotnem času enoletnega obveznega pripravništva na sodišču zaposlen pri odvetniku ali notarju. Če pripravniku preneha redno delovno razmerje pri odvetniku ali notarju, s tem preneha tudi razlog za opravljanje pripravništva.

Med temi pogoji ni sicer nikjer navedeno, ali mora biti pripravnik zaposlen za polni delovni čas (40 ur na teden) ali pa zadostuje pogodba s krajšim delovnim časom od polnega (64. člen ZDR), kar bi pomenilo, da je denimo pripravnik zaposlen le za eno uro na teden. Sodišče je podalo razlago, da mora biti pripravnik zaposlen za polni delovni čas, svoje stališče pa je podokrepilo s slabo prakso, ki se je izoblikovala na tem področju, saj so ravno odvetniki (kot dobri »pragmatiki«) izkoristili to pravno praznino tako, da so zaposlovali pripravnike za ta minimalni čas tedensko.¹⁰

Popolno vlogo mora pripravnik na sodišče poslati najkasneje tri delovne dni pred izdajo vrstnih redov, sicer se upošteva šele pri naslednjem oblikovanju vrstnih redov.

3. Namesto sklepa

Če kratko sklenem, sta najpomembnejši dve ugotovitvi.

Prvič, da bi bilo dobro odvetniškim pripravnikom omogočiti opravljanje več dejanj pred sodišči, saj bi jim tako omogočili več prakse, ki jim bo pri morebitnem kasnejšem odvetniškem delu nedvomno koristila. To bi gotovo pripomoglo k zmanjšanju sodnih zaostankov, saj bi odvetniki tako manj prelagali obravnave, pa tudi delo novih odvetnikov in odvetniških kandidatov bi bilo zaradi boljše (poprejšnje) prakse učinkovitejše. Vse to pa bi ponovno pripomoglo k zmanjševanju sodnih zaostankov, za kar se nova vlada tako zavzema.

Drugič, če se zakonodajalec že ni odločil odvetniškim pripravnikom (ti imajo med vsemi gotovo največ prakse na sodiščih) zmanjšati trajanja sodniškega pripravništva, bi bil lahko vsaj povečal število pripravniških mest za odvetniške pripravnike, ob podatku, da se število odvetniških pripravnikov vsako leto povečuje. Morda bi minister za pravosodje ob vseh novostih, ki jih uvaža (tudi na področju odvetništva, lahko razmislil tudi o teh možnostih. V zadnjem letu je bil sicer za skrajšanje rokov za opravljanje pravniških državnih izpitov narejen pomemben korak k zmanjšanju zaostankov,¹¹ toda vrste za čakanje na izpit še zdaleč niso bile tako problematične, kot so vrste za opravljanje sodniškega pripravništva.

¹⁰ Takšna razlaga je tudi v skladu s sorazmernostjo uveljavljanja pravic in obveznosti po členu 64/III ZDR.

¹¹ **Vovk I.** (2005), *Bera enega leta*, Ljubljana, Pravna praksa št. 46/2005, str. 24.

Deset pravil FIS v slovenski sodni praksi

O evropski pravni ureditvi varnosti na smučiščih

Tomaž Marušič

Valtellina in Bormio sta od 2. do 4. decembra lanskega leta gostila pravnike, strokovnjake s področja varnosti na smučiščih iz držav in dežel Pirenejev in alpskega loka. Srečanje z naslovom Evropski pravniški forum o snegu in z geslom *Dai diritti della neve al diritto della neve* (od zakonov o snegu k zakonu o snegu) je bilo pod pokroviteljstvom Evropske skupnosti.

Udeleženci srečanja iz Španije, Francije, Italije, Švice, Nemčije, Avstrije in Slovenije, med njimi tudi evropski podkomisar dr. Franco Frattini, so se zavzeli in dali pobudo za sprejem evropske direktive, na podlagi katere bi v državno in deželno zakonodajo držav članic ES vgradili deset pravil FIS o varnem smučanju. Tako bi dobili skupne evropske pravne norme za zagotavljanje varnosti na smučiščih. Predlagano poenotenje bi pripomoglo tudi k poenotenju še drugih varnostnih meril in ukrepov na smučiščih, tudi k poenotenju signalizacije, tehničnih rešitev, reševanja, nadzora in podobnega.

Ali je Slovenija pripravljena na »evropizacijo« zagotavljanja varnosti na svojih smučiščih, ob zanesljivem dejstvu, da bodo postala pravila FIS z dodatkom za deskarje in teke na smučeh pravni temelj prihodnje evropske zakonodaje? Koliko bo pričakovana direktiva EU pripomogla k spremembi naše zakonodaje na tem področju?

Zakon o varnosti na smučiščih in zadevni pravilniki imajo vgrajene v svoje določbe vseh deset pravil FIS. Deskar je izenačen s smučarjem, za teke na smučeh pa obstajajo, v okviru smučišča, posebne površine, ločene od prog za alpsko smučanje. V Sloveniji je to postal zakon.

Namen tega pisanja je odgovor na vprašanje, kako je deset pravil FIS sprejela sodna praksa. Pravila FIS, kot rečeno, so vgrajena v predpise o varnem smučanju, zato jih sodišča ne citirajo, ampak uporabljajo določbe ZOR in ZVJS oziroma OZ in ZVSmuč. V obravnavanih civilnih kazuistikah bo pisec tega sestavka posebej citiral številko pravila FIS, ki je bila posredno prek ZVJS ali ZVSmuč upoštevana v sodni praksi.

Smučanje je nevarno kot šport in kot rekreacija, katere elementi so v obvladovanje terena in prilagajanje na hitro spreminjajoče se situacije, zato normalno tveganje, ki izvira iz narave smučanja, zadene smučarja samega (sodba Vrhovnega sodišča RS – II. Ips 489/87).

Obligacijski zakonik (OZ) je bil sprejet v letu 2001, zakon o varnosti na smučiščih (ZVSmuč) pa v letu 2003, zato predstavljeni judikati temeljijo še na določbah starega zakona o obligacijskih razmerjih (ZOR) in zakona o varnosti na javnih smučiščih (ZVJS), ki ne veljata več. Predstavljena kazuistika se nanaša na obdobje veljavnosti ZVJS in deloma ZOR. Toda, nova in veljavna zakonodaja s področja obligacij in smučanja ne prinaša na to področje upoštevanih novosti, ki bi bistveno vplivale na spremembo sedanje sodne prakse. Spričo tega sodišča ne bodo mogla drugače razsojati kot doslej, saj je imel tudi ZVJS iz leta 1977 vgrajenih deset pravil FIS.

• *Sodba z dne 17. 2. 1993, II Is 525/92 – Vrhovno sodišče RS*

Tožnik je smučal na povezovalni smučarski poti, kjer je padel in se poškodoval. V odškodninski tožbi zoper upravitelja smučišča je zatrjeval, da je smučišče površina povečane nevarnosti, da je bila smučarska povezovalna pot na kraju, kjer je padel, ledena in je delala ovinek, pod katerim je bil majhen previs. Ta ni bil primerno zaščiten, da je padel s poti. Upravitelj naj bi bil objektivno odgovoren za nezgodo.

V razsodbi je sodišče upoštevalo upraviteljevo opustitev zaščite previsa in tožnikovo neprilagojeno hitrost za smučanje na poledenelem snegu, ker ni mogel obvladati smuči in smeri vožnje (sam tožnik navaja, da ga je začelo za-

našati v levo proti previsu). Sodišče je odločilo po načelu deljene krivdne odgovornosti in štelo tožnika za 20-odstotno soodgovornega za škodo.

Pravilo FIS št. 2 o prilagajanju hitrosti vožnje svojemu smučarskemu znanju in razmeram na prog.

• *Sodba z dne 9. 12. 1994, II Is 663/93 – Vrhovno sodišče RS*

Ob izteku dveh prog, tako rekoč v ravnini v bližini blagajne, se vozita smučarja nasproti, drug proti drugemu. Eden se ozira in gleda proti prijatelju, ki stoji ob robu proge, drugi pa navaja, da mu je zakrival pogled na progo pred njim vozeči smučar. Zadnje navedeni smučar vozi nekoliko hitreje in se zaleti v nepozornega smučarja in ga poškoduje. Oškodovanec toži drugega za povzročeno škodo. Sodišče porazdeli odgovornost za škodo v razmerju 50 % : 50 %.

Pravilo FIS št. 1, vsak smučar mora ravnati tako, da nikogar ne ogroža ali mu škoduje, pravilo št. 2 pa ... na nepreglednih mestih ali v gneči je treba smučati počasi, še posebno ... ob iztekih prog in na območju žičnic (v območju svojega vidnega polja mora biti smučar sposoben ustaviti se ali zaviti vstran, skratka, izogniti se trčenju).

• *Sklep z dne 30. 1. 1997, I P 973/96 – Višje sodišče v Ljubljani*

Toženec je bil s kazensko sodbo pravnomočno kaznovan zaradi prehitre in neprilagojene vožnje ob slabi vidljivosti na prog in v posledici tega je poškodoval tožnika. Kazenska sodba pa ne prejudicira civilne odgovornosti, zato je toženec v pravdi dokazoval tožnikovo sokrivdo, češ da je stal na prelomnici in ga ni bilo mogoče videti.

Prvostopenjsko sodišče je delilo odgovornost na 50 % : 50 %. Del odgovornosti zadene tožnika samega, ker je stal na nepreglednem delu proge. Pravdni stranki sta se pritožili. Pritožbeno sodišče je prvostopenjsko sodbo razveljavilo in vrnilo stvar v ponovni postopek. Prvostopenjsko sodišče bo moralo ponovno skrbno pretehtati dokaze, predvsem, da bi ugotovilo, kdo je ustvaril nevarno situacijo na smučišču.

Prvostopenjsko (ta sodba je bila razveljavljena) tako kot kazensko sodišče je bremenilo toženca za neprilagojeno hitrost smučanja v smislu pravila FIS št. 2, glede tožnikove domnevne odgovornosti pa v smislu pravila FIS št. 6 o prepovedi ustavljanja na nepreglednih delih prog.

• **Sodba z dne 10. 12. 1997, II Ips 181/96 – Vrhovno sodišče RS**

Tožnik pade in se poškoduje zaradi travnate lise na progi, ki je bila nezadostno zasnežena in neurejena. V revizijskem postopku vrhovno sodišče potrди sodbi prvo- in drugostopenjskega sodišča o krivdni odgovornosti upravitelja, ker je opustil dolžno ureditev proge tako, da na njej ni nevarnih mest, sicer mora progo zapreti.

Upravitelj je kršil 9. člen ZVJP iz leta 1977, ta pa je istoveten s 5. členom danes veljavnega ZVSmuč.

• **Sodba z dne 16. 2. 2000, II Cp 1896/98 – Višje sodišče v Ljubljani**

Tožnik je smučal na zaprti progi, ki je bila nezadostno zasnežena. Sam je odgovoren za lastno škodo.

Pravilo FIS št. 8 o upoštevanju znakov in označb na smučišču.

• **Sklep z dne 29. 3. 2000, I Cp 349/99 – Višje sodišče v Ljubljani**

Tožnik v tožbi navaja, da je zaradi megle in slabe vidljivosti zadel v drevo ob robu proge in se poškodoval. Upravljalavec smučišča naj bi bil objektivno odgovoren, ker je dopustil smučanje na nevarnem smučišču. Moral bi ga bil zapreti. Sodišče je sprejelo tožnikove razloge in ugodilo tožbenemu zahtevku. Višje sodišče pa je pritožbi ugodilo in razveljavilo prvostopenjsko sodbo. Sodišče prve stopnje bo moralo predvsem ugotavljati, ali so podani elementi za krivdno odgovornost upravljalca smučišča. Iz razlogov drugostopenjske sodbe povzamemo, da je objektivna odgovornost upravljalca smučišča le izjemoma objektivna. Taka je le takrat, ko deluje smučišče v izjemnih razmerah, tedaj pomeni nevarno stvar. Megla na smučišču in zmanjšana vidljivost na 5–10 metrov sami po sebi ne pomenita izjemnih okoliščin, da bi bilo mogoče šteti smučišče za nevarno stvar.

Ugotavljanje krivdne odgovornosti v ponovnem postopku je odprlo možnost ugotavljanja prilagojene hitrosti tožnikovega smučanja zaradi slabe vidljivosti na progi, smiselno pravilu FIS št. 2.

• **Sodba z dne 21. 2. 2002, II Ips 356/2001 – Vrhovno sodišče RS**

Upravljalavec bi bil moral odstraniti kup neteptanega in narinjenega snega na progi, velik 1,50 x 1,50 metra in visok do 0,50 metra. Res je, da se lahko smučar zanese na urejenost proge, vendar je tako velik kup snega mogoče zaznati že od daleč in z obvladovanjem last-

ne hitrosti preprečiti poškodbo. Smučar je zadel v kup in se poškodoval.

Odgovornost upravitelja je krivdna do 70 odstotkov, smučar je soodgovoren do 30 odstotkov. Sodna odločba je smiselna pravilu FIS št. 2.

• **Sodba z dne 23. 5. 2002, II Ips 36/2002 – Vrhovno sodišče RS**

Tožnik je v tožbi zatrjeval, da se je poškodoval na progi, na kateri je ležal še sveže zapadli sneg, na progi je videl tudi teptalni stroj, ki jo je utrjeval.

Vrhovno (revizijsko) sodišče je spremenilo drugostopenjsko sodbo tako, da je odgovornost za tožnikovo škodo porazdelilo: 50 odstotkov v breme upravljalca smučišča, preostalih 50 odstotkov pa v breme poškodovanega tožnika samega. Tožnik je soodgovoren, ker se je odločil, da bo smučal po neurejeni progi. S tem je prevzel nase tveganje, ki je večje od tistega, ki ga prevzamejo nase rekreacijski smučarji na urejenih progah. In s tem je prevzel nase večje tveganje in odgovornost za nevarnost med spustom. Ob vsem tem pa še sam priznava, da ni bil najbolj spreten smučar. Upravljalavec pa je odgovoren, ker je dopustil smučanje po neurejeni progi oziroma ker ni zaprl proge.

Tožnik je torej smučal v nasprotju s pravilom FIS št. 2.

• **Sodba z dne 24. 4. 2003, II Ips 214/2002 – Vrhovno sodišče RS**

Toženec ni prilagodil hitrosti svojega smučanja stanju na progi, poleg tega ni izbral smeri svoje vožnje tako, da ne bi bil ustvarjal nevarnosti za druge uporabnike proge. V skoku je od zadaj prehiteval tožnico, jo zadel in poškodoval. Krivdno je odgovoren za vso nastalo škodo.

Toženec je smučal v nasprotju s pravili FIS št. 2, 3 in 4.

• **Sodba z dne 22. 5. 2003, II Ips 420/2002 – Vrhovno sodišče RS**

Deskar se je zaletel v smučarko, medtem ko je bila na vlečnici, in jo poško-

doval. Oškodovanka je vložila tožbo zoper deskarja, upravljalca smučišča in njegovo zavarovalnico.

Prvostopenjsko sodišče je odločilo, da so toženci solidarno odgovorni tako: deskar, ker ni obvladal deskanja na snegu, upravljalavec pa, ker ni zavaroval roba proge ob vlečnici z zaščitnimi sredstvi, saj gre za območje povečane nevarnosti. Drugostopenjsko sodišče je potrdilo prvostopenjsko sodbo. V revizijskem postopku je vrhovno sodišče ugotovilo, da površina smučišča ob vlečnici ne more pomeniti nevarnega območja v smislu 3. člena nekdanjega ZVJS. Razveljavilo je sodbi in odločilo, da je toženi deskar v celoti odgovoren za nastalo škodo.

Sodišče je odločilo smiselno pravilu FIS št. 2, ker deskar ni obvladal hitrosti svojega deskanja, in pravilu št. 3, ker je izbral tvegano smer vožnje, ki je ogrožala druge.

• **Sodba z dne 10. 7. 2003, II Ips 440/2002 – Vrhovno sodišče RS**

V dolini na koncu proge je bil kup narinjenega snega, v katerega je zašla tožnica in se poškodovala. Upravljalavec je krivdno odgovoren, ker ni odstranil nevarnosti, ali, bolje rečeno, uredil izteka proge, sicer pa bi bil moral na nevarnost opozoriti smučarje ali pa kup zavarovati z zaščitnimi sredstvi.

• **Sodba in sklep z dne 11. 12. 2003, II Ips 580/2002 – Vrhovno sodišče RS**

Ta judikat je smiselno identičen sodbi VS RS z dne 22. 5. 2003.– II Ips 420/2002. Smučar smuča ob robu proge, ob vlečnici. Prekriža smučko, pade in zdrsi v smučarja na vlečnici in ga poškoduje. V postopku revizije vrhovno sodišče, odloči, da solidarno toženi upravljalavec smučišča ne odgovarja, ampak odgovarja smučar, ker ni obvladal smučke in je izbral smer vožnje, ki lahko ogroža druge.

Smiselno praviloma FIS št. 2 in 3.

Dopolnitev

V Odvetniku št. 28 – november 2005 nam jo je zagodel tiskarski škrat, tako da je pri objavi informacije (str. 31) pomotoma izpadel še četrti sodelavec iz vrst odvetnikov, ki so kot referenti sodelovali na Dnevih slovenskih pravnikov v Portorožu od 13. do 15 oktobra 2005, in sicer:

– **Matej Erjavec** s prispevkom *Pridobitev in uresničitev zastavne pravice na nematerializiranih vrednostnih papirjih (zunajsodna prodaja, prodaja na organiziranem trgu).*

Kolegu se zaradi neljube napake opravičujemo.

Uredništvo

- *Sodba in sklep z dne 3. 6. 2004, II Ips 352/2003 – Vrhovno sodišče RS*

Neznani smučar je prekrizal smučino deskarju. Ta je padel in na poledenem snegu zdrsnil v kovinski količek, ki je podpiral leseno zaščitno ograjo. Z vmesno sodbo je prvostopniško sodišče odločilo, da je deskar smučal prehitro in neprilagojeno, sicer ne bi bil zdrsnil prek vplivnega območja proge, širokega 1,50 metra, na katerem je neteptani sneg. Zato je tožnik – deskar soodgovoren do 30 odstotkov, upravljavec pa zaradi preozkega pasu neteptanega snega na vplivnem območju proge ter neprimerne zaščite s kovinskimi količki in leseno ograjo s 70 odstotki soodgovornosti. Pritožbeno sodišče je potrdilo prvostopenjsko sodbo. Vrhovno sodišče je v reviziji obrnilo razmerje soodgovornosti na 30 odstotkov v breme upravljavca. Deskarju je štelo v breme, da bi bil lahko preprečil trčenje z neznanim smučarjem, če bi bil vozil s hitrostjo, s katero bi bil lahko preprečil zdrs prek vplivnega območja – zaščitnega pasu proge.

Tudi tokrat je bilo odločeno smiselno pravilo FIS št. 2.

Sklep

Odgovor na uvodoma postavljeno vprašanje je pozitiven. Zakonodaja je evropsko usmerjena, sodna praksa je skladna s pravili FIS in se ne loči od judikature držav alpskega loka. Iz citiranih judikatov lahko povzamem, da je sodba Vrhovnega sodišča RS – II Ips 489/87 temeljne narave. V ospredje postavlja načelo smučarjeve samoodgovornosti, to je prilagoditev svojega znanja smučanja in telesne zmogljivosti zahtevam proge, na kateri bo smučal. S tem prevzema nase tudi tveganja, ki izhajajo iz posebnosti tega športa.

Odgovornost upravljavca smučišča je načeloma krivdna, le izjemoma objektivna (sklep VS Ljubljana I Cp 349/99). Iz tega sledi, da ne more zadevi upravljavca nobena oblika odškodninske odgovornosti, pod pogojem, da je smučišče urejeno, opremljeno in zaščiteno skladno z zahtevami ZVSmuč in ustreznih pravilnikov.

V vsakem primeru odgovarja za opustitev in zanemarjanje svojih dolžnosti, toda po praksi sodišč velikokrat ob deljeni odgovornosti s smučarjem, ki je kršil prepovedi in zapovedi po ZVJS. Zdaj so zapovedi in prepovedi za smučarja zapisane v 24. členu ZVSmuč, v katerega so implementirana pravila FIS.

Odvetnik o vplivih politike na konkretne sodne postopke

Utrinki z okrogle mize Politika in pravo – Portorož 2005¹

Slovenski pravniki smo se tudi letos zbrali na dnevih pravnikov, tokrat že enaintridesetič. V Portorožu je bilo približno tisoč pravnikov iz vse Slovenije. Poslušali smo različna predavanja in okrogle mize z različnih pravnih področij, še največ zanimanja pa je vzbudila okrogla miza Politika in pravo. Na njej smo med drugim lahko slišali, da hoče prav vsaka oblast vplivati na sodstvo in da je le samostojen in neodvisen sodnik, tak, ki ima dovolj tudi znanja, tisti, ki se mora takim vplivom odločno upreti. Pravosodni minister **dr. Lovro Šturm** je končno jasno in glasno povedal, da ni naklonjen odpravi trajnega mandata sodnikov. Sicer pa je eden najbolj perečih problemov slovenskega sodstva še vedno prepočasno sojenje.

Odvetnik **Stojan Zdolšek** je bil tisti, ki je najbolj razgrel razpoloženje v dvorani, in tudi voditelj **dr. Lojze Ude** je priznal, da ga je k pogovoru povabil zato, ker je vedel, da si upa povedati marsikaj. In kaj je povedal tokrat?

O vmešavanju politike v sodstvo, v konkretne sodne postopke

- **Stojan Zdolšek:** Vplivi politike v sodnih postopkih so konkretni in značilno zanje je tudi, da so težko dokazljivi, to pa še zdaleč ne pomeni, da jih ni in da jih udeleženci v različnih postopkih tudi ne čutimo. Delovanje politikov, ki je usmerjeno v vplivanje na postopke, je usmerjeno v kazenske postopke in v civilne oz. gospodarske spore. Želja vsake oblasti doslej v novi Sloveniji, če vzamem samo to našo novo Slovenijo, po neodvisnosti je bila in je. Nobena oblast ni bila imuna, da bi lahko vplivala tudi na sodišča in tudi na sodne postopke, ki jih različna sodišča izvajajo. Vsaka oblast doslej v Sloveniji je hotela imeti v svojih rokah ministrstvo za notranje zadeve, policijo, tožilstvo. To je minimalno, kar zagotavlja oblasti določeni vpliv, in če je hotela, če hoče uspešno in učinkovito vplivati na sodne postopke, potrebuje še medije.

Mediji so pri tem zelo pomembni, ker lahko odigrajo zelo pomembno

vlogo, posebej v situacijah, ko se prikazuje, da pravosodni sistem ne deluje, da je korupcija velikanska, da je gospodarski kriminal v razmahu itn., in pri tem v javnosti lahko vzbujajo popolnoma napačen vtis o tem, čeprav je resnica drugačna. Nenazadnje je prav raziskava Inštituta za kriminologijo pri ljubljanski PF pokazala, da sistem je učinkovit itd. Menim, da je pomembno ugotoviti ali pa opozoriti na motive politike, zakaj politika poskuša vplivati na sodne postopke. Teh je seveda več, mislim pa, da jih je mogoče razvrstiti v tri skupine. Prvič je obračunavanje s političnimi nasprotniki, drugič dokazovanje oblasti, da sistem deluje in da preganja kriminal, in tretjič, ekonomske koristi posameznih lobijev, ki so vedno tesno povezani s politikom.

Načini vplivanja na sodne postopke so bolj ali manj enaki. Tudi te bi lahko razvrstili v nekaj skupin, in sicer, prvič, politika sama sproducira sodni, običajno kazenski postopek. To stori tako, da policija vloži neutemeljeno ovadbo, tožilec pa po nalogu politike vloži neutemeljeno zahtevo za preiskavo ali celo obtožni akt. Običajno je to podprto z ustreznimi mediji, s čimer se ustvarja dosti jasen pritisk na sodišče, kateremu lahko v takem primeru kljubuje zares odločen, izkušen, strokovno močen sodnik, ki bo običajno, če tem težnjam ne bo sledil, izpostavljen hudim kritikom, napadom v medijih in dosti lažje mu je odločiti se drugače.

Drugi način so izjave posameznih političnih funkcionarjev, ki imajo moč v javnosti, o poteku posameznih pos-

¹ Vir: Radio Slovenija 1, 18. 10. 2005, Studio ob 17.00 – kliping.

topkov, dajanje vrednostnih sodb o posameznikih, ki so udeleženi v teh postopkih, in tudi o drugih udeležencih, odvetnikih, tožilcih, sodnikih.

Tretji način je, ko politika prek izvršilne oblasti daje vedeti sodniku, da ni zadovoljna z njegovim delom, da ne dela tako, kot od njega pričakujejo. To se je v zadnjem času nekajkrat zelo lepo pokazalo v obliki tako imenovanega strokovnega nadzora ali celo v obliki disciplinskih postopkov.

Četrto so pritiski na odvetnike, njihova diskreditacija. Odvetnike opredeljujejo kot pripadnike posameznih političnih opcij, čeravno nimajo s politiko nič in se z njo ne ukvarjajo. Iz raznih centrov moči se jim pošiljajo sporočila, da npr. ni dobro, da zastopajo določene nega klienta, da je to lahko občutljivo za njegovo prakso, in podobno.

Petič: pritiski na tožilce in njihova diskreditacija. Ta je zlasti pogosta, ko tožilec odstopi od kazenskega pregona.

Šestič so poskusi lobiranja pri vrhovih sodne oblasti. Ti so najteže dokazljivi, vendar, cenjene kolegice in kolegi, vsi se zelo dobro spomnimo, kako smo se zabavali pred leti, ko je ustavno sodišče odločalo o pomembnih pravnih vprašanjih, ki so imela zelo velike posledice za politično življenje v RS. Takrat so bile, vsaj po mojem mnenju, odločitve ideološko opredeljene po sistemu pet naših, štirje vaši in nasprotno in takrat so bili trenutki, ko ustavno sodišče RS nikakor ni bilo zgled spoštovanja načela neodvisnosti sodstva.

V nadaljevanju je odvetnik Stojan Zdolšek naštel nekaj konkretnih primerov, v katerih se je po njegovih besedah politika vmešava v konkretne sodne postopke.

● **Stojan Zdolšek:** Ne bom našteval vseh, tistih najbolj znanih, celo slovenskih imen, ki se začnejo z raznimi imeni vasi. Teh se bom namenoma izognil, ampak bom začel recimo s Hitovim procesom. To je eden od prvih procesov, v katerem sta uigrano delovala tako politika kot mediji pri pozivanju h kazenskemu pregonu, k pozivanju in izrekanju zapornih kazni. Na glavne obravnave je prihajal poslanec, član državnega zbora, član stranke, ki se je najbolj eksponirala v napadih na obtožence. In v nekem delu dolgotrajnega sodnega postopka glavne obravnave se je pojavil kot sodnik porotnik prav tako član politične stranke, ki se je prav tako zelo eksponirala v gonji zoper Hit in obtožence. Šele na podlagi zahteve obrambe po izločitvi je bil ta

porotnik kasneje umaknjen. Pojavila se je preiskovalna komisija, ki je začela delovati z neko ihto, brez zakona o preiskovalni komisiji, brez poslovnika, kar na podlagi ustave, kjer se je začela zelo zanimiva praksa, da se je hkrati oseba, ki je bila obtoženec v kazenskem postopku (z določenimi privilegiji), tam zasliševala kot priča in je seveda morala govoriti po resnici, pod hipotezo, da bo sicer storila kaznivo dejanje.

Drug primer, malo bližji, so tako znane kirurške mize. Ta postopek je po mojem mnenju zaznamovalo dvoje. Izjemno agresivna kampanja ministra za zdravje, ki je prek vseh možnih medijev, predvsem prek centralnih, govoril o velikanskih oškodovanjih, o kriminalu, o 100-milijonski škodi itd. Pozival je organe pregona, naj kaj storijo. Svoj lonček takoj doda legendarni gospod Penko, kot šef takratne komisije za preganjanje korupcije. Tisto drugo, kar je meni najljubše, ravno v tem postopku. Naleteli so na odločnega, izkušenega sodnika, ki je bil strokovno močen in je zelo mirno ugotovil, da ni znakov kaznivega dejanja. Sledila je hladna prha, ko se nekateri mediji še do danes niso popolnoma ohladili in se sprijaznili s to sodnikovo odločitvijo.

Nadaljeval bom s t. i. Petkovim procesom v Murski Soboti. Ta se mi zdi še posebno zanimiv, ker vključuje vse tiste elemente, ki sem jih prej naštel. Pretepli so novinarja. Mediji se upravičeno razburjajo in se zgražajo nad policijo, ki ne odkrije ne storilcev in ne naročnikov. Policija diha, tožilci se potijo, opozicija kriči in končno najdejo osumljence. Zadeva se dodeli drugi tožilki, ki – kot da bi se hotela prikupiti določeni politični opciji oz. politiki – smelo postavi (strokovno gledano zelo sporno) pravno kvalifikacijo ravnanja kot poskusa umora. Postopek teče in se zapleta. Nekateri priče so bile plačane, noge obtoženih so malce prevelike, da bi jih stlačili v čevlje, vedno bolj postaja jasno, da grdi in umazani odvetniki zelo dobro opravljajo svoje delo.

Kaj storiti? Ideja. Strokovni nadzor nad sodnikom, ki je zelo gluha za ves medijski pomp in za medijsko rožljanje okoli postopka in trdno drži procesno vodstvo v svojih rokah. Gospa tožilka se obrne na ministra, gospoda profesorja dr. Šturma, in ta zahteva strokovni nadzor sodnika, ki vodi zadevo, se pravi predsednika senata v tem postopku. Ali je to kaj drugega kot zelo neposreden političen pritisk? In to še ni dovolj. Minister predlaga disciplinski

postopek zoper odvetnike v tem istem postopku.

To je po moji sodbi zgodba, ki jo bo treba tudi še obdelati. Posledice pa so znane. Pride oprostilna sodba in vsi lahko čakamo, kako se bo zgodba odvijala na višjem sodišču – ali se bodo pritiski nadaljevali ali ne? Pomembno pa je drugo. Oškodovanec vmes postane politik in kot politik kritizira sodišče, ga kritizira na dobesedno žaljiv način. Ne strokovno, namiguje na korupcijo, na nepoštenost sodišča in podobno (aplavz, op. p.).

Dovolite mi, da nadaljujem. Sam bom temu primeru rekel kar ravnanje sodnice Paškulin. Gre za primer, ko postopek sploh še ni začel, še ne teče, in za starega političnega funkcionarja, osumljenega genocida. Policist, ki je dal ovadbo, se pojavi v medijih, postane popularen. Tožilstvo z največjimi kapacitetami, ki jih premoremo v državi, zahteva, da sodišče opravi posamezno nujna preiskovalna dejanja. Sodnica Paškulinova tej zadevi ne ugodi in – kaj se zgodi? Totalen napad v medijih, v najbolj aktualnem terminu TVS, to je recimo Utrip, so jo dobesedno žalili in ji očitali stvari, ki so neresnične. Da ni uvedla preiskave v zadevi Orion, kar je čista laž. Ravno uvedla jo je. ...

Pripravil: mag. Bojan Kuček

Izjave:

* dr. Lojze Ude:

»Ustvarja se sistem, v katerem lahko svoje pravice najboljše zaščitijo tisti, ki imajo denar.«

* Boža Plut,

predsednica Društva Ostržek: »V naši pravni državi imamo sodne odločbe, ki so sicer mnogo dražje od toaletnega papirja, vendar tudi mnogo manj uporabne.«
(Vir: Večer – Bob leta 2004)

Odvetniki – ključ mediacij!

Pogovarjali smo se z Alešem Zalarjem, predsednikom Okrožnega sodišča v Ljubljani

mag. Bojan Kukec

● **Cestitke za nominacijo za kristalno tehtnico pravice Evropske komisije (EK) in Sveta Evrope (SE). Kakšni naporji so bili vloženi, da je bilo med 22 sodišči iz 15 držav slovensko uvrščeno med tri najboljše?**

Zalar: V Sloveniji so štirje glavni akterji uspeha mediacije, in sicer: sodniki, odvetniki, mediji (ne smemo pozabiti na to, kako močno so mediji podprli razvoj mediacije v Sloveniji) in seveda na koncu stranke. Ne smemo pozabiti nanje. Stranke so tiste, ki se v končni fazi odločijo za to, ali bodo spor poskušale rešiti z mediacijo ali ne. Ne smemo podcenjevati sposobnosti ljudi, da sprejmejo oceno, kakšen postopek bi najbolj koristil reševanju njihovih problemov. Odvetniki ste tu zelo pomemben člen, in če odvetniki ne bi bili vključeni v ta program na način, da bi se vključili v reševanje zadev tudi kot mediatorji, potem ta program za nesljivo ne bi bil uspešen.

Če govorimo o naporih sodišča, potem gre za večletna prizadevanja. Začeli smo leta 2001, s skromnim eksperimentalnim programom mediacije, ki se je potem postopoma širil in dobil današnje razsežnosti, ki, primerjalno gledano v Evropi pomenijo modelni program za veliko večino evropskih držav. Toliko zadev, kolikor jih naše sodišče na leto obravnava v mediaciji, jih trenutno ne obravnava nobeno sodišče v Evropi. To je bil eden od elementov, zaradi katerih se je ekspertna porota odločila za podelitev priznanja, je pa to seveda povezano tudi s političnimi razlogi. Mediacija je politična prioriteta Komisije v tem trenutku na področju civilnega sodstva, poleg še dveh drugih prioritet, in sicer evropskega plačilnega naloga in enotnega postopka v sporih majhne vrednosti. Tako ni presenečenje, da se Komisija odloča za nominacijo mediacije.

Nismo bili edino sodišče, ki je kandidiralo s programom mediacije. S temi programi smo premagali vrsto drugih sodišč, vključno z nizozemskimi, belgijskimi, francoskimi in še nekaterimi drugimi. Drugi politični razlog za nominacijo bi lahko bil ta, da smo bili edino sodišče, ki je kandidiralo iz desetih novih članic EU. Po svoje je bilo

mogoče pričakovati, da nova članica, če se bo pojavila s kandidaturo, ne bo že na začetku izločena. Odkrito moram povedati, da smo pričakovali, da se bomo uvrstili med deset potencialnih kandidatov. Bili pa smo pozitivno presenečeni, ko so nas nominirali med prve tri države, tako da to štejemo, kot da bi šlo za podelitev kristalne tehtnice.

● **Dejali ste, da je slovenski program mediacij vzorčen in da so nekatere države uvajale programe z našo pomočjo. Lahko naštejete te države in poveste, v kakšni obliki so uvajale program?**

Zalar: Verjetno bom kakšno državo izpustil, ker jih je bilo toliko. Začel bom z zvanečimi imeni. Svetovali smo Švici, ki je prav na začetku razmisleka o tem, kako in na katerih področjih uvesti mediacijo. Svetovali smo Slovaški, pri tem govorim o storitvah svetovanja, kako postaviti programe, kakšne so naše izkušnje, kakšni so finančni učinki (to je zanimalo zlasti Švicarje). Sicer pa smo pomagali konkretno s postavljanjem programov za sodišča v Črni gori. Usposabljali smo mediatorje za Črno goro, v Srbiji, v Bosni, pomagamo tudi Hrvatom, sicer pa smo izkušnje prenašali še na Malti, prihodnji teden jih bomo prenesli Rusom. Udeležil se bom konference ruskih gospodarskih sodišč, kjer bom predstavil (tokrat na zaprosilo Sveta Evrope) prednosti mediacije in seveda tudi slovenske izkušnje.

● **V juliju je bil zanimiv posvet vseh najodgovornejših pravosodnih in političnih subjektov z idejo, da naj bi se v Sloveniji (po zgledu nizozemske ureditve) ustanovil nacionalni inštitut za mediacijo. Kako bi ga organizirali?**

Zalar: Inicijativo za ustanovitev nacionalnega mediacijskega inštituta vodi Okrožno sodišče v Ljubljani, in sicer na podlagi projekta, ki je bil financiran od strani EU, v partnerstvu z nizozemskimi kolegi. Doslej smo ugotovili, da v Sloveniji obstaja širok konsenz tako v javnem kot zasebnem sektorju glede tega, da je ustanovitev takšnega inštituta potrebna. To ustanovitev sta podprla mi-

nistrstvo za javno upravo, ministrstvo za pravosodje, ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, urad vlade za makroekonomske analize in razvoj, če naštejemo nekatere najprominentnejše dele javnega sektorja, pa seveda vrhovno sodišče, sodni svet in na drugi strani zasebni sektor, kjer je zlasti odvetniška zbornica zelo zainteresirana, pa tudi nekatere nevladne organizacije (NGO).

Na prvem sestanku smo ugotovili, da je trenutno mogoče ustanoviti tak center v statusni obliki zavoda. Želimo pa si, da bi bili ustanovitelji najeminentnejše institucije, ki so tako ali drugače povezane s pravom. Povabili bomo torej k temu, da bi kot ustanovitelji pri tem centru sodelovali obe pravni fakulteti, ljubljanska in mariborska, povabili bomo Odvetniško zbornico Slovenije, Slovensko sodniško društvo, morda tudi Notarsko zbornico Slovenije. Pričakujemo, da bi lahko pri tej ustanovitvi sodelovale tudi nekatere tuje institucije. Interes je že izrazila American Arbitration Association. Trenutno se pogovarjamo z najmočnejšo britansko mediacijsko institucijo, CEDR. Sodelovanje je ponudil tudi ADR Group, poleg tega se dogovarjamo z International Bar Association. V začetku decembra bomo v Barceloni o tem razpravljali v okviru Svetovnega združenja mediacijskih centrov, tako da pričakujemo precej široko plejado ustanoviteljev, ki pa imajo seveda vsak svoj interes za delovanje takega centra.

Ne gre pozabiti, da bi bil tak zavod registriran za promocijo mediacije, za skrb za kakovost pri izvajanju mediacijskih storitev, za usposabljanje mediatorjev in tudi za zagotavljanje kakovostnih storitev mediacije.

● **Kot metodo dela mediatorjev imamo v programu uvedeno mesečno posvetovanje. Na zadnjem sem slišal zanimivo idejo, da naj bi zaradi zmanjšane uspešnosti v gospodarskih sporih uvedli obvezno vabljenje statutarnih oz. zakonitih zastopnikov (direktorjev oz. vodij uprav), saj se je v praksi izkazalo, da pogostokrat vodje pravnih služb ali pooblaščenki odvetniki pridejo na mediacijo v gospodarskem sporu zgolj po informaciji, ne pa z iskrenim namenom za rešitev spora. Kaj menite o tem?**

Zalar: Podpiram to idejo, ki temelji na izkušnjah tistih sistemov, kjer je mediacija v gospodarskih sporih že dolgo razširjena. Nas so denimo ameriški mediatorji in sodniki v zadnjem programu izmenjave izkušenj opozarjali ravno na to, da so tudi sami naredili napako na začetku, ko so v gospodarskih mediaci-

jah sodelovali le odvetniki. Menim, da je eden od najnujnih pogojev za uspešnost mediacije v gospodarskih sporih prav ta, da sodelujejo menedžerji, da sodelujejo izvršni direktorji, skratka tisti, ki v gospodarski družbi ocenjujejo tveganje.

Ključno vprašanje pri mediaciji v gospodarskih sporih je, ali je tisti, ki je v spor vključen, sposoben oceniti, kakšno tveganje ta spor pomeni za prihodnost.

● **Kaj menite o najnovejši informaciji, da je v aprilu londonski County Court vse civilne zadeve odstopil odvetnikom v mediacijo?**

Zalar: Ta pilotni projekt londonskega County Courta je še en poskus širitve mediacije v civilni sodni postopek. S to razliko, da so se odločili, da bodo vse zadeve odstopali v mediacijo, strankam pa dali možnost t. i. *opt out* izbire, kar pomeni, da gre zadeva avtomatično v mediacijo, stranka pa lahko sodišču sporoči, da ne želi sodelovati v mediaciji. Pri tem mora stranka pojasniti razumnost svojih razlogov, zaradi katerih mediacijo odklanja, in sodišče ima potem diskrecijsko možnost, da presodi, ali je taka zavrnitev razumna. Če ni, tej stranki naloži plačilo vseh pravnih stroškov, ne glede na to, kakšen bo kasnejši izid pravde.

Ta primer dokazuje, da ima prostovoljna mediacija v Veliki Britaniji precejšnje težave in se zato postopno premika proti obvezni mediaciji. Težave ima zato, ker je njihov model mediacije tržni model. Oni odstopajo zadeve mediatorjem, ki delujejo na prostem trgu. Naš model v Sloveniji pa je sodni model, kjer sodišče kontrolira samo mediacijsko shemo, uvršča mediatorje na listo, jih usposablja, tudi financira celo storitev, medtem ko mora v Veliki Britaniji stranka plačati mediatorja.

● **Statistični podatki za zadnjih devet mesecev kažejo, da je mediacija v klasičnih zadevah malo pod 50 odstotki uspešnosti. Mediacije v družinskih sporih so najuspešnejše (zavidljivih 68 odstotkov), upada pa uspešnost mediacije v gospodarskih sporih, ki je bila na začetku okoli 50-odstotna, zdaj pa je zgolj 37-odstotna. Kaj je po vašem mnenju razlog za to?**

Zalar: Kakršnakoli ocena v tem trenutku bi bila prenačljiva. Podrobno analizo podatkov bomo naredili po koncu poslovnega leta, to se pravi v začetku leta 2006 za leto 2005. Dejstvo pa je, da v gospodarskih sporih na eni strani dosežemo nadpovprečno visok odstotek soglasij obeh pravnih strank za mediacijo. Osemdeset odstotkov gospo-

darskih subjektov se odloča za mediacijo. To je presežilo vsa pričakovanja in je seveda v taki situaciji, ko se tako veliko zadev odstopi v mediacijo, potem tudi delež tistih, ki so dejansko primerne in v katerih so stranke pripravljene na popuščanje in dogovor, nekoliko nižji. To je verjetno povezano z začetnimi pričakovanji poslovnih subjektov, da mediacija lahko uspešno nadomesti sodno presojo. Vendar je pri tem treba opozoriti, da mediacije ne smemo obravnavati kot alternative. Mediacijo moramo obravnavati kot način reševanja konfliktov, ki je enakovreden sodnemu odločanju. Seveda pa je treba oceniti, katere so tiste zadeve, ki so primerne za mediacijo. Če stranka želi precedenčno odločitev, če zadeva odpira pomembno ustavnopravno vprašanje in podobno, potem seveda težko rečemo, da je taka zadeva primerna za mediacijo.

Glede preostalih zadev pa lahko rečem, da se je v družinskih zadevah odstotek uspešnosti stabiliziral in je (tudi primerjalno gledano) tak, kot ga dosežajo v tistih državah, kjer družinsko mediacijo izvajajo že dolga leta. V civilnih zadevah pa prav tako odstotek (gledano nazaj v zadnjih štirih letih) niha med 50 in 55 odstotki.

● **Omenili ste, da naj bi se postopoma sodniki umikali iz mediacij. Kako je z njihovim plačilom za to (dodatno) delo?**

Zalar: Sodniki, ki so že mediatorji in so uvrščeni na listo, prevzemajo druge vloge. Prevzemajo vlogo trenerja, ocenjevalca, mentorja, ne pa več toliko mediatorja, čeprav seveda nikomur ne želimo prepovedati sodelovanja v programu. Vedeti je treba, da sodniki tu delajo *pro bono*.

● **Pa se vam zdi to prav, saj sodniki menijo, da bi bilo to delo mogoče (če že ne v denarju) priznati denimo pri napredovanju v sodniški karieri.**

Zalar: Mislim, da imate prav, in pričakujem, da bodo personalni sveti in sodni svet upoštevali te podatke, ki so sicer že zbrani v sodniških osebnih spisih. V resnici gre za dodaten prispevek teh sodnikov, ne samo k zmanjševanju obremenitev sodišča, ampak tudi k temu, da se širi ponudba sodišča v razmerju do strank, in lahko rečemo, da gre pri tem za nesebičen prispevek sodnikov. Glede tega, da bi sodniško delo v mediaciji bilo plačano, pa imamo pomisleke, zadržke, in sicer iz preprostega razloga, ker bi se vsaj del javnosti lahko hitro vprašal, ali ti sodniki mor- da ne prejema- dvojnega plačila, za

tisto, kar so že tako ali tako dolžni opraviti kot sodniki. Zdaj bi terjali še plačilo kot mediatorji.

Tem očitkom se želimo izogniti prav od začetka. Zato menimo, da bi to lahko, na nek način, kompromitiralo program. Upoštevat je treba, da je mediacija v Sloveniji šele v zaključku prve faze razvoja, da še ni vsesplošno razširjena in bi to lahko škodovalo njenemu nadaljnjemu ugledu.

● **Zanima me, kateri spori bi še lahko bili mediabilni?**

Zalar: Mediacija ima še veliko neizkoriščenih potencialov, v smislu področij, na katerih bi jih bilo možno uporabiti oz. razširiti. Popolnoma se strinjam z vami, da bi bilo zelo primerno, gledano z vidika države, da se mediacija začne v davčnih zadevah. Tako kažejo tudi izkušnje drugih držav, ki kažejo na visok delež uspešnosti dogovorov pri posredovanju v davčnih zadevah. Potem so tu nesporno primerni delovni spori, vseh vrst. Omenili ste šolstvo, tu je še zdravstvo, tu je javno uslužbenstvo v celoti, vsa sporna razmerja med državo in javnimi uslužbenci bi se lahko reševala z mediacijo. Dal vam bom samo en primer.

Ko je Anglija leta 1999 uvedla mediacijo v civilni postopek in jo poskušala širiti tudi na druga področja, se je vlada zavezala, da bo vse spore, v katere je vključena država (bodisi v poslovnih razmerjih bodisi v individualnih razmerjih z uslužbenci), najprej poskušala reševati z mediacijo. Vlada je tako dala zgled. Pri ljudeh je pomagala spodbuditi pričakovanja in tudi vzpostaviti zaupanje v postopek mediacije.

● **Kako ocenjujete vlogo in aktivnosti odvetnikov v mediacijskih postopkih, če vemo, da enkrat nastopamo kot pooblaščenca strank, drugič pa tudi kot mediatorji?**

Zalar: Vloga odvetnikov pri razvoju in promociji mediacije je v tem trenutku ključna, in pokazalo se je, da so odvetniki lahko izvršni mediatorji. Seveda pa je treba paziti na to, da se odvetnik zaveda, da je spretnost zastopanja klienta v mediaciji drugačna od spretnosti, ki se od odvetnika zahtevajo, kadar zastopa stranko v pravdi, zato menimo, da bi kazalo v prihodnje organizirati posebno usposabljanje za odvetnike tudi o tem, kako zastopati klienta v mediaciji. Taka usposabljanja izvajajo odvetniške zbornice v Angliji, v ZDA, na Nizozemskem in pričakujemo, da jih bo tudi naša odvetniška zbornica.

Kaj želi evropsko odvetništvo?

Seja CCBE in pariška OZ

mag. Gregor Velkaverh

Kot predstavnik naše zbornice sem se 18. novembra udeležil slovesne seje pariške odvetniške zbornice, ki je bila v svečani sejni dvorani pritožbenega sodišča v Parizu. Dogodek je kulminacija prireditev, ki trajajo ves teden in so nekakšni odvetniški dnevi, kot jih poznamo v mnogo manj slovesni in drugačni obliki mi.

Pariška odvetniška zbornica vsako leto na taki seji opravi sprejem in slovesno podelitev nagrad delu članov zbornice (gre za mlade, na novo sprejete odvetnike in/ali napredovanja) za razne uspehe in tekmovanja. Vabijo najrazličnejše delegacije, najbolj pa so veseli predstavnikov odvetniških zbornic frankofonskih dežel, kot npr. iz Monterala ali iz frankofonske odvetniške zbornice New Orleansa. Svečani del se izraža z branjem imen ter citiranjem uspehov in priznanj na novo sprejetih odvetnikov, ki so bili deležni teh priznanj, nagrad itd. Udeleženi so predstavniki vseh vej sodne oblasti. Osrednji del je nato predstavitev dveh najbolj blestečih govornikov nove generacije, ki predstavljata teme, povezane z zgodovino odvetništva. Tokrat so predstavili življenje dveh odvetnikov, ki sta bila žrtvi/oz. sta trpela v času nacizma.

Glavni govor je nato imel predsednik pariške odvetniške zbornice, bleš-

čeč orator, ki je govoril o razmerah v pravosodju in odvetništvu. Prav zanimivo je, da se izkaže, čeprav se zdi, da smo v razvoju desetletja za njimi (po številu odvetnikov na milijon prebivalcev, po ekonomski moči, po vplivu, po organiziranosti in urejenosti pravosodja, po stabilnosti sodne oblasti in pravnega sistema ipd.), da imajo popolnoma enake probleme kot mi.

Zunaj pa so potekale burne (glasne, a nenasilne) demonstracije, kričanje se je slišalo skozi okna. Policija je ukrotila demonstrante do konca seje, tako da so se že vsi razšli, ko smo končali. Nikoli pa ne bom vedel, zakaj so demonstrirali, ali so se jezili na odvetnike ali pa so bili tam samo zato, ker je bil navzoč minister. Je pa bilo okoli sistema sodnih zgradb na *Il de la cite* več policije, kot sem je kdaj videl na enem kraju, več kot npr. v Kairu po bombnih napadih teroristov.

Žulijo jih neučinkovitost in počasnost dela sodišč, sodni zaostanki, birokratiziranost sodne veje oblasti itd., le da pri nas to kot problem poudarja minister, pri njih pa na to kot problem opozarjajo odvetniki.

Predsednik pariške odvetniške zbornice je prav neprijetno napadel ministra, ki je sedel v prvi vrsti na posebej izpostavljenem stolu, obkrožen s sodniki in odvetniki, kot v kazenski klopi. Najbolj se je jezil, ker namerava vlada spremeniti pravdni postopek tako, da bo prvostopenjska sodba izvršljiva (izjemoma ne, če bi nastopile nepopravljive posledice z izvršitvijo), in vzeti odvetnikom pol vetra iz njihovih pritožb.

Ministru vidno ni bilo všeč, da so se ga tako lotili, na trenutke je bil ves rdeč, je pa mirno poslušal in v repliki je odgovoril. Najprej je odvetnikom nazaj zabrusil nekaj na njihov račun, vljudno, malo ironično, malo pikro, in jasno dal vedeti, da mora vsak pometati najprej pred svojim pragom, nato pa se je, na moje presenečenje, zelo argumentirano in na dolgo lotil razlage splošnega stanja v pravosodju in družbi in povezanosti tega in ukrepov, ki so se jih lotili v Franciji, da bi to izboljšali. Med drugim je zelo argumentirano zagovarjal spremembo ZPP (oz ZIZ), in izkazalo se je, da je minister bister in dober govornik, dober poznavalec pravosodja. Na koncu je požel prav enak aplavz odvetnikov kot predsednik zbornice.

Plenarna seja CCBE

Ena od tem seje 19. novembra, ki je potekala ves dan, so bile volitve za enega od prihodnjih podpredsednikov predsedstva CCBE. Kandidati so bili: Carl Bevernage iz Belgije, kandidat iz Poljske, ki je izpadel v prvem krogu, in kandidat iz Madžarske Peter Koves. Izvoljen je bil **Peter Koves**.

CCBE bodo torej v letu 2006 vodili: **Manuel Cavaleiro Brandao** kot predsednik, **Colin Tyre** kot prvi podpredsednik in **Peter Koves** kot drugi podpredsednik.

Sejo so nagovorili trije glavni govorniki, predsednik CCBE Bernard Vatier, član vlade Združenega kraljestva lord Goldsmith of Allerton in Lorenzo Salazar, član kabineta komisarja EU Frattinija.

Predsednik Bernard Vatier je na splošno in obsežno orisal delo CCBE in cilje CCBE, povzemajoč delo, stališča in bojazni, o katerih smo člani delegacije OZS pri CCBE v glavnem že poročali v naših dosedanjih rednih poročilih, zato jih ne bom ponavljal.

Lord Goldsmith of Allerton je govoril o uravnoteženju varnostnih ukrepov in človekovih pravic v boju zoper terorizem. O tem vprašanju smo doslej že obsežno razpravljali v CCBE. Je zelo pereče vprašanje in zdi se, da se bo teža tega še povečevala. Začelo se je, kot vsi veste, z napadom na nebotičnike v New Yorku, nadaljevalo z ukrepi po Enronu in se nenehno zaostrojuje. **Posebej kritični do ukrepanja vlad (oblasti) so angleški odvetniki**, čeprav so bili Angleži žrtev ene hujših akcij teroristov zadnjih let. Evropsko sodišče se je postavilo na stališče, da je treba doseči ustrezno uravnoteženost med omejevanjem pravic ljudi (ali vsaj obsegom teh omejitev) in smotri (cilji) teh ukrepov ali pričakovanimi rezultati tega, vendar je to najtežje.

Nekaterih pravic po mnenju Angležev sploh ne smemo omejiti, npr. pravice do poštenega sojenja, prepovedi mučenja zaradi pridobivanja podatkov, zaradi česar se je vlada Združenega kraljevstva razšla z vlado ZDA in zahtevala (in dosegla), da so bili vsi ujetniki v Guantanamo z britanskim državljanstvom izročeni VB zaradi sojenja.

Ena od pravic, ki se ji Angleži ne želijo odpovedati in jo zahtevajo, je pravica do zajemanja podatkov o pogovorih po mobilnih telefonih. Gre tu-

di za to, da se ti podatki tudi shranjujejo določen čas. Predstavil je več primerov, ko so ti podatki pomagali k razkrivanju storilcev kaznivih dejanj in organizacij potencialnih storilcev terorističnih dejanj.

Polemika se je razvila pri vprašanju točke dnevnega reda o človekovih pravicah, ki jo je kasneje komentiral govornik, o vprašanju, ali je primerno, da se po vsakem terorističnem napadu sprejemajo vrat na nos novi ukrepi. Odvetniki, zbrani pri CCBE, smo šteli, da to ni najboljša, medtem ko je govornik poudaril, da je mogoče na to gledati drugače, in sicer, da je primerno in skladno z dobrim vladanjem, da se po vsakem večjem terorističnem dejanju preverijo razlogi nezadostne varnosti, ki so pripeljali do tega, da se je lahko dogodek zgodil, in da se ukrepa, da se te slabosti ne ponovijo.

Pomisleki članov CCBE pa so tudi bili, da omejevanje pravic ne vpliva kaj dosti na teroriste. Ti so tako ali tako pripravljeni žrtvovati svoje življenje, in nič, kar jim storimo, ne more biti huje od tistega, kar si bodo prizadejali sami, omejevanje pa zelo hudo posega v vsakdanje življenje in pravice prav ničesar krivih državljanov, ki tako trpijo zaradi dvojega: zaradi dejanj teroristov in ukrepov oblasti.

Lorenzo Salazar je poudaril pomemben prispevek CCBE in odvetnikov v državah Evrope k spoštovanju človekovih pravic in uravnoteženju prizadevanj za usklajevanje posegov v te pravice zaradi zagotavljanja večje varnosti. Poudaril je, da so prizadevanja organov EU pravzaprav enaka kot tista, ki vodijo CCBE, in sicer, kako te ukrepe uravnotežiti v korist vseh prizadetih.

Pri proračunu CCBE načrtuje sprejemanje proračunov za daljši čas. Zdaj je pripravljen osnutek za prihodnjih pet let, pri čemer se načrtuje letno povečanje za 2,5 do tri odstotke. Prispevki naj bi se povečevali sorazmerno, **prispevek Slovenije naj bi bil v letu 2006 7.246 evrov, do leta 2008 se ne bi spreminjal, nato pa bi se povečeval na leto po tri odstotke in bi predvidoma leta 2010 znašal 10.868 evrov.** Delegacije so imele različne pripombe, v glavnem pa so se vsi strinjali, da se prispevki spreminjajo sproti, in ne z večjimi skoki.

Direktiva o storitvah je v fazi osnutka, na predlog DG za notranji trg. Pričakujejo se glasovanja o stališču komiteja za notranji trg in zaščito po-

trošnikov evropskega parlamenta o predlaganih amandmajih k predlogu. Zdaj se stališča konzervativcev/liberalcev proti zelenim socialistom usklajujejo, bistvo nasprotij in za odvetnike odločilno vprašanje pa je, ali bodo ti izvzeti in nove direktive, češ da zanje veljajo in bodo še naprej veljale posebne direktive (o pravici do izbire sedeža in prostem pretoku storitev). Zadnja vest je, da nismo izvzeti, o direktivi pa se bo glasovalo v parlamentu EU februarja 2006.

Poročali so o vrsti držav, katerih poslanci v parlamentu EU se zavzemajo, da se ta direktiva ne bi nanašala na odvetnike (Avstrija, Belgija, Ciper, Grčija, pred kratkim so na ta voz sedli tudi Portugalci). Slovenci očitno nismo uspeli in ni mi znano, ali smo se tega sploh lotili. Vsekakor je potrebno, da OZS pošlje vsem poslancev v parlamentu EU pismo, s katerim bi pri njih lobirali, da se tudi oni pridružijo skupini poslancev, ki nasprotuje vključevanju odvetnikov v to direktivo. Več o tem bom poročal, ko bo direktiva sprejeta, saj se medtem lahko še kaj spremeni.

CCBE je na poročilo komisije EU za konkurenco pripravil odgovor, katerega bistvo je vsekakor diplomacija. Medtem ko se komisiji priznavata strokovnost in pristojnost urejati vprašanja glede tekmovanja odvetnikov na trgu, so se zatekli k opozarjanju, da je enotno evropsko urejanje med drugim neprimerno, in to zaradi obilice posebnosti v posameznih državah, od ustavnih do zakonskih, od tradicionalnih do sodobnih. Seveda se pri tem malo skrivajo, saj je osnovni namen prepričati komisijo, da tudi pri tem vprašanju izključijo odvetnike iz enotnega urejanja konkurence na trgu za ponudnike storitev. Razloge, zakaj težimo k temu, smo razložili že večkrat in jih ne bom ponavljal. Še posebej moti, da želi komisija EU za konkurenco razdeliti storitve na dve kategoriji: storitve podjetjem, pri katerih bi bila zaščita potrošnika manjša oz. je ne bi bilo, in odvetniške storitve, ki so na voljo posameznikom, kjer bi radi ustvarili vrsto varovalnih mehanizmov. Večini ukrepi niso všeč, ker posegajo v tradicionalno ureditev odvetništva.

Postopek, ki ga belgijski odvetniki vodijo pred arbitražnim sodiščem pri Sodišču ES, obravnava določilo direktive iz leta 2001 o preprečevanju **pranja denarja**; CCBE je intervenient na strani belgijskih odvetnikov. Belgijski

odvetnik Michel Mahieu je pripravil pripravljalni spis, ki sem ga, kljub težavam s francoščino, prebral v hipu, in ugotovil, da bi se povprečni slovenski odvetniki lahko veliko naučili/zgledovali pri kolegih na zahodu glede sistematike in temeljitosti vlog. Seveda je to povezano tako z instanco, na katero se obračamo, s časom, ki je na razpolago, pa tudi sredstvi, ki jih stranka vlaga v spor. Nedvomno pa je kakovost vlog nekaj, kar bomo morali izboljšati.

Odgovor CCBE komisiji EU glede direktive o preprečevanju pranja denarja

Direktiva 91/308/EEC z dne 10. 6. 1991, dopolnjena z direktivo 2001/97/EC z dne 4. 12. 2001, glede odvetnikov določa: Po določilu čl. 2A(5) bodo članice zagotovile, da so odvetniki zavezanci za poročanje, kadarkoli sodelujejo pri finančnem ali nepremičninskem poslu in gre za tako zadevo, da je sicer predmet kontrole uradov za preprečevanje pranja denarja, bodisi da konkretno zastopajo stranke ali pa jim le pomagajo pri pripravi posla s svetovanjem. Prav tako naj bi članice zagotovile, da bodo odvetniki razkrili svoje stranke, ko gre za posel, ki presega 15.000 evrov.

CCBE se je zavzemala, da bi bili odvetniki izvzeti iz 3. direktive o preprečevanju pranja denarja, vsaj dokler se ne izdala natančna analiza o vplivih 2. direktive, zdaj pa smo priča temu, da je ta sprejeta (še ne velja), dela pa se analiza druge. CCBE je tarča vrste vprašalnikov, njeni pomisleki pa so predvsem, da so pravila za implementacijo direktiv zelo rigorozna, čeprav ni potrebe po tem.

Tudi v Sloveniji potrebujemo resno in natančno analizo vseh postopkov glede osumljenih oseb za pranje denarja, ker se zdi, da so bili skraja vsi oproščeni in je rezultat te zakonodaje, takšne, kot je danes, slab. Najslabše je o tem ugibati ali pa slepo posnemati tuje modele, **potrebna je vsebinska analiza in šele tedaj bo zakonodajalec lahko trezno presodil, ali naj nadaljuje s tem ali pa naj »ustavi knjige« preveč zagrelih uradnikov, ker so voz zapeljali na stransko pot.**

Glede **človekovih pravic** je bila izražena bojazen, da se v boju proti terorizmu prehitro sprejmejo in začnejo uporabljati represivna sredstva, ne da bi ob tem oblikovali varovalne mehanizme, ki bi preprečevali zlorabe.

Sprejeta je bila resolucija o tem, da se CCBE zavzema za uravnoteženje omejevalnih aktivnosti tako, da bodo potrebe preiskovalcev in pravice preiskovancev zagotovljene v sorazmerni meri in da se ob tem ohranijo vse osnovne človekove pravice in pravila pravne države.

Pravo in informacijska tehnologija

V zvezi s tem se je največ govorilo o pripravljajoči se **direktivi o hrambi podatkov**, po kateri bi bili vsi zavezani hraniti podatke o telefonskih pogovorih. O tem je že poročal kolega dr. Plauštajner v poročilu z dne 16. 10. 2005. Velikih novosti ni, le dodatne bojazni.

Prihodnja struktura CCBE

Posebna skupina je preverila organizacijsko strukturo CCBE, posebej v luči širitve in novih pristojnosti, in osnovna ugotovitev je, da ni potrebe po kakšni bistveni strukturni spremembi v CCBE. Vse težave naj se odpravijo z izboljšavami dela, morda je kaj treba spremeniti le pri podpredsednikih CCBE. Treba bo dopolniti metode de-

la, ne pa organizacijo. Poseben problem je želja švicarske konfederacije postati polnopravna članica CCBE (to je sicer rezervirano za države članice EU).

Statut CCBE (sprejet v prečiščenem besedilu spomladi 2005) je bil 26. 10. 2005 notarsko overjen, žal ne tudi v imenu Slovenije, ker nismo dostavili potrebnega pooblastila. Odobriti ga mora še kralj Kraljevine Belgije (tam je sedež), da postane dokončno veljaven, to pa je le formalnost.

CCBE je organizirala posebno konferenco v **Moldaviji** s ciljem pomagati odvetniški zbornici te države, da se postavi na noge v smislu, da pridobi status in ekonomski položaj, ki ga uživajo odvetniške zbornice drugih razvitih držav Evrope (mednje se štejemo, vsaj po statusu naše zbornice, tudi mi). Izražena je potreba, da se ta pomoč nadaljuje in da se za to pridobijo tudi sredstva iz EU in ne samo sredstva CCBE (to so v bistvu sredstva zbornic – članic).

Pripravljeno je bilo poročilo o **kodeksu** odvetniške etike s pripombami posameznih odvetniških zbornic (tistih, ki so jih posredovale – Slovenija ni dala pripomb). Še vedno gre za ko-

deks, ki se uporablja pri čezmejnem delovanju odvetnikov (v domači državi velja lokalni kodeks), ki pa bo lahko postal osnova za oblikovanje kodeksov držav članic, pa tudi model za osnutke kodeksov novih članic.

Pri dostopu do sodišč smo obravnavali predlog direktive o mediacijah, izvajanje direktive o pravni pomoči in prava evropskega plačilnega naloga in postopek v sporih majhne vrednosti, ki naj bi se poenotil v celotni Evropi.

Obravnavali smo tudi spremljanje postopkov v **disciplinskih** zadevah zoper odvetnike v raznih državah članicah. Doslej so obravnavali disciplinske sisteme v Moldaviji, Franciji in Veliki Britaniji. V prihodnje bodo postopoma skušali spoznati vse sisteme (tudi sistem v ZDA) in izdelati navodila za poenotenje in izboljšavo sistemov, ki niso ustrezni.

Pripravljaja se seminar o **kazenskem pravu** v okviru CCBE. Na področju **pogodbenega** prava bodo pripravili vprašalnik, preden bodo skušali izdelati osnutek stališč CCBE. Gre za stališča, ki jih želi pridobiti komisija EU, preden se bo lotila dela z lastnimi akti, ki bi merili na poenotenje pogodbenega prava v EU.

5. konferenca evropskih odvetnikov o izobraževanju

Bojana Potočan

V Berlinu je med 3. in 4. novembrom potekala 5. konferenca evropskih odvetnikov o izobraževanju z naslovom »*Na poti do evropskega odvetnika?*«. Konferenco je vodil berlinski odvetnik in notar Ulrich Schellenberg. Posamezne države je pozval k ustnemu podajanju stališča. Sama sem mu predložila pisno stališče. Razprava se je nanašala predvsem na uveljavljanje študija po bolonjskih načelih (pojasnila sem, da naši pravni fakulteti tega programa še nista začeli uresničevati in je zadeva šele v fazi priprave), prav tako pa smo obravnavali morebitna skupna merila za izobraževanje odvetnikov.

V tem delu je bila razprava še zlasti polemična, saj so se pokazale precejšnje **razlike** med posameznimi državami. Tako je na eni strani **Avstrija**, kjer veljajo strogi formalni pogoji za pridobitev licence odvetnika, in na drugi strani **Nizozemska**, kjer so ti pogoji manj strogi. Avstrijski kolegi so poudarili, da

so zdaj uveljavljeni standardi izobraževanja pri njih zadovoljivi in kriterijev ne bi želeli zniževati. Menili so, da ne bi bilo dobro sistema, ki dobro deluje v eni državi, prenašati v drugo državo, saj ni nujno, da bo uspešen tudi tam. Zato popolnega izenačenja izobraževalnih sistemov ne podpirajo. **Italijanski** kolega je poudaril, da pre-

cej burnih debat med pravnimi strokovnjaki povzroča možnost, da pravnik diplomira že po treh letih študija. Tudi **belgijski** kolega je poudaril, da najbrž ni mogoče pričakovati, da bi se pravnik z diplomom po treh letih študija začel izobraževati za odvetnika. Očitno je, da bo potrebno še veliko usklajevanja in da je pot do evropskega odvetnika še dolga. Tudi pri nas bomo morali oblikovati konkretnije stališče do tega vprašanja.

Stinjam se z avstrijskimi kolegi, da mora vsaka država ohraniti svoj lasten sistem in da preveliko izenačevanje ne bi bilo dobro, skupne so lahko le nekatere smernice in skupno evropsko izobraževanje. Kot je poudaril že kolega dr. Plauštajner, bo treba uskladiti na eni strani kakovost odvetniškega izobraževanja v EU in na drugi strani upoštevati posamezne specifične rešitve v lastnih programih.

CCBE – posvet in seja v Bruslju

doc. dr. Konrad Plauštajner

Dva dogodka sta bila oktobra v središču pozornosti CCBE in njegovih članic: 13. oktobra je potekal celodnevni posvet predsedstva CCBE in njegove posebne delovne skupine s predsedniki nacionalnih zbornic in vodji delegacij, dan kasneje so zasedali še stalni odbor in tri druge komisije.¹

Spremembe v organiziranosti CCBE so nujne, ker se je zaradi lanskega povečanja števila stalnih članic (od 15 na 25) in držav opazovalk zelo povečal obseg dela, hkrati pa so časovni pritiski za pripravo materialov za institucije EU vse večji. O teh problemih in možnih rešitvah je CCBE pripravila »začasno poročilo«, ki je bilo tudi priprava za delo na posvetu. Naša delegacija je s skupnim delom vnaprej pripravila obširen pisni komentar s predlogi in izkazalo se je, da smo s tem zadeli v polno. Bili smo namreč edini, ki smo se na ta način lotili problema, in vesel sem, da se mi je vsak član predsedstva osebno zahvalil.

Temeljita razprava je pokazala, da med nacionalnimi zbornicami ni večjih razhajanj glede obsega in vsebine sprememb bodočega dela CCBE. Vsi poudarjajo, da nam internet omogoča sodelovanje brez fizične prisotnosti, treba

¹ Uredništvo se je (na predlog delegacije OZS pri CCBE: odv. Aleksandra Janežič, odv. Nina Drnovšek in odv. mag. Gregor Velkaverh) odločilo objaviti poročilo dr. Plauštajnerja, posredovano OZS:

»Poročilo je vsebinsko jedrnatost ter opozarja na ključne probleme oz. vprašanja, ki jih obravnava CCBE, ter na naloge, ki jih s tem v zvezi mora opraviti OZS. Člani delegacije OZS pri CCBE s tem v zvezi pozivajo upravni odbor, da se OZS z vso resnostjo in odgovornostjo posveti dvema vprašanjem:

1. **izključitvi odvetnikov iz direktive o storitvah:** gre za bistveno vprašanje, pri katerem mora OZS odigrati ključno vlogo, zlasti pri ustreznih seznanitvi naših poslancev v evropskem parlamentu ter lobiranju v prid izključitvi odvetnikov iz te direktive. Naš predlog je, da UO konkretno določi, kdo bo komuniciral s poslanci in kdo ter na kakšen drug način bo lobiral na to temo. Treba je poiskati vse možnosti in jih tudi izkoristiti.
2. **Tretji direktivi o pranju denarja:** s tem v zvezi mora OZS sistematično in sproti spremljati priprave za sprejem nacionalne zakonodaje in se takoj odzvati, če bi bile predlagane rešitve strožje od direktive. Naš predlog je, da UO zadolži konkretno odgovorno osebo, ki bo redno spremljala to področje in nas seznanila s predlagano zakonodajo pravočasno, da bo mogoče k njej dati pripombe oz. predloge.

je dati večji poudarek delu komisij, ki kljub nekaterim predlogom ne bi pridobile pravice odločanja o določenih vprašanjih, seveda z naknadno potrditvijo Stalnega odbora ali plenarne seje.

Ideja, da bi se vodstvo CCBE s strokovnim štabom srečalo enkrat na leto z nacionalnimi predsedniki, je dobila večinsko podporo, sam do tega za zdaj nisem zavzel nobenega osebnega stališča.

Ker postajajo seje Stalnega odbora vse daljše in zahtevnejše, bo na njih treba omejiti nepomembno govoričene, mnenja z učinkom uradnega stališča se bodo lahko posredovala tudi pisno.

Kot uspešna in racionalna oblika dela so se izkazale t. i. »delovne skupine«, ustanovljene izključno za posamezna aktualna vprašanja. Zato ostaja njihova vloga nespremenjena.

Predsedstvo CCBE, ki ima predsednika in dva podpredsednika, se bo razširilo na pet članov in delo med njimi bo temeljilo na t. i. »porfolio« sistemu. Pri tem bo treba spremeniti volilni sistem. Dosedanji (vsakoletni) avtomatizem, ko je drugi podpredsednik napredoval v prvega in zatem v predsednika, se bo moral spremeniti, čeprav je zagotavljal kontinuiteto dela predsedstva in dobro uvajanje bodočega predsednika. Naša delegacija se zavzema za to, da ne smeta trpeti kontinuiteta in uspešnost dela predsedstva.

Nihče ni podprl predloga za ustanovitev novih delovnih teles, npr. »izvršilnega odbora«, ker ni potreben noben poseben posrednik med vodstvom CCBE in njenimi odbori ali državami članicami.

Na posvetu je bilo tudi nekaj dvostranskih srečanj med predsedniki zbornic, zato je škoda, da naš predsednik ni bil prisoten. Posebna delovna skupina, ki je odgovorna za izvedbo projekta prestrukturiranja CCBE, bo nadaljeva-

la delo, upoštevajoč tudi ugotovitve (ne sklepe!) posveta.

Petkova seja Stalnega odbora je potekala v palači Evropskega ekonomskega in socialnega odbora, zato nas je uvodoma pozdravil njegov visoki predstavnik. Zatem so sledile predstavitve treh kandidatov za mesto drugega podpredsednika v predsedstvu. To so bili Belgijec (po rodu Irec) Carl Bevernage, Poljak Wojcech Hermelinski in Madžar Peter Köves. Vsi imajo dobro vizijo dela CCBE, vendar opazno izstopa Belgijec. Volitve bodo novembra na plenarni seji v Parizu.

Ali bo nova direktiva EU za storitve veljala tudi za odvetnike, še ni povsem rešeno vprašanje, ker se trenutno pripravljajo amandmaji, prvo glasovanje v pristojnem odboru EU parlamenta bo novembra, plenarna seja pa šele januarja 2006. Trenutno odvetnikom dobro kaže in naj bi izpadli iz direktive, ki bi posledično prinesla po moji oceni zlom »starega« odvetništva. Reklamiranje, možnost, da neodvetniki ustanavljajo odvetniške družbe, odprava tarif in prosta cenovna konkurenca, dovolitev bankam, zavarovalnicam ipd., da v okviru svojih dejavnosti opravljajo tudi pravne storitve, odprava izključne pravice odvetnikov za zastopanje v določenih postopkih, bi bile največje posledice, če bi nova direktiva pokrivala tudi odvetnike.

CCBE zato znova poziva nacionalne zbornice, naj se povežejo z nacionalnimi poslanci v parlamentu EU in lobirajo v korist odvetnikov.

Podobno bo treba ravnati pri sprejetju 3. direktive EU o pranju denarja in preprečevanju terorizma, ki je bila sprejeta 20. 9. 2005 in objavljena v decembrskem uradnem listu EU.

Gre za vprašanje implementacije te direktive v nacionalno zakonodajo. Direktiva namreč določa samo t. i. »minimalno zaščito« in lahko države članice za svoje potrebe to zaščito zvišajo po svoji oceni in volji. **To nalaga nacionalnim zbornicam, da budno spremljajo domačo pripravo zakonskih sprememb in v njej aktivno sodelujejo.** Naša zbornica pri tem ne more in ne sme biti nobena izjema. Nedvomno gre za čas resnosti. Pri tem se moramo zavzeti, da konkretne rešitve ne bi posegale v zmanjševanje ustavnih pravic državljanov ter kršile načela profesionalne tajnosti odvetnikovega dela. S tem v zvezi pripravljamo CCBE posebno deklaracijo (*CCBE Statement on the issue of balance between security and justice following terrorism attacks*), ker

se ugotavlja, da se sicer v upravičenem boju zoper kriminal in terorizem iščejo tudi bližnjice, s tem, da se krši zaščita osebnih in drugih podatkov, ki jih oblasti pridobijo na različne načine, kršijo pa se tudi načela pravne države, človekove pravice in civilne svoboščine.

V zvezi s tem smo obravnavali, vendar pod posebno točko, osnutek direktive EU o obveznem shranjevanju podatkov (*Directive on Data retention*), ko bodo tudi odvetniki dolžni shraniti npr. vse podatke s svojih fiksnih in mobilnih telefonov. Predlaga se 48 mesecev dolga doba shranjevanja takšnih podatkov, CCBE začenja s predlogom 12 mesecev. In ne samo to, odvetnik naj bi bil **dolžan razkriti identiteto osebe**, s katero je govoril, to pa je v nasprotju z njegovo dolžnostjo varovanja poklicne tajnosti.

Glede druge direktive o pranju denarja je treba poudariti, da pesem ni izpeta. Belgijska odvetniška zbornica je letos uspela v sporu pred domačim sodiščem o utemeljenosti določenih rešitev domače zakonodaje glede pranja denarja, da se je zadeva v obliki predhodnega vprašanja predložila Sodišču EU.

Ker se svoboda opravljanja odvetniških storitev tudi v resnici vse bolj širi, je aktualno tudi vprašanje, kdo lahko zastopa stranke pred vrhovnimi sodišči. Eno je vprašanje, ki je vezano na ureditev znotraj vsake nacionalne države (pri tem sem podprl stališče CCBE), da je treba zlasti upoštevati nacionalno ureditev in tradicijo. Povsem drugo je vprašanje, ali lahko slovenski odvetnik zastopa svojo stranko npr. pred nemškimi vrhovnim sodiščem, upoštevajoč pravico svobode opravljanja poklica v EU. Možna je tudi kombinacija, da odvetnik ne izpolnjuje domačega pogoja zastopanja pred vrhovnim sodiščem, izpolnjuje pa takšen pogoj v gostujoči državi. Kaj storiti v tem primeru?

Na to temo se je razprava zelo razvnela, določena stališča so morala biti preformulirana, za zdaj se ni nič dodelalo: ali se naj predpišejo strokovne kvalifikacije za pridobitev takšnega zastopanja (ker je opazno), da vsi odvetniki začetniki nimajo potrebnega znanja in lahko zato strankam povzročijo škodo s slabim zastopanjem. Stališče naše delegacije je bilo, da je treba širiti in ne ožiti ekskluzivnost zastopanja odvetnikov, vezano zlasti na izredna pravna sredstva, lahko pa se pogovarjamo o tem, ali so odvetniki začetniki res vedno strokovno sposobni takšno delo opraviti na zahtevani ravni. Vedno je treba izhajati iz tega, da je dejansko le

javni interes, ki v posamezni državi odloča o konkretni ureditvi. Slovenski odvetniki imamo za zdaj takšno zaupanje družbe in ne vidimo nobene potrebe, da bi se lahko kot npr. na Danskem, pred vrhovnim sodiščem, pojavil ekonomist kot zastopnik stranke.

Govorili smo o tem, ali sploh in kakšno profesionalno svobodo ima tisti odvetnik posameznik, ki dela v veliki odvetniški družbi in ni njen partner, ter o izvajanju projekta EU na področju pogodbenega prava EU. Zdaj je že jasno, da se projekt realizira počasi in preudarno, ter ni več vezan na vizijo sprejetja skupnega evropskega kodeksa. Za zdaj še niso razčiščeni in definirani niti temeljni abstraktni pravni pojmi, kaj šele kaj več. Hkrati je jasno, da bo določena harmonizacija pogodbenega prava znotraj EU zagotovo dosežena in že to bo mogoče šteti za uspeh. Več za zdaj, ob prevladi kodeksov, kot so BGB, Code civil, Codice civile, avstrijski ABGB ipd., ne bo mogoče doseči.

Omenil bi še primer, ki potrjuje, da zna CCBE² odstopiti od načel in ravnati povsem politično.

V okviru **iste države** SČG sta srbska in črnogorska odvetniška zbornica ločeno zahtevali, da se vsaki posebej prizna status opazovalke v CCBE. Kosovska odvetniška zbornica, ki z drugima sploh ne sodeluje, pa je izjavila na ločenih pogovorih v Bruslju, da dokler bo pod upravo ZN, takšne prijave ne bo dala in bo čakala na samostojnost Kosova kot države. CCBE je ločen status srbske in črnogorske odvetniške zbornice podprla s precej neprepričljivo trditvijo, da sta to dejansko že dve ločeni državi. Temu sva se uprla z grškim predstavnikom, ker je SČG za zdaj še vedno enotna država in niti ni konfederacija, kot je npr. Švica, a ta podobnih zahtev svojih kantonov ne postavlja. Poudaril sem, da gre za povsem načelno vprašanje in da zoper obe omenjeni zbornici nimam ničesar. Vendar naj se počaka vsaj do marca 2006, ko bo v Črni gori referendum o njeni samostojnosti in bo takrat zadeva jasnejša.

² Ob priložnosti bo treba spregovoriti o cenah nekaterih »internih« storitev CCBE. Za četrtek jutranji »refreshment« (kava ali čaj, sokovi, slaščice) in opoldansko hladno »kosilo« s toplo juho in sendviči ter različnimi solatami je bilo treba obvezno plačati 122 evrov, za še slabšo »osvežitev« v petek (mineralna ali navadna voda v času sestanka sploh nista glede stroškov omembe vredni) pa je bilo treba plačati 64 evrov. Kosilo po izbiri in z vinom v kantini komisije EU je stalo borih 8,90 evra. Težava je v tem, da se temu ne moreš odreči. Plačaš tudi, če nič ne poješ ali popiješ. Ob prihodnji priložnosti bom vprašanje višine t. i. seminar fee postavil vnaprej, če bodo tako pretiravali.

Obtožnica kar prek SMS

Južnokorejsko državno tožilstvo bo začelo januarja 2006 pošiljati uradna pisanja – vključno z obtožnicami – kar prek SMS sporočil. Kot je pojasnil predstavnik tožilstva Jun Dae-jin, bodo v prvem mesecu novega leta nov komunikacijski kanal najprej preizkusili, do konca prve polovice leta pa naj bi ta način za določene vrste uradnih dopisov postal standard.

Za ta korak so se odločili zato, ker bodo tako uradni dopisi do naslovnikov prišli hitreje kot s klasično pošto, pa tudi zaradi velike mobilnosti prebivalstva in pogostega spreminjanja stalnega prebivališča. Po podatkih ministrstva za informacije in komunikacije ima v Južni Koreji kar 80 odstotkov prebivalstva mobilni telefon. Pomemben razlog za tako odločitev je tudi varovanje zasebnosti, saj je manjša možnost, da bo sporočilo videl še kdo drug, kot če uradno pisanje do naslovnika pride s poštarjem. Novost bo ugodno vplivala tudi na državno blagajno, saj naj bi ji prihranila nekaj več kot milijon ameriških dolarjev na leto.

Kot je še pojasnil Jun, bodo ljudi prek SMS sporočil najprej vprašali, ali želijo po tem kanalu prejemati uradna pisanja. Če se bodo odločili za ta komunikacijski kanal, jih bo državno tožilstvo prek SMS sporočil v poskusnem obdobju obveščalo predvsem o napredovanju preiskave in o globah, zatem pa naj bi tako pošiljali tudi cele obtožnice.

S prvimi izkušnjami komuniciranja z ljudmi v stiku s kazenskim pravosodjem se lahko pohvali Velika Britanija. Njena sodišča v Straffordshiru so prek SMS sporočil začela poskusno pošiljati opomine za plačilo denarnih kaznih. Na presenečenje vseh so prvi rezultati zelo spodbudni. Naslovniki se namreč precej bolj odzivajo na brezosebna SMS sporočila kot pa, če po klasični pošti prejmejo uradni dopis s podpisom sodnika.

Dean Zagorac

Srečanje slovenskih in hrvaških odvetnikov

Tanja Sedušak

Že tradicionalno srečanje slovenskih in hrvaških kolegov je bilo v prijetnem ozračju gradu Otočec, v sivini zadnjega novembrskega dne. Vendar ta okoliščina ni pokvarila topline prijateljskega razpoloženja med kolegi, ki so si izmenjali novice iz časa po njihovem zadnjem srečanju. Tako so nas hrvaški kolegi seznanili s svojimi aktivnostmi in težavami, s katerimi se srečujejo v svojih vrstah in v dialogu z oblastjo. Največ energije vlagajo v priprave na sprejem v Evropsko unijo in v zvezi s tem v zahtevane spremembe zakonodaje.

Med drugim gre tudi za zakon o odvetništvu, v katerega je treba implementirati direktivi 77/249/EEC in 98/5/EEC, ki urejata čezmejno opravljanje storitev in ustanavljanje odvetniških pisarn oziroma odvetniških družb. V zvezi s tem se njihova zbornica aktivno vključuje v dogovarjanje glede sprememb zakona. Kot so nas obvestili, bodo za zgled vzeli rešitve slovenskega zakona, ki so po njihovem mnenju dobre. Izrazili so zaskrbljenost nad prihodom tujih odvetniških družb in prevzemanjem večjih poslov, ki so povezanih predvsem z avtocestnimi sistemi in turizmom. Z drugimi besedami, med hrvaškimi kolegi obstaja bojazen, da bo zastopanje vseh tujih strank, ki vlagajo v hrvaško gospodarstvo, domena tujih odvetnikov. Predsednik hrvaške zbornice je izrazil željo po pomoči in svetovanju v zvezi s slovenskimi izkušnjami ob sprejemanju sprememb zakona o odvetništvu v tem delu.

Druge večje spremembe, s katerimi se srečujejo ob pripravah na pridružitve k Evropski uniji, pa so zahteve le-te po zakonski ureditvi brezplačne pravne pomoči. Za zdaj so kot izvajalci te pomoči predvideni odvetniki, nevladne organizacije in fakultetne pravne klinike. Čutiti pa je veliko zaskrbljenost glede ureditve plačevanja njihovih storitev, saj jim ponovno grozi znižanje tarife oziroma ukrep hrvaškega ministrstva za pravosodje s sprejetjem pravilnika o zaračunavanju teh storitev, ki bi znatno zmanjšal nagrade za delo. S tem bi se zmanjšalo tudi zanimanje odvetnikov za tako delo. Menijo, da je njihov dialog z vlado oziroma ministrstvom za pravosodje na nezavidljivi ravni, saj interesi politike (tudi, ko gre za odvetništvo) prevladajo nad stroko.

Tudi njim se je že »zgodil« primer Lukenda in država že plačuje odškodni-

ne zaradi sodnih zaostankov, zaradi česar se pripravlja program njihovega zmanjševanja. Morda tudi s posegi ministrstva za pravosodje v predpisovanje pravil o obvezni opremljenosti odvetniških pisarn z internetom kot segmentom celotne elektronizacije pravosodnega sistema, o čemer pa hrvaški kolegi (glede na nerazširjeno uporabo interneta v hrvaških gospodinjstvih) močno dvomijo.

Tudi predsednik zbornice je prisotne seznanil s problematiko slovenskega odvetništva, pri čemer je poudaril priprave na reševanje sodnih zaostankov,

ki se jih je z vso intenzivnostjo lotilo naše ministrstvo za pravosodje in del katerih so tudi morebitni posegi v odvetniško tarifo. Slovenske izkušnje z brezplačno pravno pomočjo po besedah predsednika zbornice niso vzorne. Znašli smo se v neobvladljivi situaciji, katere posledica je pomanjkanje proračunskih sredstev za učinkovanje brezplačne pravne pomoči. Odvetniki dobivajo plačila od države za opravljene storitve v okviru brezplačne pravne pomoči z veliko zamudo. Po opažanjih odvetnikov se ta pomoč dodeljuje povsem nekritično, tudi za zadeve, ki že na prvi pogled nimajo možnosti za uspešno rešitev. Prav brezplačna pravna pomoč in zastopanje v *ex officio* zadevah sta najbolj občutljivi temi ta hip, v dialogu z ministrstvom za pravosodje, v katerem se, kljub vsemu, pričakujejo preudarne rešitve.

Tudi Odvetniška zbornica Slovenije se bo aktivno vključila v sistem zmanjševanja sodnih zaostankov, ki ga pripravlja ministrstvo. Prav tako bo pomagala hrvaškemu kolegom s svojimi izkušnjami pri pripravah na spremembe njihove odvetniške zakonodaje.

Debata se je končala z ugotovitvijo o koristnosti takih prijateljskih srečanj in z željo po ponovnem snidenju v prihajajočem letu.

SKILEX SLOVENIJA STARI VRH 2006

Petek, 3. 2. 2006

9^h-10^h **Prihod in dobrodošlica v brunarici pri spodnji postaji STC Stari vrh**

11^h **Tekmovanje v veleslalomu (Na Greblici)**

13^h **Tekmovanje v smučarskem teku (v vasi Zapreval, srednja postaja sedežnice)**

od 13^h dalje **Topla malica v koči Stari vrh (zgornja postaja sedežnice)**

16^h **Povratak in namestitvev - možnosti:**

- v Dijaškem domu Škofja Loka, Podlubnik 1A, Škofja Loka
(tel.: 04/517 04 30, ga. Marija Štrekeli, e-pošta: marija.strekeli@guest.arnes.si)
- Gostilna pri Zalagarju, Dolenja vas
(tel.: 04/500 50 00, e-pošta: gostisce.zalagar@siol.net)
- Mini hotel Zorka, Vincarije 47, Škofja Loka
(tel.: 04/515 05 40, faks: 04/515 05 42, e-pošta: metka@minihotel.si)

17^h-18.30^h **Strokovni del srečanja (v Dijaškem domu, Podlubnik 1A, Škofja Loka)**

19.30^h **Večerja z glasbo in razglasitvijo rezultatov (v Gostilni Pr'Starman, Stara Loka 22, Škofja Loka)**

Sobota, 4. 2. 2006

Smučanje na Starem vrhu, ogled Škofje Loke

Kotizacija 8.500 SIT (napitek in prigrizek ob prihodu, smučarska karta, stroški tekmovalja, malica na smučišču in večerja z glasbo) - plača se ob prihodu.

Prenočitev rezervira udeleženec sam.

Prijave do 30. 1. 2006: Metod Žužek, metod.zuzek@sodisce.si, 01/474 47 45. Navesti je treba: ime in priimek, naslov, letnico rojstva, disciplino tekmovalja.

Tožba po ZUS ni učinkovito pravno sredstvo

Odločba US RS, št. U-I-65/05¹

Zgolj pet dni po zadevi Lukenda je Ustavno sodišče RS sprejelo odločitev, ki je neposredno povezana s sojenjem v razumnem roku (6. člen EKČP in 23. člen Ustave RS).

Ustavno sodišče (US) je z odločbo št. U-I-65/05 z dne 22. 9. 2005 (objavljeno v Ur. l. RS, št. 92/05) odločilo o ustavnosti Zakona o upravnem sporu (Ur. l. RS, št. 50/97, 65/97 – popr. in 70/00 – ZUS). Odločitev je sprejelo soglasno, sodnica mag. Marija Krisper Kramberger je dala **pritrđilno ločeno mnenje**, ki se mu je pridružil še dr. Zvonko Fišer.²

US je presojalo, ali imajo prizadete osebe zagotovljeno učinkovito sodno varstvo pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja iz prvega odstavka 23. člena ustave v primeru, ko je postopek, v katerem naj bi bilo do kršitve te pravice prišlo, že končan. Odločilo je, da je ZUS v neskladju z ustavo.

US je pri presoji izhajalo iz dejstva, da je bistveni sestavni del pravice do sodnega varstva pravica do sojenja brez nepotrebne odlašanja, ki zagotavlja vsakomur, kdor kot stranka nastopa v sodnem postopku, da bo lahko v razumnem roku s sodnim varstvom uveljavil svoje pravice. V tem smislu gre za pravico, ki je eden od bistvenih pogojev za učinkovito uresničevanje vseh drugih človekovih pravic. Če sodno varstvo pride prepozno, je prizadeta oseba v enakem položaju kot tedaj, ko sodnega varstva sploh nima (*justice delayed is justice denied*).³

Po dosedanem stališču US ima prizadeta oseba glede na veljavno zakonodajo v primeru, kadar je postopek, v katerem naj bi bila kršena pravica do sojenja brez nepotrebne odlašanja, že (pravnomočno) končan, na voljo tožba za plačilo odškodnine na podlagi 26. člena ustave. To pomeni, da o njej odloča sodišče v pravnem postopku po splošnih pravilih odškodninskega prava, ki jih ureja Obligacijski zakonik (Ur. l. RS, št. 83/01 in nasl.).

Ne glede na to stališče je moralo US ob presoji v obravnavani zadevi upoštevati novejšo sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP), po kateri je učinkovito sodno varstvo pravice do sojenja v razumnem roku zagotovljeno le, če obsega tudi varstvo, ki daje primerno zadoščenje, ki naj ga dobi tisti, ki mu je bila pravica kršena v že končanem postopku. Glede na sodno prakso ESČP je treba četrti odstavek 15. člena ustave, po katerem sta zagotovljena sodno varstvo človekovih pravic in pravica do odprave posledic njihove kršitve, v duhu Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svobod (Ur. l. RS – MP, št. 33/94 – EKČP) razlagati tako, da iz njega izhaja zahteva, po kateri mora biti v okviru sodnega varstva pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja zagotovljena tudi možnost uveljavljati pravično zadoščenje v primerih, ko je kršitev že prenehala. Pri tem je treba upoštevati merila ESČP,

naprej?, Revus, št. 5/2005, Ljubljana, str. 46) ugotavljajo, da je glede vprašanja, ali je naključje, da si sodbi ESČP v zadevi Lukenda in ta sodba US RS, v kateri je sodišče ugotovilo, da je ZUS v nasprotju z ustavo (ker nima določb, ki bi omogočale uveljavljanje pravičnega zadoščenja v primeru, ko je kršitev pravice do sojenja v razumnem roku prenehala, to je, ko je sodišče v zadevi, ki je trajala nerazumno dolgo, že sprejelo odločitev na zadnji instanci), naključje, da si sodbi sledita v tako kratkem obdobju, pa sam menim nasprotno. Že precej dolgo od tega smo nekateri na strokovnih srečanjih (npr. Jenull H., Butala A. na okrogli mizi IDC Sveta Evrope jeseni 2005 in Ribičič C. (2005): Hrvaška v objemu ESČP, Pravna praksa, št. 17–18/2005, str. V priloge) opozarjali, da bo prej ali slej prišlo do plazu obsodb ESČP zoper Slovenijo zaradi kršit-

po katerih se presoja, ali je bil razumni rok sojenja prekoračen.

Glede na navedene zahteve je US ugotovilo, da ni posebnih zakonskih določb, ki bi omogočale prizadeti osebi uveljaviti pravico do pravičnega zadoščenja v smislu EKČP. Poudarilo je, da pravično zadoščenje (*just satisfaction*) zaradi kršitve pravice do sojenja v razumnem roku v smislu EKČP ne pomeni odškodnine v klasičnem pomenu po kriterijih civilnopravne odgovornosti za premoženjsko ali nepremoženjsko škodo, kar velja tudi za odškodnino po 26. členu ustave. Po presoji US gre za zadoščenje zaradi opustitve pozitivne dolžnosti države, da zagotovi tak sistem oziroma organizacijo postopkov, ki bodo omogočali, da posameznik pride do odločitve sodišča v razumnem roku. ZUS glede na drugi odstavek 157. člena ustave sicer ureja sodno varstvo pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja. Ne vsebuje pa posebnih, naravi obravnavane pravice prilagojenih določb, ki bi omogočale uveljavljanje pravičnega zadoščenja v primeru, ko je kršitev pravice do sojenja v razumnem roku prenehala. Zato je US odločilo, da je v neskladju s četrtim odstavkom 15. člena ustave v zvezi s prvim odstavkom 23. člena ustave.

Ker gre za primer, ko zakonodajalec določenega vprašanja, ki bi ga bil moral urediti, ni uredil, razveljavitev izpodbijane ureditve ni bila mogoča. Zato je US sprejelo **ugotovitveno odločbo. Zakonodajalcu je naložilo, naj v roku enega leta od objave odločbe v Uradnem listu RS celovito uredi varstvo pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja v ZUS ali v drugem zakonu.** Po oceni US bo moral zakonodajalec pri vzpostavitvi sistema varstva pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja posebno pozornost nameniti temu, da ne bo še dodatno (pre)obremenil sodišč oziroma, povedano drugače, da ne bo novo pravno sredstvo za varstvo pravice do sojenja v razumnem roku povzročilo še dodatnega podaljšanja trajanja sodnih postopkov.

ve konvencijskih pravic do sojenja v nerazumnem roku (zadeve Majarič, Tričković in Belinger). Po drugi strani pa je res, da ni slovensko US prvič ugotovilo, da ureditev odpravljanja kršitev zaradi eksczesno dolgotrajnih sodnih postopkov ni v skladu z ustavo (npr. v zadevah Up 369/97 in Up – 73/97 idr.), čeprav drži, da tako odločno ZS še ni poseglo v normativno ureditev, ampak je odločalo le o določenih vidikih sojenja v razumnem roku na podlagi vložnih ustavnih pritožb.

¹ Pobudo je dala **Marta Dominika Jelačin iz Ljubljane**.

² Odločbo je treba brati skladno s pritrđilnim ločenim mnenjem sodnice **mag. Krisper Kramberger**, ki se mu je pridružil **prof. dr. Zvonko Fišer**, ki v delih odločbe (kjer se US ni imelo »poguma« opredeliti o odprtih pravnih problemih), v pritrđilnem ločenem mnenju, jasno postavljata svoje stališče do pravne narave odgovornosti države za kršitev pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja – in instituta pravičnega zadoščenja itd. (točke 1–18 pritrđilnega ločenega mnenja z dne 5. 10. 2005, upoštevajoč tudi tam navedene relevantne opombe, št. 1–25).

³ Čeprav nekateri (npr. **Zagorc S.** (2005): *Dvojna predramitev za slovensko oblast: odprava kršitve pravice do sojenja v razumnem roku – kako*

Čeprav je US v obravnavanem primeru presojalo le, ali veljavna zakonodaja zagotavlja učinkovito sodno varstvo pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, ko je kršitev že prenehala, je opozorilo, da se glede na sodno prakso ESČP utemeljeno zastavlja tudi vprašanje učinkovitosti sodnega varstva pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja v primerih, ko postopek še teče.

Ker odprava ugotovljene neskladnosti z ustavo zahteva kompleksnejše zakonodajno urejanje, določitev načina izvršitve odločbe po drugem odstavku 40. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Ur. l. RS, št. 15/94 – ZUstS) v obravnavanem primeru ni bila mogoča. To pomeni, da imajo **posamezniki** kljub ugotovljeni neskladnosti z ustavo do njene odprave v primeru morebitne kršitve obravnavane pravice v že končanem postopku na voljo le možnost zahtevati povračilo škode **po 26. členu ustave**.

Navedeni odločbi⁴ pomenita korenit poseg v »slovensko sodno zaspanost«⁵ in se je seveda s tema dvema odločbama situacija v Sloveniji precej spremenila. ESČP je dejansko prevzelo vlogo nekakšnega ustavnega sodišča in ugotovilo sistemsko neskladnost v Sloveniji z EKČP, kar pomeni razmeroma nov, s prakso izoblikovan koncept, ki ga je pred časom tudi sodnik ESČP **prof. dr. Boštjan M. Zupančič** opisal z izrazom »internacionalizacija ustavnega prava«.⁶

Zato avtor tega prikaza (v zadnjem času gotovo dveh najodmevnejših judikatov) ocenjujem, da ne gre za nikakršno naključje, temveč da so se preprosto stekli pogoji za odločitev Ustavnega sodišča RS in ESČP ter da sta bili očitno tudi v medsebojnem (neformalnem) vplivu. Na kom je poteza? Trikrat lahko ugibate ...

Pripravil: mag. Bojan Kukec

⁴ Odločba US RS št. U-I-65/05 v zvezi z ZUS in odločitev ESČP v zadevi **Lukenda proti Sloveniji** (opr. št. 23032/02).

⁵ Tako poimenuje ti dve odločitvi **Zagorc S.**, ibidem, str. 46.

⁶ **Zupančič B. M.** (2005): *Mednarodna sodna presoja in internacionalizacija ustavnega prava*, Pravna praksa, št. 1/2005, str. VIII priloge in tudi **Zupančič B. M.** (2004): *O razlagi sodnih precedensov in sodb ter posebej sodb ESČP*, *Revus* št. 2, str. 25–27.

V Sloveniji gre za sistemsko kršenje pravic iz EKČP

Lukenda proti Sloveniji¹

Očitno gre (po devetih letih, odkar je Slovenija ratificirala EKČP) za prvi primer, da je ugotovljen sistemski problem Slovenije, ki izhaja iz nepriporadne zakonodajne ureditve in neučinkovitosti sodne prakse,² kar je za vsako državo nedvomno hud očitek. ESČP ni ugotovilo zgolj kršitve individualne konvencijske pravice (6. in 13. člen), temveč je v tč. 4 in 5 izreka sodbe korenito poseglo tudi v »slovensko sodno zaspanost«, pri čemer je ESČP dejansko prevzelo vlogo nekakšnega ustavnega sodišča in ugotovilo sistemsko neskladnost v toženi državi z EKČP.³

Morda je za odvetniško okolje še posebno zanimiva izjava sodnika ESČP prof. dr. B. M. Zupančiča,⁴ da je eden od odločilnih razlogov za neslavni rekord Slovenije, po katerem je (na število prebivalcev) prva po vloženi pritožbah na ESČP, v tem, ali so se slovenski odvetniki že odločili za kvaliteten prevzem strasbourških zadev ali ne.

Zadeva Lukenda bo najverjetneje imela daljnosežen vpliv, če drugega ne, na reševanje vsaj približno že danes 500 zadev.⁵

Očitno je, da bo ESČP pri obravnavi nadaljnjih primerov zoper Slovenijo, iz razloga sojenja v nerazumnem roku, naprej štelo, da je slovenska ureditev v tem okviru v neskladju z ESČP, zato je

¹ *Sodba ESČP, opr. št. 23032/02*

*Posebnost sodbe je v tem, da je ESČP (po 29. čl. EKČP) v tej sodbi hkrati odločilo o procesnih predpostavkah in o vsebinski utemeljenosti pritožbe, čeprav v večini primerov ESČP odločitev o dopustnosti pritožbe sprejme ločeno. O tem glej več: Rus M. (2005): *Lukenda proti Sloveniji – predstavitev sodbe*, *Revus*, Ljubljana, str. 37–44. V točki 93 sodbe (na strani 17 izmed 22 strani, kolikor jih sodba v zadevi Lukenda obsega). ESČP zdaj, po vseh (9) letih, prvič meritorno razsoja v zvezi z (ne)učinkovitostjo sodnega sistema v RS.*

*Naj poudarim, da ESČP ni prvič obravnavalo slovenske problematike sojenja v razumnem roku. V zadevah **Majarič** (opr. št. 28400/95) in **Tričkovič** (opr. št. 39914/98) se je ESČP primarno ukvarjalo le z vprašanjem sojenja v razumnem roku, ni pa se spuščalo v sistemsko presojo pravnih mehanizmov in prakse glede odprave kršitev pravice do sojenja v razumnem roku. ESČP je v zadevi **Belinger** (opr. št. 42320/98) ugotovilo, da mehanizmi za odpravo kršitev niso ustrezni standardom EKČP (dokazno breme leži na vladi države).*

*Več o tem glej **Galič A.** (2004): *Ustavno civilno procesno pravo*, str. 361–363. Smiselno enako povzema tudi **Zagorc S.** (2005) *Dvojna predramitev za slovensko oblast: Odprava kršitev pravice do sojenja v razumnem roku – kako naprej?* *Revus*, str. 46.*

jasno, da nam grozi podobnih sodb še več. Vsakomur (ne le odvetniku) v Sloveniji, ki ima kolikor toliko vpogleda v tek sodnih postopkov in sodne zaostanke, je že prima vista jasno, da gre za nerazumno dolge postopke, za katere bo ESČP, od zadeve Lukenda naprej, zagotovo uporabljalo splošno oceno postopka (*overall assessment*) ter začelo ugotavljati kršitve in prisojati ustrezna pravična zadoščenja (*just satisfactions* odškodnine) ter stroške postopka pritožnikom in njihovim pooblaščenim odvetnikom.

Vprašanje je le, koliko časa bo ESČP »zadrževalo« dosojanje novih odškodnin. Če se ne bo Slovenija nemudoma odzvala s sprejetjem nove tovrstne zakonodaje oz. z učinkovitimi sodbami domačih sodišč (sodna praksa), se nam pišejo »črni dnevi«. **Odvetniškim kolegom pa odsvetujem plaz vlaganja novih vlog na ESČP**

² Izraz v angleškem originalu govori (tč. 5 izreka na strani 19 citirane sodbe) o *administrative practices*, kar lahko, glede na razlogovanje v tej zadevi, razumemo kot »sodno prakso in ukrepe sodne uprave«.

³ Obširneje o tem glej **Zagorc S.**, ibidem, str. 46; o razširjeni praksi dosega 41. člena EKČP, ki zagotavlja podelitev pravičnega zadoščenja, tako da je zdaj sodišče v izreku sodbe tudi od Slovenije zahtevalo ravnanje, s katerim se učinkovito odpravi kršitev konvencijskih pravic. O tovrstnem neposrednem učinku ESČP v državah članicah in o postopnem razvoju tovrstne prakse (v zadevah **Scozari in Giunta proti Italiji**, ko se je zahtevalo, da se sprejmejo splošni in posamični ukrepi države za prenehanje kršitve konvencijskih pravic, **Assanibze proti Gruziji**, ko se je zahtevalo nemudoma izpustiti pritožnika, **Broniowski proti Poljski**, ko je šlo za povračilo za odvzeto zemljo pritožnika in tudi drugih upravičencev na Poljskem) smo torej tudi v Sloveniji zaradi ugotovljene systemske težave doživeli izrek sodbe, da mora država odpraviti ovire tako na zakonodajni ravni kot v okviru prakse izvršilnih ali sodnih organov tako, da iz teh razlogov ne bo več kršitev konvencijskih pravic.

(kljub pritiskom strank), ki bi naj bile »navdahnjene« z zadevo Lukenda. Kako se bo v takšnih primerih (predvidoma) odzvalo ESČP, pa zgolj predvidevam in imam do tega svoje stališče. Vendar *Nemo prefeti in patria*. A to je že tema drugega (strokovnega) prispevka ...

Dejansko stanje

Pritožnik Franjo Lukenda se je kot rudar januarja 1994 poškodoval pri delu v rudniku lignita Velenje in je postal invalid. Invalidnost mu je bila ocenjena na 13 odstotkov, za kar je od zavarovalnice dve leti dobival delno invalidnino. Decembra 1998 je proti zavarovalnici sprožil postopek pred Okrajnim sodiščem v Celju. Na podlagi strokovnega zdravniškega mnenja je zahteval povišanje invalidnine. Postopek na prvi stopnji se je končal decembra 2002, kar pomeni, da je trajal prvostopenjski postopek 4 leta in 1 dan po vložitvi tožbe. Februarja 2004 je Višje sodišče v Celju njegovi pritožbi delno ugodilo in dvignilo odstotek invalidnine (na 20 odstotkov) ter mu odobrilo povrnitev plačila stroškov. Celoten postopek na obeh instancah je torej trajal **5 let, 3 mesece in 9 dni**.

Ker se sodišče ni odzvalo na njegove poskuse pospešitve postopka s prošnjami za razpis naroka za glavno obravnavo (postavitev izvedenca medicinske stroke npr. je sprejelo šele čez dobrih 14 mesecev, na prvi obravnavi), je pritožnik vložil pritožbo na ESČP v času, ko postopek pred domačimi sodišči še ni bil končan. Uveljavljal je kršitev pravice do sojenja v razumnem roku (člen 6/1) in smiselno tudi kršitev pravice do učinkovitega pravnega sredstva (člen 13), ki bi omogočala odpravo kršitve pravice do sojenja v razumnem roku.

V zadevi je odločila 3. sekcija ESČP v sestavi sedmih sodnikov, pri čemer je sodnik Zagrebelsky dal delno odklonilno ločeno mnenje.⁶ Slovensko državo je v postopku zastopal generalni državni pravobranilec Lucijan Bembič, pritožnika pa odvetnik Bran-ko Verstovšek iz Celja.

⁴ Intervju v poročilu ob dnevu človekovih pravic, 10. 12. 2005, Pop tv, 10. 12. 2005.

⁵ Zagore S., *ibidem*, str. 47.

⁶ *Partly dissenting opinion*, str. 21–22 sodbe ESČP.

Postopek in navedbe

Vlada je v odgovoru na pritožbo predlagala, naj ESČP razglasi zadevo za nedopustno, ker bi pritožnik z nadzorstveno pritožbo, upravnim sporom ali ustavno pritožbo lahko dosegel pospešitev postopka, dokler je ta še trajal. Po zaključku pa bi lahko s civilno tožbo izterjal odškodnino za škodo, ki je nastala zaradi trajanja postopka. Po trditvah vlade naj bi bila ta pravna sredstva pritožniku dejansko na voljo ter učinkovita v teoriji in praksi.⁷

Stališča sodišča

ESČP poudarja, da je mehanizem odprave kršitev pred sodiščem subsidiarne narave in je primarna odgovornost na državi pogodbenici, kar očitno izhaja iz 13. in 35/2 člena EKČP.⁸

Sodišče razloži, da so učinkovita pravna sredstva tista, ki so dostopna in primerna, da neposredno omogočijo odpravo oz. popravo kršitev EKČP.⁹ Učinkovito pravno sredstvo mora biti poleg tega tudi dejansko, in ne le teoretično, obstajati morajo oz. zagotavljati mora zadostne možnosti za uspeh.¹⁰

Četudi bi se posamična pravna sredstva izkazala za neučinkovita, lahko tem kriterijem, po besedah in judikaturi ESČP, zadosti tudi celota vseh razpoložljivih pravnih sredstev v državi.¹¹

ESČP nazadnje ponovi, da se mora pravilo predhodnega izčrpanja notranjih pravnih sredstev uporabiti z določeno ohlapnostjo in brez pretiranega formalizma.¹² Učinkovitost tudi pomeni, da pravno sredstvo prepreči nastanek kršitve ali njeno nadaljevanje oz.

⁷ *Vlada mora dokazati, da so pritožniku znotraj notranjega pravnega reda na voljo učinkovita pravna sredstva. Če državi to uspe, dokazno breme preide na pritožnika, ki mora dokazati, da so ta pravna sredstva bila izčrpana oz. da so obstajale izjemne okoliščine, zaradi katerih jih ni mogel izčrpati (smiselno člen 35/1 EKČP).*

⁸ *Pri tem se sodišče sklicuje na sodbi v zadevah Kudla proti Poljski (sodba z dne 26. 10. 2000) in Selmouni proti Franciji (sodba z dne 28. 7. 1999).*

⁹ *Tako je reklo npr. tudi v zadevi Belinger proti Sloveniji, opr. št. 42320/98, z dne 2. 10. 2001, in Vernillo proti Franciji, sodba z dne 20. 2. 1991, A 198, paragraf 27.*

¹⁰ *Glej Agdivar in drugi proti Turčiji, sodba z dne 16. 9. 1996, Reports 1996 – IV, paragraf 68.*

¹¹ *Silver in drugi proti Združenemu kraljestvu, sodba z dne 25. 3. 1983, A 61, paragraf 113.*

¹² *O razlagi ohlapnosti in opustitvi formalizma ter v zvezi s tem z izpolnjevanjem dveh pogojev (formalnega in vsebinskega) glej: Rus M., ibidem, str. 39.*

ponudi primerno nadomestilo za že nastale kršitve. V zadevi Lukenda bi bilo pravno sredstvo torej učinkovito, če bi lahko pripomoglo k temu, da bi sodišče o sporu hitreje odločilo, ali če bi pritožnik lahko prišel do primerne nadomestila za že nastalo dolgotrajno sojenje.¹³

Čeprav se je od takrat, ko je ESČP odločalo o že omenjenih zadevah Majerič, Tričković in Belinger, slovenska zakonodaja v zvezi s pravnimi sredstvi spremenila, pa v zadevi Lukenda svojega stališča ni spremenilo. Primeri iz slovenske sodne prakse, na katere se je tokrat sklicevala vlada, niso dokazali, da odločitev upravnega sodišča lahko vpliva na pospešitev postopka, ko ta še poteka, oz. da lahko v tem postopku pritožnik uveljavlja škodo zaradi dolgega sojenja, ko je postopek končan. Čeprav je ESČP sprejelo argument vlade, da bi pritožnik lahko izterjal nastalo materialno škodo v pravdi, je presodilo, da civilna tožba v primeru Lukenda ne bi bila učinkovito pravno sredstvo, ker vlada ni jasno pokazala, da bi v pravdi lahko prišel do poplavlja nematerialne škode. Tudi v zvezi z nadzorstveno pritožbo in ustavno pritožbo vlada ni predložila nobenega primera, ki bi dokazal njuno učinkovitost v praksi. Iz teh razlogov je ugovor neizčrpanja domačih pravnih sredstev zavrnilo in pritožbo soglasno razglasilo za dopustno, ter iz istih razlogov odločilo, da je bila kršen, razen 6. člena, tudi 13. člen EKČP.

ESČP sicer priznava, da sodna praksa in spremembe zakonodaje, ki jih je vlada navedla, kažejo napredek in so nedvomno korak v pravo smer. Za nadzorstveno pritožbo celo ugotavlja, da teoretično lahko pripomore k pospešitvi postopkov. Vendar to ne zadostuje, da bi sodišče katerokoli od naštetih pravnih sredstev posamič štelo za učinkovito in spremenilo stališče, ki ga je zavzelo v prejšnjih primerih zoper Slovenijo.

Za prihodnje odvetniško delo je zagotovo zanimivo tudi, kako je sodišče v konkretnem primeru ugotavljalo *ratione temporis*, in nato določilo čas sojenja oz. posledično glede na okoliščine primera presodilo razumnost njegovega trajanja. Po ugotovitvah

¹³ *Glej Mijsud proti Franciji, opr. št. 57220/00 in odločitev Velikega senata z dne 11. 9. 2002 v zadevi Hartman proti Češki, št. 53341/99, sodba z dne 10. 7. 2003.*

Več o tem Longar M. (2005): *Lukenda proti Sloveniji, Pravna praksa, št. 41/2005, str. 26.*

ESČP se je postopek začel 30. 12. 1998 z vložitvijo tožbe v Sloveniji in se je končal 8. 4. 2004, ko je bila odločitev višjega sodišča vročena pooblaščenca pritožnika. Postopek je torej na dveh stopnjah trajal skupaj 5 let, 3 mesece in 9 dni.

Sodišče ugotovi kršitev 6. in 13. člena EKČP

ESČP v sodbi ponovi stališče, da je treba razumnost trajanja postopka presojati v luči konkretnega primera, ob upoštevanju naslednjih štirih kriterijev: **kompleksnosti zadeve, ravnana pristojnih organov oz. sodišč, ravnanja pritožnika in pomena sporne zadeve za pritožnika.**¹⁴ Glede na kriterije presojanja »razumnosti« trajanja postopka pred celjskim sodiščem je ESČP odločilo, da ni šlo ne procesno ne z vidika ugotavljanja dejstev za zapleteno zadevo. Tudi argument vlade, da je pristojno sodišče ravnalo v skladu z domačo zakonodajo, ne more upravičiti dejstva, da je postopek stal na mrtvi točki skoraj dve leti. Sodišče meni, da pritožnikovo ravnanje ni znatno pripomoglo k trajanju postopka (3. kriterij), nato pa prizna, da je bil sporni znesek za pritožnika razmeroma majhen (4. kriterij). Celotna dolžina postopka je bila čezmerna, še zlasti na prvi stopnji, kjer je presegla 4 leta. Pri tem je sodišče opozorilo, da je preteklo več kot leto in 10 mesecev med vložitvijo tožbe in prvo obravnavo.¹⁵

Kršena je tudi pravica do učinkovitega pravnega sredstva po **13. členu**, saj 6. člen velja za *lex specialis* v razmerju do 13. člena in je v takšnem primeru, očitno ob ugotovljeni kršitvi pravice do sojenja v razumnem roku, logičen zaključek, da so pravna sredstva za ugotovitev te kršitve neučinkovita.¹⁶

ESČP v **sklepem delu sodbe** preseže okvire odločanja v primeru Lukenda in poudari, da je počasno delovanje sodišč **velika težava Slovenije**. Po mnenju sodišča nikakor ni zane-

marljivo, da je v Strasbourgu proti Sloveniji vloženi približno 500 pritožb zaradi kršenja pravice do sojenja v razumnem roku. S šestimi glasovi proti enemu je ESČP odločilo, da je do kršitve pravice prišlo zaradi sistemskega problema, ki je posledica pomanjkljive zakonodaje in neučinkovitega delovanja sodišč.

Ker ta problem lahko negativno vpliva na vsakogar, kdor pred slovenskimi sodišči išče varstvo svojih pravic, je ESČP naložilo Sloveniji, da s pomočjo ustreznih predpisov in prakse udejanji pravico do sojenja v razumnem času ali pa zagotovi učinkovito pravno sredstvo za obravnavanje zatrjevanih kršitev te pravice. Zato sodišče **vzpodbuja državo**, da bodisi izboljša veljavna pravna sredstva bodisi doda nova.

Odločitev

Sodišče je iz vseh že navedenih razlogov odločilo:

1. Da je bila pritožba sprejemljiva ter da sta bili kršeni pravica do sojenja v razumnem roku (člen 6/1) in pravica do učinkovitega pravnega sredstva (člen 13) EKČP.

2. Da so te kršitve posledica slabega delovanja domače zakonodaje in prakse ter da mora RS s primernimi zakonskimi mehanizmi ter sodno prakso in ukrepi sodne uprave zagotoviti pravico do sojenja v razumnem roku.¹⁷

3. Da je RS v treh mesecih (upoštevajoč člen 44/2 EKČP) dolžna pritožniku plačati 3.200 evrov iz naslova pravičnega zadoščenja¹⁸ in 965 evrov iz naslova stroškov.¹⁹

4. V preostalem delu se zavrne pritožnikov zahtevek za pravično zadoščenje.

Pripravil: mag. Bojan Kukec

¹⁷ V tč. 4 in 5 na strani 19 sodbe je bilo glasovanje 6 : 1.

¹⁸ V tč. 6 na strani 20 sodbe se navaja izraz in respect of non – pecuniary damage kar bi prevedli kot nepremoženjska škoda, dejansko pa gre po moji oceni za pravično zadoščenje (just satisfaction) iz člena 41 EKČP; pri čemer je treba povedati, da je pritožnik postavil zahtevek v višini (zelo realno, po moji oceni) 5.000 evrov – paragraf 100, na strani 18 sodbe.

¹⁹ In respect of costs and expenses (str. 20 sodbe), pri čemer je iz obrazložitve (na strani 19 – paragraf 103 – 105) razvidno, da je šlo za odvetniške stroške.

Šale o pravnikih in pravna kultura

Da šale o odvetnikih in drugih pravnikih niso dobre zgolj za popetriev rutine sivega vsakdana, temveč nam lahko veliko povedo o razmerah v pravniškem poklicu, nam v svoji novi knjigi z zgornjim naslovom pojasnjuje Marc Galanter, profesor s pravne fakultete Univerze Wisconsin in London School of Economics.

Tako je ugotovil, da so glavna tema šal, ki v zadnjih letih najbolj krožijo, napetosti med starejšimi partnerji in mlajšimi družabniki. Zgodnice o tem, kako starejši partnerji izkoriščajo mlade odvetnike, so sicer že dolgo med nami, pojasnjuje Galanter, a nadaljuje, da jim rast velikih odvetniških družb daje povsem nov pomen.

Starejši partner, mladi odvetnik in odvetniški pripravnik prestižne newyorške odvetniške firme se nekega dne sprehajajo po parku in najdejo starinsko svetilko. Podrgnejo po njej, iz nje pride duh in spregovori: »Ponavadi izpolnim le tri želje, zato bom vsakemu izmed vas izpolnil le eno.« Najprej zakriči pripravnik: »Zdaj bi bil na Bahamih brez vsakršnih skrbi!« in takoj za tem izgine. Nato se javi mladi odvetnik: »Jaz bi pa najraje bil na Havajih z osebno maserko!« ter tudi kmalu za tem izgine. »Kaj pa vi?« vpraša duh še starejšega partnerja. »Tista dva hočem imeti v knjižnici takoj po kosilu!«

Galanter v knjigi navede še celo vrsto drugih šal, ki kažejo na še večje napetosti med starejšimi partnerji in mlajšimi odvetniki. Pri tem avtorja opozarja, da šale pravilno odražajo vedno bolj medgeneracijsko tekmovalno okolje. V 60. letih prejšnjega stoletja je imela namreč demografska piramida široko bazo mladih pravnikov in zelo ozek vrh starejših, danes – ko se je generacija babyboomerjev postarala – pa se je okreplil vrh. Zato ti čutijo vedno večji pritisk, da se umikajo mlajšim kolegom in Galanter meni, da bosta obe generaciji čutili vedno večjo negotovost glede statusa in ugodnosti, ki so jih bili vajeni od prej. To pa bo botrovalo vse večji napetosti in verjetno tudi vse bolj ciničnim ter agresivnim šalām.

Dean Zagorac

¹⁴ V zvezi s tem glej zadevo *Frydiender proti Franciji*, opr. št. 30979/96, sodba Velikega senata z dne 20. 6. 2000.

¹⁵ Marsikdo izmed kolegov odvetnikov se bo ob tej ugotovitvi nasmehnil, upoštevajoč znano vsakdanjo prakso slovenskih sodišč. Ta opomba je zgolj v opozorilo, pri čemer se komentarja za zdaj vzdržim.

¹⁶ V primeru *Kudla* sodišče še ni štel za nujno, da odloči o kršitvi 13. člena EKČP. V konkretnem primeru se torej sodna praksa dopolnjuje in razvija.

Pravdni postopek – zakon s komentarjem – 1. knjiga (1.–150. člen)

mag. Bojan Kukec

Šest slovenskih najvidnejših procesualistov – dr. Lojze Ude, mag. Nina Betetto, dr. Aleš Galič, dr. Vesna Rijavec, dr. Dragica Wedam Lukić, Jan Zobec – je konec lanskega poletja dokončalo obširen komentar zakona o pravnem postopku (ZPP, velja od 14. 7. 1999 in je bil doslej dvakrat noveliran – novembra 2002 in januarja 2004). Zagotovo si takšno sistemsko delo zasluži posebno pozornost tudi odvetniških krogov,¹ saj je komentar, pri katerem sta sodelovala že takratna dva avtorja, izšel po več kot 30 letih, upoštevajoč, da je bila zadnja izdaja komentarja ZPP leta 1974 (dr. Lojze Ude in dr. Dragica Wedam Lukić) in seveda temeljno procesno delo prof. dr. Jožeta Juharta iz leta 1963, ki je bil prvi izdan po II. svetovni vojni. Gre za zgleden primer timskega dela šestih avtorjev, katerih delo je večje usklajeval ter poenotil letošnji prejemnik nagrade za življenjsko delo, **prof. dr. Lojze Ude**, ki je s to knjigo (vnovič) pokazal, kako naj se izrazi timsko delo² v komentarju tako temeljnega procesnega zakona, kot je ZPP, da ne bo samo zbirka avtorskih prispevkov posameznikov.

V komentarju ZPP so stališča, kolikor je bilo mogoče, med vsemi avtorji usklajena, vsi so prebrali tudi dele, ki so jih napisali drugi. Koliko navora in prizadevanj je bilo vloženo v komentar, pa kaže podatek, da so se na koncu pisci usklajevali še na 12 večurnih razgovorih. Komentarji in stališča kljub temu ne morejo biti usklajeni do zadnje črke. Če je prišlo do večjih razhajanj, so zapisali večinsko stališče, posameznik pa je imel seveda vedno možnost zapisati »ločeno« oz. drugačno mnenje. Tako se je uveljavila individualnost posameznega avtorja, ki se kaže ne le v različnih slogih pisanja, temveč tudi v dolžini argumentiranja.

Dogovor avtorjev z založnikoma je, da bo druga knjiga izšla do konca aprila, tretja pa do Dnevo slovenskih pravnikov 2006.

Prva knjiga torej vsebuje **598 strani** ter (začasno) pomanjkljivost stvarnega kazala nadomešča s kazalom, kjer so naslovi členov opredeljeni z njihovo vsebino. Prva knjiga namreč (še) nima

¹ Kolega odvetnik **dr. Plauštajner** v recenziji te knjige zapiše: »Zato tistemu, ki bo kot uporabnik občasno jemal to delo v roke, da bi z njegovo pomočjo našel konkretno rešitev za svoje potrebe, ne bo težko ugotoviti, ali je avtorjem uspelo priti na enega od naših strokovnih vrhov in se upravičeno sončiti v žarkih pohval.« **Plauštajner K.** (2005): *Pravdni postopek – zakon s komentarjem*, Pravna praksa, št. 47/2005, str. 22.

² In nadalje: »Ta uspešna sinteza po načelu vsi za enega in eden za vse daje delu posebno vrednost, knjiga ima zato dušo in vizijo.« *Ibidem*, str. 22.

stvarnega kazala, ker bodo posamezni pojmi uporabljeni tudi v komentarju k členom, ki bodo vsebina druge in tretje knjige. Zato so si avtorji v kazalu dovolili dodati pojmovne naslove tudi k členom ZPP, ki v zakonu nimajo naslova. V prid preglednosti pač. Zato prva knjiga zajema **11 poglavij ZPP**: splošne določbe, temeljne določbe, pristojnost in sestava sodišča, izločitve, stranke in njihovi zakoniti zastopniki, pooblaščenca, jezik v postopku, vloge, roki in naroki, zapisnik, odločanje in vročanje pisanj ter pregled spisov.

Znano je, da ZPP obravnava vso snov v 4-ih delih (v prvem delu so zbrane zgolj splošne določbe (členi 1–178), pri čemer se prva knjiga komentarja nekako pokriva s to zasnovi, saj vsebuje 1. knjiga komentarja ZPP člene od 1–150.

Kot poudarja eden izmed obeh redaktorjev komentarja, je bilo novi ZPP treba sprejeti že zaradi spremembe političnega in gospodarskega sistema v letih 1990 in 1991, ki pa v bistvu vsebinsko ni posegal pomembneje v ureditev našega civilnega pravnega postopka, kakršen je bil v veljavi po ZPP-SFRJ iz leta 1976, ki ga je Republika Slovenija po osamosvojitvi vključila svoj pravni sistem. ZPP tako ni konceptualno nov zakon, temveč pomeni nadaljnje oblikovanje našega civilnega spora po zgledu civilnih procesnih redov germanskih držav (Nemčije in Avstrije).

avtorji: **dr. Lojze Ude, mag. Nina Betetto, dr. Aleš Galič, dr. Vesna Rijavec, dr. Dragica Wedam Lukić, Jan Zobec**

založnika: Javno podjetje Uradni list RS d.o.o., Ljubljana
GV Založba, založniško podjetje d.o.o., Ljubljana
izid: avgust 2005, 598 strani

Glede uporabe **strokovne literature** so avtorji vključili še del hrvaške pravne literature, saj so civilni procesni redi v teh državah primerljivi, zasnovani na isti ali vsaj podobni kombinaciji temeljnih načel civilnega procesnega prava ter uporabljajo za uveljavitev teh načel iste ali podobne in primerljive procesne institute.

Seveda pa **novosti**, ki jih je ZPP uveljavil, niso nepomembne, saj novi zakon denimo daje večji poudarek načelu pospešitve in koncentracije postopka in razpravnemu načelu ter na novo ali drugače ureja pomembne procesne institute, kot so zlasti pravice navajanja novih dejstev in predlaganja novih dokazov, odgovor na tožbo, obvezno zastopanje, poravnalni narok, možnost za uveljavitev alternativnih oblik reševanja sodnih sporov in drugo.

Nasploh velja, da mora dober komentar povezovati razmišljanja pravne teorije in stališča sodne prakse. To velja za področje materialnega civilnega prava, še bolj pa seveda za komentar sodnega postopka, saj procesni zakoni pravzaprav zaživijo šele s sodno prakso. Zaradi tega je teoretična podlaga ureditve civilnega spora mnogo bolj prikrita in pride bolj do veljave le pri zakonskem urejanju posameznih institutov.

Avtorji so se skupaj dogovorili za notranjo zgradbo komentarja, ki ne vsebuje povzetkov, (abstraktov) sodnih odločb, ker menijo, da bi bil s tem komentar nesorazmerno obsežen, bolj ali manj pa bi v delu o sodni praksi povzema odločbe, ki jih lahko vsak uporabnik najde v vseh popolnejših pavnoinformacijskih sistemih (npr. Ius–info). Pri pisanju se je pokazalo, da bo obseg komentarja tolikšen, da ga ne bo mogoče zjeti v eno knjigo, v **predgovoru** pojasnjuje **dr. Ude**. Dodal je zgolj, da se zdi, da je rešitev kar pravnja, ker gre za veliko bolj do uporabnika prijazno knjigo, ki ni preobsežna.

Obravnavanje vseh stališč, mnenj, sodne prakse, strokovne literature, relevantnih judikatov itd., ki so jih uporabljali **komentatorji pri svojem odlično opravljenem delu**, bi bilo preambiciozno za ta prispevek.

Komentar ZZZP in odvetništvo

Naj predstavim le nekaj povzetkov; predvsem v tistih delih komentarja ZZZP, ki neposredno zadevajo odvetništvo oz. za katere sodim, da bodo odvetnike še posebno zanimivi.

Takšen je denimo **komentar k 11. členu (J. Zobec) glede hitrosti in ekonomičnosti postopka ter še posebno v zvezi z zlorabo pravic**. Pisec komentarja navaja, da bi bilo primer šikaniranja odvetnikovo zatajevanje, da zastopana tožena stranka nima sposobnosti biti stranka, z namenom povzročiti zastaranje terjatve zoper pravo osebo. V to kategorijo spadajo še primeri, ko stranka svojo terjatev uveljavlja v številnih manjših obrokih, čeprav nima od tega nobene koristi. Zlorabe procesnih pravic so najpogostejše storjene z namenom zavlačevati ali oteževati postopek, kar se stori denimo z izmikanjem vročitvam, zaporednimi (*prima facie* neutemeljenimi) zahtevami za izločitev sodnika ali izvedencev, predlogi za delegacije, vlaganje, vlaganje pravnih sredstev le zaradi odlaganja pravnomočnosti itd. (str. 104).

Sankcije za zlorabo procesnih pravic so različne – preventivni, pa tudi represivni ukrepi. Ker ne gre za institut, ki bi ga zakonodajalec uvrstil v kazensko-pravno sfero, marveč bolj za ukrep procesnega vodstva, ki ima namen zagotoviti urejenost teka pravnega postopka, ta pooblastila ne morejo biti sporna niti z vidika spoštovanja človekovih pravic (po mnenju US RS in ESČP). Sporni sta lahko narava in višina zagrožene kazni.³

Če zagrožene kazni dosegajo dovolj visoko stopnjo, morajo biti zagotovljena

jamstva, ne le po 23. členu, marveč tudi po 29. členu ustave. Po stališču Ustavnega sodišča RS (US) sistem sankcij, ki je predvidel visoke denarne kazni (do 1.000.000 SIT) in zaporne kazni (do 100 dni zavora), ni (bil) v skladu z ustavo. A ne zato, ker kakršnokoli kaznovanje v okviru pravnega postopka ne bi bilo mogoče, ampak zato, ker je določil tako visoke kazni, ki so narekovale sklep, da bi šlo za odločanje o kazenski obtožbi po 23. členu ustave in bi zato morala biti izpolnjena vsa procesna jamstva glede kazenskega postopka.

US je zato razveljavilo določbe 11. člena o možnosti izrekanja kazni zavora in o možnosti izrekanja denarne kazni v višini nad 300.000 SIT. Zaradi razveljavitve teh določb izrekanje tovrstnih kazni tudi za pravne osebe, podjetnike posameznike in odvetnike ni več mogoče. US je pri tem poudarilo, da samo po sebi ni nedopustno, da je zakon do odvetnika strožji kot do stranke.

Razlog za **ostrejšo kaznovanje odvetnikov** je lahko v tem, da je odvetnik pravni strokovnjak, čigar naloga je (med drugim) profesionalno zastopanje strank pred sodiščem, in obenem del pravosodja z odgovornostjo, da pripomore k ohranitvi ugleda sodišč in zaupanja v njihovo delo. Ta okoliščina (poudarja jo tudi ESČP v zadevi **Schepfer proti Švici** iz leta 1994) je nesporno pomembna in utemeljuje možnost, da je pristop do nedopustnih ravnanj odvetnikov strožji, vendar ta vidik sodišče lahko upošteva že pri izrekanju kazni v razponu zagroženih 300.000 SIT.⁴

Cilj pravnega postopka je izdaja zakonite in pravilne sodne odločbe o tožbenem zahtevku. Ta cilj je konstanta, poti do njega pa variabilne, zapiše komentator.

Načelo pomoči prava neveščih stranki (12. člen – mag. N. Betetto) je eno od nenapisanih načel prvega odstavka 6. člena EKČP (enakost orožij) in zahteva uveljavitev ustavnega načela enakega varstva pravic iz 22. člena ustave ter zahteva, da mora imeti vsaka stranka v postopku enako možnost za predstavitev svojega primera itd. Prejšnje določilo (ZPP/76) je sodišču nalagalo dolžnost, da opozori stranko, ki iz nevednosti ne uporablja pravic, ki jih ima po tem zakonu, katera pravna de-

³ O tem smo slovenski odvetniki opozarjali že na Dnevih slovenskih pravnikov, Portorož 1999 (glej: **Kukec B.**: *Novi pravdni postopek – stališča slovenskih odvetnikov, Podjetje in delo*, št. 6-7/1998, str. 1018–1026).

⁴ Tako tudi odločba US RS, št. U-I 145/03, ki je glede našega kaznovanja vsebinsko skladna s stališči slovenskih odvetnikov, predstavljenimi že pred 8 leti – glej **Kukec B.**, *ibidem*, str. 1021.

nja lahko opravi. Čeprav se na prvi pogled zdi, da gramatikalna razlaga 12. člena ne prinaša ničesar novega, pa je vprašanje kljub spremenjenemu zakonskemu besedilu še vedno aktualno. Komentarka se zavzema za stališče, da splošna dolžnost poučevanja zadeva le procesne pravice. Zato je denimo izključeno opozarjanje na (materialnopravni) ugovor zastaranja, ugovor pridržne pravice, o zamudi roka za obvestilo o napakah itd. Je pa po drugi strani podana možnost procesnega pobotanja, čeprav je pobotni ugovor materialni ugovor ugasle pravice (311. člen OZ).

Zanimiv je tudi **praktični primer**, ki ga višja sodnica predstavi. Če stranka na sodišče naslovi brzojavko z besedilom, da je »odsotna zaradi zdravljenja«, takega sporočila, po stališču sodne prakse, ni mogoče šteti za vlogo. Sodišče zato stranke ni dolžno pozvati, naj svoje sporočilo popravi oz. dopolni v smislu predloga za vrnitev v prejšnje stanje. Zato je temeljno načelo pomoči prava neveščih stranki treba razlikovati od pojma materialnega procesnega vodstva iz 285. člena ZPP.

V razmerah vedno večjega pretoka (tudi) odvetniških storitev znotraj Evrope je zagotovo pomemben komentar k **29. členu (dr. D. Wedam Lukić)**, ki vsebuje splošno pravilo o mednarodni pristojnosti slovenskih sodišč za odločanje v pravnem postopku. Drugače od pravil o stvarni, krajevni in funkcionalni pristojnosti, ki nam povedo, katero sodišče v državi je pristojno za odločanje o zadevi, gre pri pravilih o mednarodni pristojnosti za razmejitev pristojnosti med domačimi in sodišči drugih držav. Za odvetnike so te določbe čedalje pomembnejše, še posebno potem, ko je novela zakona o odvetništvu (ZOdV) pod določenimi pogoji omogočila tujim odvetnikom iz držav članic EU opravljati dejavnost v Sloveniji (34.a–34.f člen ZOdV).

Komentar k 87. členu (dr. A. Galič) je za odvetništvo nosilen, saj govori o pooblaščenih. Pri tem razloži problematiko **zakotnih pisavev**, ki ni več opredeljena kot kaznivo dejanje, temveč zgolj kot prekršek (71.a člen ZOdV). Pravna oseba, razen odvetniške družbe, ne more biti pooblaščenec stranke v pravdi (lahko pa je pooblaščenec na materialnopravnem področju – člen 74/3 OZ).

Dragocena sta opozorilo komentarja glede **omiljenega odvetniškega monopola in razlikovanje od obveznega odvetniškega zastopanja**, ki je po ZPP uveljavljeno le glede izrednih pravnih sredstev (86. člen). Za obvezno odvet-

niško zastopanje gre, kadar stranka v postopku ne sme nastopati sama, ampak jo mora pred sodiščem zastopati odvetnik. Za odvetniški monopol pa gre pri ureditvi, ko stranka v postopku sicer lahko nastopa sama, vendar sme, če se odloči, da naj jo v postopku zastopa druga oseba, za zastopanje v postopku pooblastiti le odvetnika. Vsaka odvetniška pisarna, v kateri deluje več odvetnikov, ni odvetniška družba v smislu ZOdv in tudi ne civilna odvetniška družba. Mogoče (in v praksi tudi pogosto) je, da več odvetnikov posluje v isti pisarni, s skupnim napisom in skupnim žigom ter celo skupnim imenom, ki ni preprosto prepis imen in priimkov vseh posameznih odvetnikov.

Postavlja pa se vprašanje, kako razlagati pooblastilo, v katerem je navedeno, da se pooblašča določena odvetniška pisarna, kar je v praksi žal pogosto. Utemeljena je razlaga, da je v dvomu treba šteti, da so s tem posamezno pooblaščeni vsi odvetniki v tej pisarni. Takšna razlaga najbolj ustreza presumerani volji stranke. V takem primeru stranke tudi ni mogoče siliti, da se opredeli le za enega od pooblaščenec. S tem v zvezi avtor poda tudi opozorilo glede nekakovostnega zastopanja (str. 377).

Dr. Galič je prispeval večji del komentarja k tistim členom, ki so za odvetništvo najbolj zanimivi in pomembni. Tako ugotavlja, kako močno zgrešena je trditev, da gre v **109. členu ZPP** za institut, soroden nekdanjemu 133. členu KZ SFRJ, ki je bil namenjen varstvu oblastne strukture in sistema pred svobodo govora (kot npr. trdi dr. Berden). Svoje stališče obširno argumentira (npr. opomba 1230 na straneh 444 in 445), ko navaja: »Zdi se, da po številu destruktivnih napadov na sodstvo in v pavšalnem izničevanju sodstva Slovenija prekaša 'stare' članice SE [...].«

Sodnik ESČP **dr. B. M. Zupančič** je v predavanju na US RS pred leti sam navedel, da je tudi med slovenskimi pritožbami, ki pridejo na ESČP, relativno (v primerjavi s pritožbami, ki prihajajo iz drugih držav) največ takih, ki grobo pavšalno napadejo sodstvo (to kaže na to, da so »standardi« glade tega v Sloveniji precej nizki). Standardi so nizki tudi, ko gre za ravnanje posameznih odvetnikov – primer demonstrativnega odhajanja z obravnav (to se v Angliji opredeljuje kot šolski primer *contempt of court*); primeri pozivanja k demonstriranju v prid klientu [...]. Prav tako ni malo primerov pooblaščenec, ki (in za laično stranko je tak pristop kar prepričljiv!) pomanjkanje strokovnih argumen-

tov raje nadomestijo z žaljivostjo in agresivnostjo.

Zato avtor ugotavlja, da **žaljive vloge** (tako kot vsake vloge, ki se oddaljujejo od relevantnega ali so pretirano obremenjene s čustvenim nabojem) obremenjujejo sodni postopek in otežujejo njegovo izvedbo, povzročajo nevarnost, da se navedbe strank oddaljijo od tistega, kar je za odločitev v sporu bistveno, predvsem tudi otežujejo zasledovanje cilja mirne rešitve spora oz. sklenitve sodne poravnave (to ZPP v 305. členu še posebej poudarja). Svoje stališče podkrepil s sodno prakso ESČP, ki je v sodbi v zadevi **Nikula proti Finski** izrecno zavrnilo argument tedanje pritožnice, da svoboda govora odvetnika pri zastopanju stranke ne bi smela biti z ničimer omejena. Ko gre za izjavljanje odvetnika, je izrednega pomena tudi, da stranki lahko spoznata, da žaljiva ostrina nastopa pred sodiščem ni dokaz kakovostnega zastopanja in da ne bo pripomogla k uspehu v pravdi. S tem pa se tudi odvetnik odvraca od morebitne želje, da bi pred stranko želel napraviti dober vtis z ostrino in žaljivostjo nastopa, ne pa s kakovostjo pravnih argumentov (tega laična stranka pogosto niti ne zna oceniti).

Argument, da naj bi omejevanje govora odvetniku onemogočalo izpolnjevanje njegovega poslanstva obrambe pravic stranke pred sodiščem, je tudi v očitnem nasprotju s pravili in etičnimi standardi, ki so se uveljavili v avtonomnih pravilih odvetniškega stanu, kot poudarja US RS (77.a člen Statuta, 9., 15., 18., 43. itd. členi pravil Kodeksa odvetniške etike itd.). Zato očitno izgubi pomen argumentacija, da prepoved žaljivih vlog onemogoča opravljanje odvetniškega poklica (upoštevajoč še Priporočilo 2000) komiteja ministrov Sveta Evrope (str. 448).

Pojem žalitev sodišča je pravni standard. Čeprav se je Ustavno sodišče RS izrecno izognilo vprašanju, ali je razlog za izključitev protipravnosti lahko v tem, da ni izkazan namen zaničevanja, pa avtor ugotavlja, da takšnih razlogov ne določa posebej niti 179. člen OZ; v nasprotju s 169. členom KZ RS, kjer je posebna opredelitev razlogov, ki izključujejo protipravnost, potrebna. Če gre za ustno žaljivo izjavo, podano na glavni obravnavi (očitno s strani odvetnika, *op. p.*), pa je možno kaznovanje po **304. členu ZPP**, pri čemer se v opombi navaja, da je v Avstriji drugačna ureditev. Tam odvetnik ne more biti kaznovan, vendar pa to ne pomeni, da žaljive vloge odvetnika niso sankcionirane (kaznuje se neposredno stranka, ki ima nato

regresni zahtevek proti odvetniku, kar je stvar njunega notranjega razmerja). Zato kaznovanje po 109. členu ZPP ne izključuje možnosti kaznovanja za kaznivo dejanje (npr. zoper čast in dobro ime po XVIII. poglavju KZ RS).

Celotno zadnje (XI.) poglavje o **vročanju pisanj in pregledu spisov** prinaša nekaj novosti (**dr. V. Rijavec**), predvsem, kar zadeva načina vročanja, pravnih posledic vročanja pooblaščenca za sprejemanje pisanj, naznanitev prenehanja pooblastila ter dveh primerov iz sodne prakse, glede zbirke osebnih podatkov po ZVOP iz leta 2004 (v to se štejejo npr. evidenca, register, baza podatkov) ter primer, ko je sodišče štelo, da za vročanje tožbe po ZPP zadostuje, da je v njej naveden naslov, na katerem je toženec stalno prijavljen, ne glede na to, ali na naslovu dejansko prebiva ali ne. Zato je takšna tožba popolna in je sodišče ne bi smelo zavreči, kot je to storilo z izpodbijanem sklepom (str. 581).

Prva knjiga komentarja se **zaključuje z viri**, pri čemer se navajajo **uporabljena literatura ter pravni viri** (zakoni in drugi).

Sklep

Komentar ZPP je pomemben mejnik v razvoju pravne misli na področju civilnega sodnega postopka v Sloveniji in nujno pomagalo vsem številnim udeležencem civilne pravde, ne le odvetnikom, upoštevajoč pri tem, da je ZPP pogosto predpis, na katerega se (subsidiarno ali smiselno) sklicujejo številni drugi (procesni in materialnopravni) zakoni v Sloveniji.

Gre za prvi komentar ZPP po letu 1974, ki obravnava vsa teoretična in praktična vprašanja civilnega pravnega postopka. Zato gre **redaktorjema dr. Lojzetu Udetu in dr. Alešu Galiču** ter preostalim **štirim soavtorjem** priznanje za opravljeno delo, saj si resnega pravnega dela, še posebno pa odvetniške pisarne, kjer na njeni knjižni polici ali v računalniku ne bi bilo tega komentarja, ni mogoče predstavljati.

Posebna kakovost komentarja sta povezovanje razmišljanja pravne teorije in stališč sodne prakse ter sposobnost timskega dela in usklajevanja avtorjev o problematiki uporabe procesnega prava in procesnih institutov, ki imajo to posebnost, da se je v postopku pogosto treba odzvati nemudoma. Treba je biti pripravljen na vse možne hipotetične situacije v konkretnem postopku, to pa je zagotovo *condictio sine qua non* (uspešnega) odvetniškega dela.

Avtorjem iskrene čestitke!

dr. Marko Novak:

Uvod v pravno pisanje

mag. Bojan Kukec

Kdor redno sledi novostim s področja strokovnih prispevkov v slovenskem pravnem okolju, mu avtor naslovne knjige zagotovo ni neznan. Vsaj tistim ne, ki že več let spremljamo redne prispevke sodelavca revije Pravna praksa, v katerih avtor pripravlja terminološke koticke, v katerih se ukvarja predvsem z angleško pravno terminologijo, v povezavi s teorijo in filozofijo prava. Zato je predstavljena knjiga nedvomno vredna pozornosti tudi v odvetniških krogih, še zlasti gre za dobrodošel priročnik mlajšim kolegom, pa tudi tistim, ki se pri vsakdanjem odvetniškem delu srečujemo s pisanjem pravnih vsebin. Pa tudi takšnim, ki smo se kdaj že lotili pisanja priročnikov, bo knjiga dobrodošla in nikakor ne odveč.

Morda je še dodatni motiv in vzpodbuda za ta prikaz polemika, ki se je razvila v zvezi s knjigo na straneh Pravne prakse konec lanskega leta.

V prvem delu z naslovom **Splošno o pomenu pravnega pisanja** avtor prikaže pogled na pravno pisanje nekoč, novejši pogled in sodobni pogled nanj, pri čemer na koncu odgovori, kako naprej.

Prikaže **načela** pravnega pisanja (njihov pomen ter načela pravilnosti, racionalnosti, formalnosti, enotnosti in doslednosti, jasnosti in razumljivosti, določnosti in natančnosti ter varčnosti).

V drugem delu obdela **pravila za kakovostno pravno pisanje**, kjer se posveti oblikovanju misli, izbiri besed, tvorjenju stavkov, učinkovitim odstavkom in oblikovanju dokumentov.

Pomembna so **pravila za izboljševanje sloga pravnega pisanja**: s sprejemanjem konstruktivne kritike, popravljanjem oz. redigiranjem besedil, iskanjem odgovorov v zvezi s slovnico in rabo besed, prikazom piščeve in bralčeve strani, dobrim pravnim pisanjem, ki bralcu pomaga, slabo pa otežuje razumevanje, avtor piše še o umikih v ozadje, naravnem pisanju, odvečni gostobesednosti, bližnjicah na račun jasnosti, standardih namesto nekonvencionalnosti in doda poanto: »ne vsiljujmo svojega mnenja za vsako ceno«!

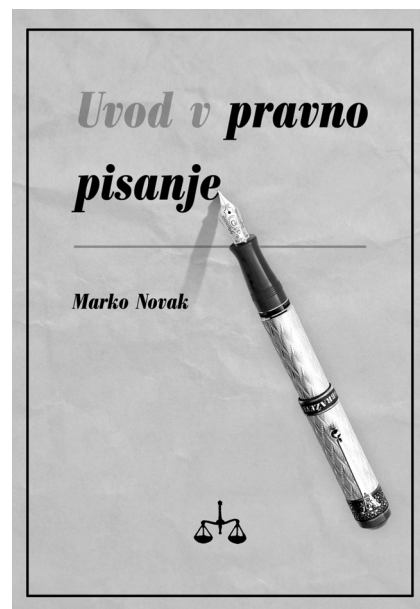
V seznamu uporabljene **literature** se (ločeno) prikažejo monografije, članki in razprave, jezikovni pripomočki, predpisi in sodne odločbe ter drugo gradivo.

Ko je tako prikazana struktura besedila knjige, si ne morem kaj, da ne bi

pozvel **uvodne misli** avtorja, ki citira **W. Strunka, ml.**, *The Elements of Style*, ki pravi: »Kakovostno pisanje je natančno. Stavek naj ne vsebuje nepotrebnih besed, odstavek naj ne vsebuje nepotrebnih stavkov, iz istih razlogov, kot naj slika ne vsebuje nepotrebnih potez in tudi stroj ne nepotrebnih delov. To ne zahteva, da so vsi stavki pisca kratki ali da se pisec izogne vsem detajlom in osebke obravnava le v osnutku, temveč da vsaka beseda nekaj pove« (str. 9).

Naj zgolj izluščim nekaj zrn, ki zadevajo odvetništvo.

Zato je dragocena osebna izkušnja avtorja, ko opisuje, kako je kot študent magistrskega študija na pravni fakulteti univerze v Georgetownu v Washingtonu, D. C., imel možnost obiskovati predmet z naslovom Legal Research and Writing, ki so ga študenti poslušali dve uri na teden in je štel dve kreditni točki. Pri pravnem raziskovanju so morali študenti v knjižnici iskati ustrezne pravne vire, pri pravnem pisanju pa so morali večinoma sestavljati pravna besedila oz. pravne memorandume. Nasilka predmeta je bila odvetnica iz velike washingtonske pravne pisarne, ki je napisano popravljala oz. lektorirala ter popravke komentirala. Zato so osebne izkušnje avtorja glede sodobnih pogledov na pravno pisanje še posebno dragocene, pri tem pa je res, da podaja (zgolj) anglosaški pristop. Američani upoštevajo v pravni stroki splošno spoznanje, da je kdo bolj talentiran pravni raziskovalec in pisec, drugi pa boljši pravni govorec. Tako so že davno velike pravne pisarne (*Law firms*) uvedle razlikovanje med tema dvema profila. Na eni strani so v odvetniških

avtor: **doc. dr. Marko Novak**
založnik: GV Izobraževanje, d.o.o.,
Ljubljana 2005, 187 strani

družbah t. i. raziskovalci in pisci pravnih memorandumov (*researches & writers*) ter na drugi tisti, ki zagovarjajo stranke na ustnih obravnavah na sodiščih (*litigators*).

Avtor še pove, da je takšen (neakademski) način urjenja v pravnem pisanju že na začetku izobraževanja pravnikov v anglosaškem svetu. Od cehovskih (navadno odvetniških) združenj je prevzet tudi s strani pravnih fakultet (*law schools*) v ZDA in *schools of law* ali *faculties of law* v Veliki Britaniji ter njenih kolonijah. Predmeti pravnega pisanja njenih nekdanjih kolonijah (*legal writing*) na pravnih fakultetah so večinoma značilni za anglosaški svet in se pojavljajo v najrazličnejših oblikah in kombinacijah, tudi z učenjem drugih metod in bolj praktičnih spretnosti (str. 22–25).

Vse pozornosti je vredno avtorjevo spraševanje, **kje bi bile možnosti za spremembe**, ki bi izboljšale možnosti za **kakovostni dvig ravni pravnega pisanja v Sloveniji**. Še pred nekaj leti so na ljubljanski, tedaj še edini pravni fakulteti obstajali večinoma ustni izpiti, po sistemu »treh vprašanj«. Ti so bili izraz tedaj še splošnega pravniškega prepričanja, da mora znati pravnik predvsem govoriti. To je bilo že takrat nekako skregano z dejanskim dogajanjem na sodiščih, na katerih je prevladoval pisni postopek, saj je postopek – v smislu materialnoprocesnega vodstva – vodil sodnik na podlagi listin v spisu, stranke in njihovi zastopniki pa so lah-

ko postavljali vprašanja in imeli kratek zaključni govor. Torej precej drugače kot v porotnem sistemu, v katerem lahko verbalne spretnosti odvetnikov in tožilcev bistveno vplivajo na potek postopka. Toda tudi glede te vrste sojenja smo ugotovili, da prihaja v poštev le redko, in je tudi v anglosaškem delu sveta večina pravnikovega dela v pisni obliki, pojasnjuje avtor.

Slika glede ravni pravnega pisanja je gotovo boljša, više ko gremo v sodniški hierarhiji, ugotovi pisec o pravnem pisanju pri nas. Tako denimo Ustavno sodišče RS posveča posebno skrb jezikovni plati svojih odločb in sklepov, saj se jezikovno pregledujejo plenarne in tudi senatne odločitve. Odločbe in sklepe, ki jih objavi Uradni list RS, jezikovno pregleda lektor slovenskega jezika, ki je v pogodbenem razmerju z US.

Zato je tudi za odvetnika dragoceno stališče avtorja, da bi lahko celo združili oba fakultetna predmeta v enega, denimo v »retoriko s temelji pravnega pisanja«, in ga naredili za obveznega. Toda zdi se, da bi študenti potrebovali še dodatne praktične ure pisanja, iskanja po virih itd. (str. 30).

Ni kaj, avtor je očitno zadel žebličico na glavico, saj v odvetniških pisarnah ugotavljamo, da bi pravni fakulteti morali tem vsebinam izobraževanja in usposabljanja posvečati več pozornosti.

Sklep

Naj v sklepu zgolj omenim, da je knjiga spodbudila kritiko v PP št. 48/2005, ki jo je napisala Nina Novak, mlada raziskovalka na Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, ter avtorjev odziv nanjo v PP št. 49-50/2005, glede katerih bomo (verjetno) doživeli še kakšno polemično razpravo.

Moje mnenje je, da se kritične pripombe zgolj v manjšem delu nanašajo na vsebino priročnika, saj je tovrstno pisanje posebna »tlaka«, upoštevajoč, da je avtor vedno razpet med dvema poloma; to je med razumljivostjo (priročniškemu) bralcu, ki mu je knjiga namenjena, in med vso preostalo strokovno (pravno) ali (jezikovno) javnostjo. S podobnimi vprašanji in dilemami sem se sam ukvarjal, ko sem pisal pravniške priročnike za širšo (laično) javnost. Končne sodbe o utemeljenosti kritik si v tej fazi ne upam izreči, počakali bomo na rezultate polemike.

Že danes pa lahko zapišem, brez kakršnegakoli dvoma, da je v novejši pravni teoriji in praksi krajših strokov-

nih prispevkov v slovenski pravni publicistiki primanjkovalo, zato je priučjoči priročnik za slovensko pravno znanost (predvsem) za prakso novost in je nadvse dobrodošel. Ne zgolj zato, ker imajo tovrstne publikacije v tujini, zlasti v anglosaškem svetu, že nekaj tradicije, temveč tudi zato, ker jo je napisal avtor, ki si je doslej nabral že precej izkušenj pri vprašanjih, ki se jih loteva v tem priročniku. Nenezadnje to dokazujejo njegovi dosedanja strokovni prispevki s področja ustavnega prava in teorije prava, objavljeni v številnih pravnih ter drugih družboslovnih revijah, doma in v tujini. Poleg tega je avtor sodni tolmač in eden redkih slovenskih specialistov za angleško pravno terminologijo ter član stalne skupine prevajalcev pri Državnem zboru RS. Njegova skrb za angleške prevode odločb Ustavnega sodišča RS, njihovo urejanje in spremljanje najnovejših dogajanj na tem področju niso zanemarljivi. Prepričujejo njegovi jezikovni kotički v reviji Pravna praksa, ki so vsem, tudi odvetnikom, koristen vir informacij, še posebno tistim, ki se ukvarjamo z zastopanjem pred mednarodnimi sodišči oz. tribunali.

Zato je treba, z dobrohotno naklonjenostjo, pohvaliti prizadevanje avtorja, da se je lotil doslej *tabule rase* slovenskega pravnojezikovnega pisanja, ter spoštovati in ceniti njegovo prizadevanje za razumljivost, ki je gotovo bilo eden izmed motivov, ki je pripomogel k odločitvi za tovrstno pisanje.

Ne da bi se spuščal v vsebinsko oceno kritičnih pripomb ob knjigi in nasprotnih ugovorov, lahko v informacijo bralcu zgolj povzamem, kaj o priročniku meni denimo **prof. dr. Arne Mavčič** iz Ustavnega sodišča RS, ki je na zadnji strani priročnika zapisal: »Prepričan sem, da bo tudi ta priročnik koristen pripomoček za ustvarjalce pravnih besedil, kajti jasno in pravilno pravno pisanje pomaga pri razumevanju prava, hkrati pa pripomore h krepitvi pravne varnosti in pravnega reda.«

In še predsednik Vrhovnega sodišča RS Franc Testen: »Priročnik, ki smo ga morali kar predolgo čakati. Navdušuje z visoko strokovno ravno in hkrati ohranja preglednost, nazornost in praktično uporabnost. Koristno in zanimivo branje, pa tudi pripomoček vsem piščičim, ne samo pravnikom.«

Skratka, iskrene čestitke avtorju.

Statistika

Iz odvetniškega imenika – stanje 9. decembra 2005

1.036 odvetnikov, 138 kandidatov, 338 pripravnikov, 40 odvetniških družb in dve civilni odvetniški družbi

Odvetnice/ki

- vpisanih 1.036 – med njimi 664 odvetnikov in 372 odvetnic
- v obdobju od 1. 10. do 9. 12. 2005 se je vpisalo 11 odvetnikov – 4 odvetniki, 7 odvetnic
- izbrisali pa trije – 2 odvetnika, 1 odvetnica

Odvetniške/i kandidatke/ti

- vpisanih 138 – 60 kandidatov in 78 kandidatke
- v obdobju od 1. 10. do 9. 12. 2005 se je vpisalo 9 – med njimi 6 kandidatov in 3 kandidatke
- izbrisalo pa 10 – 3 kandidati in 7 kandidatke

Odvetniške/i pripravnice/ki

- vpisanih 338 – med njimi 111 pripravnikov in 227 pripravnic
- v obdobju od 1. 10. do 9. 12. 2005 se je vpisalo 34 – 14 pripravnikov, 20 pripravnic
- izbrisalo pa 11 – 5 pripravnikov, 6 pripravnic

Odvetniške družbe

- na seji 6. 12. 2005 je upravni odbor OZS dal soglasje k ustanovitvi: – Odvetniška družba Marčič o.p., d.n.o., Meškova ulica 20, Slovenj Gradec
- aktivno posluje 40 odvetniških družb in dve civilni odvetniški družbi

Od kakovosti in interesa domačih odvetnikov je odvisno, koliko bo pritožb na ESČP

1. V. V., ki je po odstavitvi s funkcije tožilca začel delati kot odvetnik, je po razkritju tega primera izjavil: »O vsem tem ne vem nič in nočem komentirati vsebine zahteve, dokler je ne vidim na lastne oči.« V predlogu za uvedbo preiskave navajajo konkretne primere in dokaze. Ta primer bo prav gotovo sprožil tudi druge primere, saj se ve, da so številni sodniki in tožilci povezani z odvetniki in da si z njimi razdelijo denar, ki ga izsilijo od ljudi, osumljenih raznih kaznivih dejanj.

Branko Jokič, Delo, 3. 10. 2005, str. 24, v poročilu »Korumpirano pravosodje – črnogorska afera«

2. Obramba je napovedala pritožbo na rusko vrhovno sodišče in ESČP. Glavnemu odvetniku H. Kanadčanu R. A. so ruske oblasti preklicale vizum in mu ukazale, naj zapusti državo. Glede ruskih odvetnikov H. pa je predstavnik državnega tožilstva napovedal uvedbo postopka za odvzem njihovih odvetniških licenc, češ da uporabljajo metode, ki mejijo na kriminal.

Dean Zagorac, Pravna praksa, št. 38/2005, 6. 10. 2005, str. 29

3. Š. je na vprašanje o tem, ali namerava predlagati znižanje tarif, ob notarskih tudi za odvetnike, pojasnil, da ima ministrstvo tu manj pristojnosti kot pri notariatu: »Razmišljamo o tem, da bi nekoliko modificirali odvetniško tarifo. Ta je zdaj strukturirana tako, da so odvetniki plačani za vsak korak, za vsako vlogo.« To pa je po njegovem prepričanju krivo tudi za podaljševanje sodnih postopkov in s tem za poznejši sprejem sodnih odločb.

Boštjan Koritnik, Pravna praksa, št. 39-40/2005, 14. 10. 2005, str. 33

4. M. S. je dejal, da se Odvetniška zbornica ne strinja z varuhovo ugotovitvijo, da so disciplinski postopki zbornice neučinkoviti. Disciplinske komisije tekoče obravnavajo zahteve disciplinskih tožilcev. Več kot 90 odstotkov prijav se nanaša na manjše kršitve.

Matjaž Albreht, Delo, 6. 10. 2005, str. 2, v članku »Politika ni pomirjala, ampak prilivala olje na ogenj«

5. F. Lukenda je v resnici heroj, ki je naredil več za pravno državo kot vsi pravosodni ministri doslej, s častno izjemo L. Š. ...

Bernard Nežmah, Mladina, 17. 10. 2005, str. 18, v rubriki Pamflet »F. Lukenda – pravo pod Slovenci«

6. Odvetnik A. Z. je že druga žrtev med zagovorniki obtožencev na procesu proti nekdanjemu iraškemu diktatorju. Skupina oboroženih neznancev je 20. 10. 2005 ustrelila odvetnika S. A. D.

agencijska vest, Dnevnik, 9. 11. 2005, str. 6, z naslovom »Nova smrt med odvetniki«

7. L. Š. se je sestal s predsednikom OZS M. K. Seznanil ga je z okvirnim načrtom odprave sodnih zaostankov do 31. 12. 2010 in ga prosil za predloge in odgovor na vprašanje, kakšno vlogo bodo pri odpravi sodnih zaostankov imeli odvetniki. Minister je K. seznanil tudi s predlogi sprememb odvetniške tarife in pavšalnega obračuna na zadevo po zgledu prakse, ki se je uveljavila v Nemčiji. V skladu s temi spremembami odvetniki ne bi bili več plačani po posameznih procesnih dejanjih in vlogah, kot so zdaj, ampak po pavšalu. Minister Š. je predsedniku OZS dal tudi predloge za zmanjševanje stroškov BPP, in to tako, da pravica tistim, ki so do nje upravičeni, ne bi bila okrnjena. Odvetnikom je predstavil predlog za podaljšanje obravnave v popoldanski čas in predlagal združevanje odvetniških pisarn zato, da bi se lahko posamezni odvetniki specializirali za posamezna področja in zagotavljali nemoteno delo za stranke. M. K. je ocenil, da do leta 2010 sodnih zaostankov ne bo mogoče odpraviti v celoti, lahko pa bi jih zmanjšali do obvladljivih števil. Opozoril je, da niso vsa sodišča v enakem položaju. Zaostanki so kritični predvsem pri velikih sodiščih in odvetniki so zainteresirani za njihovo odpravo.

Majda Vukelič, Delo, 17. 11. 2005, str. 2, v članku »Brez sodniških izkušenj in učinkovitega vodenja sodišč«

8. Minister je že večkrat poudaril, da bi rad pri obračunavanju odvetniške tarife uporabil prakso iz Nemčije. Medtem ko so pri nas odvetniki plačani po posameznih procesnih dejanjih in vlogah, so nemški odvetniki plačani pavšalno za posamezno zadevo, pojasnjuje minister. »Prenašanje zgolj posameznih segmentov ne povzroči tistih učinkov, ki bi si jih kdo želel,« je stali-

šče OZS predstavil K. OZS bo zdaj ministrstvu posredovala sisteme odvetniških tarif iz različnih evropskih držav. K. je pri tem prepričan, da bodo ob morebitnem spreminjanju tarif našli zadovoljivo rešitev tako za odvetnike kot za ministrstvo in stranke. Poudariti pa je treba, da ima ministrstvo pri spreminjanju odvetniške tarife precej manj pristojnosti kot glede notarjev.

S. T., Dnevnik, 17. 11. 2005, str. 2, v članku »Se bo po notarjih Šturm spodelal še z odvetniki?«

9. Schröder je približno hkrati z odločitvijo, da ne bo sodeloval v vladi A. Merkel, sporočil, da se bo posvetil odvetništvu.

N. N., Dnevnik, 19. 11. 2005, str. 32, v novici »Če ne bo vladal, bo pa slikal«

10. Na očitek deželnega glavarja J. Haiderja, da za pritožbo NSKS na ESČP stojijo odvetniki, ki »kujejo dobiček iz podžiganja konfliktov«, in da gre pri njih za špekulante«, se je odzval R. V., podpredsednik NSKS. Sporočil je, da je pisarna G & P za vse dosedanje pritožbe glede dvojezične topografije zaračunala »točno 2.143,85 EUR«, medtem ko so bili izdatki za številne vožnje na Dunaj in kopije »znatno višji, kar lahko preveri tudi koroška odvetniška zbornica«.

Dnevnik, 21. 10. 2005, str. 7

11. Pri odvetnikih pa je treba za prvi obisk plačati 10.000 tolarjev. ... Pri odvetnikih se gibljejo odvetniške nagrade od 10 do 15 odstotkov. Mi imamo tudi brezplačno telefonsko številko, na kateri dobite brezplačne informacije o vašem primeru. ... Novo, novo, novo – prvi v Sloveniji. Z letom 2005 vam podjetje Poravnava, d.o.o., ponuja brezplačno pravno svetovanje tudi na vašem domu po vsej Sloveniji. Za obisk našega strokovnjaka na vašem domu pokličite brezplačno številko ...

Dobro jutro, Poravnava d.o.o. – odgovarja, 3. 12. 2005, str. 5

12. Tretje vprašanje, ki se mi zastavlja, je, ali je prav, da za merilo žaljivosti pisanja nekega pisatelja vzamemo najbolj konservativno katoliško vaško okolje, kjer spolnost očitno še velja za umazano in nesposodno. ... Končno – v oči bodejo stroge sankcije, ki jih je pisateljici izreklo sodišče. Prepoved pro-

daje vseh izvodov njene sporne knjige neprijetno spominja na čas sežiganja knjig, cenzure in najbolj grobega zatiranja svobode umetniškega izražanja. Ne spomnim se, da bi bilo sodišče v drugih podobnih razvpitih primerih odločilo, da se prepove prodaja knjig. Tako po mojih podatkih ni bilo odločeno niti v zadevi P. niti v zadevi novinarja S. N., ki je pisal o prostožidarjih. Za obe zadevi pa je značilno, da sta pisatelj oz. novinar izgubila spor pred rednim sodiščem. Ustavno sodišče, ki je pri nas na najvišji stopnji odločalo o varstvu človekovih pravic, pa je ugotovilo, da imata pisca prav. To po eni strani kaže na večjo konservativnost rednih sodišč v razmerju do ustavnega sodišča pri nas, po drugi strani pa kaže na resno možnost toženke – pisateljice, da v nadaljevanju postopka s pravnimi sredstvi doseže spremembo sporne sodbe.

Odvetnik **Rok Čeferin**, Dnevnik, 3. 12. 2005, str. 39, »Mnenje o primeru Smolnikar«

13. Ni sprejemljivo, da ljudje čakajo na vpis v zemljiško knjigo od šest do sedem let in na izvršbo osem let po končanem postopku, je na včerajšnji okrogli mizi o koncu izbora najvplivnejših pravnikov v letu 2005 poudaril odvetnik M. S.

Boštjan Koritnik, Delo, 7. 12. 2005, str. 2, v članku »Pavliha pravnik leta; tudi o reformah«

14. Popolna prepoved oglaševanja odvetniške dejavnosti bo veljala še največ pol leta. Toliko časa je določilo ustavno sodišče državnemu zboru, da v zakonu o odvetništvu (21. člen) odpravi določilo, ki je v neskladju z ustavo. Pobudo za presojo uredbe o uvedbi in uporabi standardne klasifikacije dejavnosti (izvedbeni akt ZOdv) so vložili posamezni odvetniki v prepričanju, da jih popolna prepoved reklamiranja njihove dejavnosti postavlja v neenak položaj z gospodarskimi družbami, ki opravljajo enako dejavnost, in jim tudi protiustavno omejuje pridobitno dejavnost in omogoča nelojalno konkurenco ... Popolna prepoved reklamiranja dejavnosti odvetnikov je po presoji ustavnih sodnikov prekomeren poseg v pravico do svobode gospodarske pobude. ZOdv za opravljanje tega poklica že tako določa številne zahteve, s katerimi se zagotavljata strokovnost in etičnost odvetniškega dela, kar je tudi glavni razlog za prepoved oglaševanja njihove dejavnosti. ... US dodaja, da bi bilo povsem prosto reklamiranje odvetništva v neskladju z njegovo družbeno vlogo. Natančno določena pravila reklamiranja pa bi koristila tako javnosti (možnost izbire) kot odvetnikom (možnost prestavljanja dejavnosti).

Jana Taškar, Delo, 9. 12. 2005, str. 2, v članku »Odvetniki se bodo lahko reklamirali«

15. Odvetniki so tako čez noč dobili nekakšno konkurenco, ki je svoje stranke lahko pridobivala tudi s pomočjo letakov ter radijskih in televizijskih oglasov. Na pobudo odvetnikov iz Celja je US odločilo, da so določbe zakona, ki prepoveduje oglaševanje odvetnikom, neskladne z ustavo. Ker pa bi popolna odprava te sporne zakonske določbe na trgu povzročila kaos, so sodniki zakonodajalcu raje naložili, naj neskladje odpravi v pol leta. Ustavni sodniki menijo, da predstavlja popolna prepoved oglaševanja čezmeren poseg v ustavno pravico o svobodni gospodarski pobudi ... V OZS odločitev US še preučujejo in je zato predsednik M. K. ni mogel komentirati. Podobno kot US se tudi v OZS ne zavzemajo za popolno odpravo prepovedi oglaševanja, ampak za zakonsko določene omejitve. V zbornici posebej poudarjajo, da prosto oglaševanje odvetnikove dejavnosti ni mogoče nikjer v Evropi. Omejitev oglaševanja, kot jo predlaga US, bi namreč lahko preprečila, da bi pri nas zavladal ameriški model, kjer odvetniki prežijo na stranke že pred urgentnimi bloki in zapori ... Pobudniki ustavne presoje so zahtevali tudi razveljavitev zakonske določbe, da odvetniki ne morejo imeti podružnice drugje v Sloveniji. Pobuda pa je bila po mnenju ustavnih sodnikov v tem delu nepopolna in so jo zato zavrnil kot neutemeljeno.

Samo Trtnik, Dnevnik, 9. 12. 2005, str. 4, v članku »Morda bodo odvetniki vabili kar s plakatov«

16. Vpr.: Slovenci smo glede na število prebivalcev rekorderji po številu

vloženih tožb. Te se večinoma, kot že rečeno, nanašajo na prepočasno sojenje. Do danes pa je slovenska država izgubila štiri primere. Lahko rečemo, da smo država, ki najbolj krši človekove pravice in ima tudi največ tožb na ESČP?

Odg.: Absolutno ne. Zato, ker je vprašanje, koliko in kake vloge bodo iz določene države na Evropskem sodišču, odvisno od kakovosti in interesa domačih odvetnikov. Evropsko sodišče se ukvarja samo s tistimi tožniki, ki so na domačih sodiščih dokončno izgubili. Pričakovanja prosilcev pa so velikokrat prevelika.

Vpr.: Na sodišče prihaja vedno več prošenj, samo lani so jih dobili 45.000, sprejmejo pa jih manj kot deset odstotkov.

Odg.: To gotovo kaže najmanj na eno stvar, namreč, na pomanjkanje zupanja v notranji pravni sistem. Če ima Slovenija največji pripad zadev na prebivalca med vsemi 45 članicami v EU, potem to gotovo nekaj pove. O tem, kakšen odnos ima povprečen Slovenec do slovenskega pravosodja.

Sodnik ESČP **prof. dr. B. M. Zupančič** na vprašanja novinark **Tjaše Slokar** ob dnevu človekovih pravic., Pop tv, 24 ur, 10. 12. 2005

17. »Primer Lukenda je nakazal smernice,« pravi odvetnik. Do predstavljenega ministrovega programa za odpravo sodnih zaostankov pa je nekoliko zadržan. »Potrebovali bi zagotovila pravosodnih organov, da zaostanke skrajšamo na hitro, in ne šele do leta 2010.« Po njegovem mnenju bi namreč znosno število zaostankov dosegli v dveh letih. »Če bi manj govorili in več delali,« je bil oster V.

1976–2006: 30 let VSL ŠD PRAVNIK

ŠPORTNO DRUŠTVO PRAVNIK

bo v petek, 27. 1. 2006, v Kranjski Gori že 30. leto

organiziralo

odprto prvenstvo v veleslalomu

Sporočite ***ime** in ***priimek** ter ***kontaktni naslov** in ***letnico rojstva** (le moški seveda) na e-pošto: **sd.pravnik@sodisce.si** ali po pošti na naslov:

Športno društvo Pravnik, Tavčarjeva 9, 1000 Ljubljana, s pripisom: za veleslalom.

Prijavnina je 2000 SIT
(plačilo vsak petek od 9.00 do 12.00 pri Jasmini
v sobi 246a, Tavčarjeva 9, Lj.).

Samo Trtnik, Dnevnik, 13. 12. 2005, v intervjuju z odvetnikom **Branikom Vrstovškom**: »Dve leti bi bili dovolj«

18. »Opozorili US in ESČP sta resni in zato ne moremo več govoriti o zmanjševanju, ampak o odpravi sodnih zaostankov,« je dejal minister za pravosodje L. Š. ...

M. K. – predsednik OZS: »Sodniki bi morali imeti več razprav. Zmanjšati bi se morala sodna pristojnost, tako da se ne bi vsaka stvar končala na sodišču. Sodišče naj bi se dejansko ukvarjalo s sojenjem, ne pa z vsem drugim.«

Samo Trtnik, Dnevnik, 13. 12. 2005, str. 2, »S projektom Lukenda nad sodne zaostanke«

19. Projekt Lukenda utegne spodbuditi s sodbami nezadovoljne državljanke, da se bodo postavili v vrsto pred sodiščem v Strasbourgu.

Miča Vipotnik, 14. 12. 2005, str. 3, v komentarju »Šturmov pravljičica«

20. Načrt za odpravo sodnih zaostankov do konca leta 2010, imenovan projekt Lukenda, ima v pravosodju načelno podporo, kot je pokazala javna razprava na Pravni fakulteti v Ljubljani, a so predstavniki pravosodne veje oblasti opozarjali tudi, da to ni prvi takšen projekt. ... Javna razprava je projektu zmanjševanja sodnih zaostankov pokazala načelno, ne pa brezglavo podporo. ... »Na zahodu nič novega,« je svoj nastop začel odvetnik J. I. ... »Sodniki delajo dobro in kakovost dela ni slaba,« je večno vprašanje o sodniškem delu načel predsednik Sodnega sveta P. H. S tem je posredno izzval odvetnike, ki so zatrjevali ravno nasprotno. »Če je sodnik dovolj pripravljen, lahko skrajša postopek,« je dejal predsednik OZS M. K. in zavrnil govornice, da so za zaostanke krivi odvetniki.

Samo Trtnik, Dnevnik, 14. 12. 2005, str. 3, v članku »Skrivnost uspešnega boja je v plačah«

21. Kaj lahko sodniki še naredijo, bodo povedali v programih za odpravo sodnih zaostankov, ki jih morajo posamezna sodišča pripraviti do konca januarja 2006. Toda zato bodo izstavili tudi račun, pravi T., saj brez dodatnega denarja in novih zaposlitev ne bo šlo. Prav tako je dejstvo, da sodniška služba za ljudi ni privlačna. T. je to ponazoril z dvema primeroma. Na VS so imeli že tri neuspešne razpise za strokovnega sodelavca. Okrožno sodišče na Ptuj pa tudi po devetih poizkusih še nima zasedenega mesta okrožnega sodnika, saj se zanj nihče ne poteguje.

M. V., Delo, 14. 12. 2004, str. 2, v članku »Brez denarja in ljudi zaostanki ne bodo skopneli«

Pripravil: mag. Bojan Kukec

Iz arhiva Odvetniške zbornice Slovenije

Prebira in izbira: dr. Peter Čeferin

Odvetniška zbornica v letih 1972–1973

Dne 31. maja 1973 je bilo vpisanih v imeniku odvetnikov 237 odvetnikov in le devet odvetniških pripravnikov.

V tem času je bil sprejet republiški zakon o odvetništvu in drugi pravni pomoči, za katerega v zbornici ugotavljajo, da »zakonodajno povsem zadovoljivo rešuje vsa osnovna vprašanja poslovanja in delovanja odvetništva kot samostojne družbene službe«.

Na podlagi tega zakona so bili sprejeti tudi vsi samoupravni zbornični akti, dotedanji »odvetniški kolektivi« pa se preoblikujejo v območne zbore odvetnikov. Ti so izvolili svoje upravne odbore in komisije ter sprejeli programe dela. V zbornici ugotavljajo, da »je njihova ustanovitev velikega pomena za sodelovanje vseh odvetnikov pri reševanju problemov, s katerimi se odvetniki srečujemo«.

Sicer pa v zbornici ugotavljajo, da vladajo v odvetništvu neurejene materialne razmere, kar ima za posledico tudi to, da »novi odvetniki prihajajo v odvetništvo potem, ko so bili več let v delovnem razmerju, nekaj pa je tudi upokojujencev; med njimi je vse manj mladih, tako da ugotavljamo precej neugodno starostno strukturo odvetnikov«.

Posamezni zbornični funkcionarji so tudi v tem obdobju aktivno sodelovali v posameznih organih in institucijah. Rudi Šelih je bil član Komisije za pravosodje Skupščine SR Slovenije, Mitja Stupan je sodeloval v Komisiji za kadrovske potrebe Republiškega sekretariata za pravosodje in upravo, Vladimir Kreč je bil član Fakultetnega sveta Pravne fakultete, Ivan Japelj pa je sodeloval v komisiji za pripravo zakona o javnem pravobranilstvu.

Ustavno sodišče je povabilo predstavnike zbornice k sodelovanju pri obravnavi problemov ustavnosti in zakonitosti, zbornica pa je na povabilo Sodniškega društva dala tudi svoje pripombe k predlogu kodeksa sodniške etike.

Člani OZS so nadalje sodelovali z Zvezo društev pravnikov in pri izdajanju revije Pravnik.

Poleg tega so odvetniki sodelovali tudi kot izpraševalci pri izpitnih komisijah za pravosodni izpit.

Po sklepu zadnje redne skupščine OZS je OZS poslala avstrijskemu generalnemu konzulatu v Ljubljani protestno noto »proti šovinističnim in terorističnim izpadom proti Slovincem na Koroškem«.

Zaradi ponavljajočih se omalovaževalnih člankov o odvetnikih v dnevnem časopisju pa je OZS tudi pisno posredovala pri glavnem uredniku Dela, da bi se »v bodoče v časopisju opustila nepotrebna omemba odvetnikov z omalovaževalnim prizvokom«.

Smešnice:

* V začetku februarja gre Alberto na pošto in v kotu opazi gospoda, ki ima pred seboj cel kup voščilnic za valentinovo (dan zaljubljenec). Vsako poškropi z dobro dozo parfuma in jo vstavi v kuverto.

Alberto ga radovedno vpraša, kaj počenja.

Gospod mu odgovori: »Pošiljam tisoč voščilnic za valentinovo s podpisom. Ugani, kdo sem.«

»In zakaj to delate?«

Odgovor: »Po poklicu sem odvetnik, sicer specialist za zakonske razveze.«

(dr. Karlo Primožič)

1. poglavje

Umor Sonje Lipec

Igor Karlovšek

Za Celje je bilo sojenje morilcu nekaj posebnega. Sodišče je utripalo v pričakovanju, varnostnik si je posebej skrbno zlikal uniformo in se ostrigel skoraj na krtačko, novinarji so nestrpnost upirali poglede proti stopnišču, po katerem bodo pazniki pripeljali vklenjenega Tomaža Podvina. Kamermeni komercialnih televizij so preverjali svoje aparature in snemali hodnike z odvetniki, tožilci in sodnicami (moški sodniki so postali v Celju precej občutna manjšina), da bi bili posnetki lahko podlaga za morebitne daljše prispevke reporterjev. Naučili so se že, da bo osumljeni v nekaj sekundah pobegnil iz dosega kamer in se varno skrivil v sodni dvorani, kamor predsednik senata novinarjem ni dovolil vstopa.

Nalašč sem zamujal.

Nisem se bal novinarjev, saj so me dobro poznali, niti mi niso bili nadležni v usta uperjeni mikrofoni. Če nisi hotel povedati ničesar, te navsezadnje nihče ni mogel prisiliti k nasprotnemu.

S Tomažem sem govoril skoraj vsak dan in prav nobene potrebe nisem videl, da bi stranko spremljal na poti do sodne dvorane.

Pred očmi sem videl zaskrbljeni, blede obraz z neizrazitimi rjavimi očmi, komaj opaznimi pegami, ki so se skrivale v rdečici, nepočesane, na vse strani begajoče rahlo kodraste, rjave laske. Skrival bo vklenjene dlani, da bi se ne videlo bleščečega nerjavečega železa, želel si bo, da bi bil svetlobna leta oddaljen od vsega tega zanimanja, ki se je zažiralo vanj in ga cefralo na kosce.

Tomaž Podvin ni bil vaje preživljati dni v priporu, ozek prostor z rešetkami na oknu ga je utesnjeval, komajda je premagoval klavstrofobične občutke v prsih, vsakih nekaj minut je globoko potegnil zrak vase, kakor bi se bal zadušitve. Star je bil komaj petindvajset let, brez poklica, poskušal je z gimnazijo, vendar je ni končal, ker mu nikoli ni uspelo opraviti matematike, ne med letom ne na popravnem izpitu konec tretjega letnika. Mama mu je priskrbela službo v družbi Leonard, d.o.o., kjer je opravljal v glavnem kurirska dela. Tu je srečal Sonjo Lipec, ki

je vodila prodajno službo in je bila tudi prokuristka.

Sonje Lipec nisem nikoli srečal, čeprav je bilo za kaj takšnega precej možnosti.

Celje navsezadnje ni veliko mesto, prej ali slej se ti v glavi utrne slika: aha, ta obraz sem že videl.

Prvi stik z njo je bila slika fotoelaborata kriminalistične službe.

Obraz s široko razprtimi očmi, grozljivo preklan vrat in morje krvi, ki se je zlilo na prsi in naprej po telesu.

Bila je stara petintrideset let, samska, biološka ura ji je že glasno odzvanjala, morda se je prav zato zapletla s Tomažem. Srečevala sta se v glavnem pri njej, vendar nista živela skupaj.

Ljudje so vstopali v sodno dvorano, pred menoj sta bila starša umorjene, izgubljena, pretresena, nerodna, polna pričakovanja, ozirala sta se naokrog in me brezbrizno pogledala. Zanju je bilo vse novo, tudi moja škrlatno rdeča toga, za katero še nista vedela, da jo bosta v dno duše zasovražila.

Nisem se hotel riniti mimo, čakal sem in vstopil zadnji.

Predsednik senata je potrpežljivo gledal predse, spremljal udeležence postopka, da zasedejo svoja mesta, in mirno držal dlani na še zaprtim spisu.

Prehitro osivela glava sodnika Dolenca je kraljevala visoko nad vsemi. Moral bi že davno sedeti v senatu višjega sodišča, a ni želel iz razpravne dvorane. To je bilo njegovo igrišče, tu je držal vse niti v svojih rokah, okušal je življenje, ki je naplavilo predenj pleve družbe, izmečke in nesrečnike. Dolenc ni zgolj sledil tožilskim predlogom, trudil se je resnično pretehtati vse izvedene dokaze, kar je včasih pripeljalo do presenetljivih odločitev.

Z Dolencem je Tomaž imel vsaj možnost.

Obtožbo je zastopal Lojze Novak, ki je grizel do konca. Upoštevanja vreden nasprotnik, ki se ni nikoli zadovoljil z na pol opravljenim delom, preveril je sleherno podrobnost in se na obravnave vedno skrbno pripravil. Večkrat je tudi citiral sodno prakso, kar je močno povečalo možnosti, da je v postopku uspel.

Sedla sva skoraj istočasno in si pokimala.

Novak je nakrivil usta v hipen nasmešek, kot nekakšno priznanje, da se veseli obračuna z menoj, in naslednji trenutek zaledeneli izraz na obrazu.

Dolenc je preverjal prisotnost prič in drugih udeležencev, s pogledom sem ošinil grozd radovednih pripravnikov, ki so se stiskali v zadnji klopi, in razporedil spis po mizi. Rad sem si pripravil pomembnejše dele spisa tako, da so mi bili v vsakem trenutku na voljo, da mi ne bi bilo treba v hipu, ko bi se moral zbrati na besede nasprotnika, kot noremu brskati po spisu. Zaradi tega sem potreboval veliko prostora in razpravna dvorana, kjer je potekalo sojenje, je namenila obrambi široko mizo. Strojepisarka je sedela na drugi strani pri tožilcu in to mi je močno godilo.

Drugi sodnik je bil Jelenc, majhen in precej prodoren kazenski sodnik, ki se je odlično ujema z Dolencem. V senatu sta sedeli še dve neizraziti starejši ženski in moški s strogimi profesorskimi očali, ki je sršeče upiral pogled v Tomaža.

Dolenc je pokašljujoče pomiril glasove v dvorani. Predstavil je sestavo senata, z globokim žametnim basom je opomnil vse prisotne, kako si predstavlja svoje delo, pri katerem ni trpel nobenih ovir.

Gledal sem Tomaža, ki je nezavedno pogledoval na desno, kjer sta sedela Sonjina starša, čeprav sem mu to pred obravnavo strogo odsvetoval.

Pozabil je vse, kar sem mu naročil.

Široko razširjenih oči je izražal strah, negotovost, nikakor ni našel prostora, kamor bi položil potne dlani, ki si jih je kar naprej brisal ob hlače, oziral se je naokrog, kakor bi hotel preveriti, kdo vse se naslaja nad njegovimi mukami.

- Glavna obravnava se prične z branjem obtožnice.

Dolenc je pomignil Novaku, ki je teatralno in slovesno vstal, poravnal si vo togo in potisnil stol, s katerega je vstal, proč, da bi ga ne motil.

Ostre, bliskajoče se oči je zaril v Tomaža in pričel.

- Obtoženi Tomaž Podvin je dne 18. 5. 2004 v času med 22.30 in 23.00 v stanovanju Miklošičeva 5 v Celju na grozovit način umoril Sonjo Lipec ...

Besede so kot težko kladivo padale na vse prisotne, izzvale neprijetno in mučno podoživljanje zadnjih trenutkov nesrečne žrtve, ki si je najbrž z rokama

hotela stisniti prerezano grlo skupaj, da bi lahko vdihnila in se ne zadušila v lastni krvi, ki ji je drla iz vratu.

Stari Lipec, ki je izgubil edinko, je s strahovitim naporom stiskal ustnice, da bi ne zajokal, dal si je opraviti s tolaženjem žene, ki so ji popustile vse zavoje in je izbruhnila v silovitem hlapanju.

Novak je nalašč zastal, čeprav je bil vaje takšnih odzivov in bi mirno lahko dokončal tistih nekaj besed, s katerimi bi podal še pravno kvalifikacijo kaznivega dejanja, a ni hotel.

Po drugi strani tudi Dolenc ni posredoval.

Iz izkušenj je vedel, da se na mater umorjene nikakor ne gre spravljati z avtoriteto sodišča, pustil je, da je Lipčeva izjokala najbolj žgoče solze in se sama od sebe umirila.

Prizor je nevajenim nagnal kri po žilah, nihče v sodni dvorani ni ostal ravnodušen do trpljenja uboge matere, Tomaž Podvin pa si je že na začetku napravil še tisto malo morebitne naklonjenosti, ki pripada osumljencu, dokler mu ne dokažejo, da je zares storil kaznivo dejanje.

Skozi prste, s katerimi sem si podpiral glavo, sem preverjal pepelnato blede obraz osumljenega. Branje obtožnice je kakor nekakšen preizkus z detektorjem laži, nihče ne ostane ravnodušen, izda se z odzivom dlani, skrčnega telesa, cepetanjem nog, tresenjem kolen, globokim dihanjem, sukanjem

oči, nimim zanikovanjem, odkimavanjem z glavo, stiskanjem pesti.

Bil je močno prizadet, a kdo bi vedel, zakaj. Zato, ker je umoril žensko, ali zato, ker ga obtožujejo umora, ki ga ni zagrešil?

Praden sem prevzel obrambo Tomaža Podvina, sem si vzel tri dni časa, da bi dodobra proučil zadevo. V srcu nisem dal veliko na včasih precej puhle besede kolegov, da ima vsak pravico do obrambe, čeprav sem navzven seveda moral zastopati takšno stališče. Ni mi bilo treba zastopati za vsako ceno, zato sem odklonil primere, ko se mi je stvar gabila. Če bi bil Tomaž Podvin priznal, da je zares umoril svojo prijateljico, bi ga bil odslovil, a je prisegal, da je nedolžen. Po svoje se mi je zasmilila njegova mati, ki je prišla prosit za zastopanje, ker je bila moja sodelavka v podjetju, kjer sem delal pred dvajsetimi leti kot vodja pravne službe.

Bili so dnevi, ko sem mu verjel, včasih pa se je vendarle vame zažrl kot črv zvijajoči se dvom.

Zakaj bi kdo drug prerezal Sonji vrat v njenem stanovanju ob enajstih zvečer, ne da bi predtem na vse grlo kričala in se poskušala rešiti?

Po drugi strani pa, zakaj bi to storil Tomaž?

Dolenc je povabil Tomaža, da se izjasni o obtožbi.

– Nisem kriv, je hripavo iztisnil iz sebe Tomaž, kakor bi ne bil vaje lastnega glasu.

– Imate kakšne ugovore pravne narave?

Vstal sem.

– Ne, gospod predsednik.

Lahko bi mu tudi samo odkimal, ampak pri Dolencu si si hitro prislužil opazko, da v zapisnik ne more in ne sme beležiti mojih gibov, ampak samo jasne odgovore.

Ko sem sedal, sem se zavedel, da sem imel prav, ko sem Tomažu svetoval, naj se ne zagovarja. Bil je povsem izgubljen. Karkoli bi mu položili na jezik, bi potrdil in škode ne bi bilo več mogoče popraviti, posebej ne v tako težki zadevi, kot se je obetala.

– Se boste zagovarjali?

Tomaž je odkimal in si živčno brisal dlani ob pult, na katerega se je nagnal, kakor da bo zdaj zdaj zgrmel pod nevidno težo, ki ga pritiska k tlom.

– Z da ali ne, prosim!

– Ne, je kratko pogrknil.

V dvorani je završalo, a se je hrup v trenutku porazgubil.

Tožilec je razočarano spustil pričakujoča ramena, da so se pobesila.

Dolenc se ni trudil opozarjati obdolženca, da je obramba tudi njegova pravica, odpustil ga je, da se je opotekel na svoj sedež, in pogledal list, na katerega si je zapisal dokaze, ki jih je treba izvesti.

– Dokazovanje, je razglasil.

Odvetnica in harmonika

dr. Karlo Primožič

Odvetnica Valérie F., članica Odvetniške zbornice v Bergeracu (Dordogne), je 29. 10. 2000 na tržnici v kraju Issigeau, leta 2001 nekajkrat na trgu v kraju Montpazier ter 1. 12. 2001 še na tržnici Gunders Hommes v Bardeaux igrala na fizarmoniko. Pred seboj je položila na tla odprto etui za violino, kamor so mimoidoči lahko vrgli kak kovanec.

Odvetniška zbornica je zaradi takega vedenja postopala disciplinsko zoper navedeno kolegico in ji odvzela pravico opravljati poklic za dobo šestih mesecev.

Svet zbornice je bil mnenja, da je s takim ravnanjem kršila deontološka pravila, ki ne dovoljujejo odvetniku javne ali zasebne dejavnosti, ki škoduje časti odvetniškega poklica. To načelo namreč ne dovoljuje odvetniku, da z igranjem na javnih trgih vzpodbuja radodarnost mimoidočih.

Odvetnica Valérie se je zoper tak ukrep pritožila na prizivno sodišče v Bordeauxu, pristojno za sojenje na drugi stopnji.

V pritožbi je navajala, da je ukrep neutemeljen iz sledečih razlogov:

– da so koncerti, pri katerih je bila aktivno udeležena, brezplačni, ker

se od publike ni zahtevalo plačila;

– da se igranje na javnem prostoru, čeprav deležno spontanega denarnega nagrada, ki pomenijo priznanje glasbeniku, ne more šteti za »prosjachenje« in ne krši časti ter ugleda. Zakon ne prepoveduje take dejavnosti umetniške narave, saj nima nobene zveze z odvetniškim poklicem in spada v zasebno življenje odvetnika;

– da svet zbornice nima pravice sankcionirati zasebne dejavnosti, ker bi tak ukrep kršil določila členov 8 in 10 Evropske konvencije o človekovih pravicah in vsekakor noben predpis ne prepoveduje odvetnikom umetniškega udejstvovanja na javnem prostoru.

Javni tožilec je zahteval, da se pritožba zavrne:

– ker je odvetnica Valérie F. prizna-

- la, da je igrala na ulici in je imela pred seboj odprt etui za violino, v katerem so bili kovanci, kar je po njegovem mnenju pomenilo »prosjachenje« in torej škodljivo dejanje za čast in ugled odvetniškega poklica;
- ker v konkretnem primeru njeno sklicevanje na člen 10 Evropske konvencije o človekovih pravicah, ki jamči svobodo izražanja, ne pride v poštev, ker je gospa Valérie kot odvetnica sprejela pravila, ki urejajo odvetniški poklic, in se tako obvezala spoštovati precizna deontološka pravila, ki so potrebna, ker je odvetništvo del pravosodja. Tožilec je tudi navajal, da je odvetniška zbornica javnopravna institucija, ki deluje v splošno korist, to je pravno varstvo državljanov, in ki torej ima dolžnost, da naj bedi nad ravnanjem svojih članov;
 - nazadnje je bil tožilec tudi mnenja, da takšno ravnanje s strani odvetnika, kot je igranje na javnem prostoru, ni izraz zasebnosti, ampak predstavlja kršitev ugleda odvetniškega poklica, ki ga za vse pripadnike temu poklicu predpisuje člen 3 zakona št. 71-1130 z dne 3. 12. 1971. Odvetnik namreč ne opravlja navadnega poklica, ampak poslanstvo, ker mu pripada monopolna vloga varstva državljanov.

Prizivno sodišče v Bordeauxu je s sodbo št. 6732 z dne 3. 6. 2003 razsodilo, da odvetnica Valérie v konkretnem primeru ni zagrešila očitanega ji prekrška zoper čast in ugled poklica iz sledečih razlogov:

Najprej sodišče ugotavlja, da so v smislu člena 3 citiranega zakona št. 71-1130/1971 (in sprememb, ki so sledile) o reformi sodnih in drugih pravnih poklicev, »odvetniki *ausiliari della giustizia*«, ker podajo prisego: »*Prisežem kot odvetnik, da bom opravljal svoj poklic častno, vestno, neodvisno, pošteno in humano.*«

Opravljanje tega poklica torej izključuje vsako javno dejavnost, ki bi lahko škodovala ugledu, in torej ne dopušča, da bi odvetnik muziciral na cesti in na tržnicah (razen, če so to uradne prireditve) in tako »zbujal« radodarnost mimoidočih.

Takšno obnašanje v javnosti ustvari pri mimoidočih, ki spoznajo odvetnika, slabo mnenje o njegovem poklicu, češ da se mora preživljati tudi s prosjačenjem, to pa gotovo ni v čast odvetniškemu poklicu.

Sodišče nadalje ugotavlja, da je obtožena odvetnica Valérie F. priznala, da je igrala trikrat harmoniko na ulici ter da je imela v etuiju nekaj kovancev, da pa med igranjem ni nosila toge ali katerega koli drugega znaka, ki bi pričal o njenem odvetniškem poklicu, tako da sta jo spoznala samo dva njena kolega.

Sodišče je bilo zato mnenja, da odvetnica s konkretnim ravnanjem ni škodovala ugledu poklica, ker ni bilo na zunaj vidno, da je po poklicu odvetnica, in ne le poulični muzikant, tako da je lahko vedel za njen poklic samo, kdor jo je osebno poznal.

Iz teh razlogov je prizivno sodišče v izvensodni obravnavi v prisotnosti strank odločilo, da se ukrep sveta zbornice razveljavi in oprostí odvetnico Valérie F. očitanih disciplinskih prekrškov.

Menim, da se s tako razsodbo lahko strinjamo, tudi ob upoštevanju predpisov italijanskega deontološkega kodeksa, pa tudi slovenskega. V sodbi je poudarjeno, da dejavnost odvetnika ni navaden poklic, ampak pravo poslanstvo »*n'est pas une simple profession mais une ministère*« in da zato odvetnik ne sme opravljati nobene javne ali zasebne dejavnosti, ki ni v skladu z ugledom odvetništva.

To načelo je sicer splošno znano, a na žalost velikokrat neupoštevano.

V italijanskem kodeksu¹ je to načelo zapisano v 5. členu: »*Odvetnik mora pri svojem vedenju spoštovati dolžnost poštenja, dostojanstva in ugleda.*«

Francoska sodna praksa se običajno sklicuje na zaprisego odvetnikov: »*Je jure, comme avocat, d'exercer mes fonctions avec dignité, conscience, indépendance, probité et humanité.*«

Že citirani 5. člen pojasnjuje tudi, katero obnašanje v zasebnem življenju lahko pomeni disciplinski prekršek: »*Odvetnik je podvržen disciplinskemu postopku tudi za dejanja, ki niso vezana na odvetniški poklic, ko le-ta vplivajo na njegov poklicni ugled ali škodujejo časti odvetništva.*«

Tako so italijanske odvetniške zbornice na primer razsodile, da zagreši disciplinski prekršek:

- odvetnik, ki fizično napade novinarja, ki kljub številnim zahtevam ni objavil na vidnem mestu sodbe, s katero je bil odvetnik oproščen

hudih kaznivih dejanj, o katerih je med postopkom novinar obširno poročal;

- odvetnik, ki je nastopal v javnih lokalih kot striptizer in je javno izjavljal, da je po poklicu odvetnik;
- odvetnik, ki ne izpolnjuje svojih obveznosti do tretjih, kot je predvideno v 56. in 59. členu kodeksa odvetniške etike.²

Iz tega sledi, da predstavljajo kršitev deontoloških pravil tista dejanja v zasebnem življenju, ki so spoznavna in odmevna v javnosti in ki škodijo ugledu odvetnika in odvetništva.

Tudi v evropskih direktivah, ki se sicer sklicujejo na široko liberalizacijo trga, srečujemo podobna načela. Tako tudi direktiva o elektronskem poslovanju št. 31 iz leta 2000 v 8. členu.³

Ugotovimo lahko, da je odvetniku dovoljeno igrati na harmoniko na ulici, in mu je pri tem dobrodošel tudi kak kovanec, ali pa se udeležiti tekmovanja za *mistra* ali *misico*, svetujemo pa, da si nadenete lasuljo, da ne bi imeli sitnosti z odvetniško zbornico.

² Člen 56 – *Odnosi s tretjimi osebami.*

Odvetnik mora imeti korekten in spoštljiv odnos do sodnega osebjia in do svojih delavcev ter na splošno do vseh oseb, s katerimi stoji v stik med opravljanjem svojega poklica.

I. – Tudi izven opravljanja poklica se mora odvetnik v medsebojnih odnosih vesti tako, da ne škoduje zaupanju, ki ga tretje osebe morajo imeti do njegove sposobnosti pri opravljanju poklicnih dolžnosti ter do dostojanstva poklica.

Člen 59 – *Dolžnost do izpolnitve obveznosti do tretjih.*

Odvetnik je dolžan redno izpolniti obveznosti do tretjih.

I. – Neizpolnitev obveznosti, ki niso vezane na opravljanje poklica, se šteje za disciplinsko kršitev takrat, ko je način ali resnost neizpolnitve taka, da ogroža zaupanje tretjih do sposobnosti odvetnika, da spoštuje svoje poklicne dolžnosti.

³ Člen 8 – *Zakonsko urejeni poklici*

1. Države članice zagotovijo, da je uporaba komercialnih sporočil, ki so del storitev informacijske družbe, katera daje član zakonsko urejenega poklica, ali ki takšno storitev predstavljajo, dovoljena ob upoštevanju poklicnih pravil, predvsem v zvezi z neodvisnostjo, dostojanstvom in častjo poklica, poklicno skrivnostjo ter poštenostjo do strank in sodelavcev.

2. Države članice in Komisija brez poseganja v avtonomnost poklicnih združenj in organizacij spodbujajo le-te pri sestavljanju kodeksov ravnanja v Skupnosti, da se določijo vrste podatkov, ki se lahko skladno s pravili iz prvega odstavka posredujejo za namene komercialnih sporočil.

3. Pri oblikovanju predlogov za pobude Skupnosti, ki bi se lahko izkazali za potrebne pri pravilnem delovanju notranjega trga v zvezi s podatki iz drugega odstavka, Komisija natančno upošteva kodekse ravnanja, veljavne v Skupnosti, ter tesno sodeluje z ustreznimi poklicnimi združenji in organizacijami.

4. Ta direktiva se uporablja poleg direktiv Skupnosti o dostopu do dejavnosti in njenem izvajanju v okviru zakonsko urejenih poklicev.

¹ *Obnovljen tekst deontološkega kodeksa («Codice deontologico») je Državni svet odvetniških zbornic odobril na seji z dne 26. 10. 2002.*

STVARNO IN AVTORSKO KAZALO 2005

Leto VII, št. 5–8 (oziroma, šteto v celoti, 26–29)

Pojasnilo za uporabo obeh kazal

Uv – Uvodnik
 Čl – Članek
 Int – Intervju
 Mn – Mnenje
 Por – Poročilo
 Pril – Priloga
 Rec – Recenzija ali prikaz knjige, revije
 Sp – Sodna praksa
 Zap – Zapis

V kazalnih objavljamo celotni naslov posameznega prispevka, ime avtorja, vrst prispevka ter številko glasila in stran objave.

Primer:

- Čl, 26/11 – pomeni, da gre za članek, ki je objavljen v 26. številki glasila na 11. strani!

STVARNO KAZALO

Anekdote

Iz mariborskih odvetniških in sodnih logov (mag. Viktor Planinšec) – Zap, 28/35
 Advokat bo že sam lagal ... (mag. Bojan Kukec) – Zap, 28/35

Davki

Odpavnine – obremenitev in zahtevki (Jernej Podlipnik) – Čl, 26/11

Disciplinski tožilec

Sklep, št. 612/04 z dne 3. 1. 2005 (mag. Mitja Jelenič Novak) – Sp, 26/25

Evropa – odvetniki

Disciplinska odgovornost odvetnikov, sodnikov in tožilcev v Evropi (dr. Karlo Primožič) – Zap, 26/17
 Revizija Kodeksa etike CCBE (dr. Konrad Plauštajner) – Čl, 28/4
 Nagrajevanje odvetniškega dela v Nemčiji (Boris Grosman) – Čl, 29/13
 Kaj želi evropsko odvetništvo (mag. Gregor Velkaverh) – Por, 29/23

Evropska unija

Postopek predhodnega odločanja v perspektivi slovenskih odvetnikov (dr. Luigi Varanelli) – Čl, 27/9
 Kratek vodnik CCBE po evropski ustavi (Jernej Podlipnik) – Zap, 27/16

Evropsko sodišče za človekove pravice

Razmišljanja o reformi ESČP – ali se z večanjem učinkovitosti sodišča v resnici povečuje zaščita človekovih pravic? (mag. Boštjan J. Turk) – Čl, 27/15
 Tudi vrhunski odvetniki niso (vedno) jamstvo za uspeh (mag. Bojan Kukec) – Sp, 27/26
 Odvetnik ne more biti kasneje v isti zadevi ustavni sodnik (mag. Bojan Kukec) – Sp, 28/15
 V Sloveniji gre za sistemsko kršenje pravic iz EKČP (mag. Bojan Kukec) – Sp, 29/30

In memoriam

Poslovili so se od nas – Zap, 26/24
 Poslovili so se od nas – Zap, 27/25
 In memoriam – Dušan Skok (mag. Bojan Kukec) – Uv, 28/3
 Poslovili so se od nas – Zap, 28/23

Informatika

Računalnik v odvetniški pisarni (Tomaž Alič) – Čl, 26/14

Programska oprema za vodenje odvetniških primerov (Tomaž Alič) – Čl, 28/11

Intervju

Odvetnik in pisatelj – mag. Igor Karlovšek (mag. Bojan Kukec) – Int, 27/32
 Branko Vrstovšek: Odvetnik, ki ima največ zadev na ESČP v Strasbourgu (mag. Bojan Kukec) – Int, 28/17
 Aleš Zalar: Odvetniki – ključ mediacij! (mag. Bojan Kukec) – Int, 29/21

Iz sodne dvorane

Umor Sonje Lipec (1. poglavje) (Igor Karlovšek) – Čl, 29/41

Iz sveta

Kako seksi so odvetniki? (Dean Zagorac) – Zap, 27/14
 Rusija je »in« (Dean Zagorac) – Zap, 27/18
 Odvetniške družbe zatiskajo oči pred sindromom *burnout* (Dean Zagorac) – Zap, 27/26
 ZDA: velike odvetniške firme spet rastejo (Dean Zagorac) – Zap, 28/10
 Kitajska postaja nova zlata jama (Dean Zagorac) – Zap, 28/19
 Velika Britanija: liberalizacija odvetniškega trga (Dean Zagorac) – Zap, 28/31
 Obtožnice kar prek SMS (Dean Zagorac) – Zap, 29/27
 Šale o pravnih in pravna kultura (Dean Zagorac) – Zap, 29/32

Izobraževanje

Odvetniška šola 2005: Že sedmič v šolo (mag. Bojan Kukec) – Por, 26/35
 Predlog sprememb pravnega študija (Blaž Radujko) – Mn, 27/19
 Odvetniško in sodniško pripravništvo v praksi (Jernej Podlipnik) – Čl, 29/15
 5. konferenca evropskih odvetnikov o izobraževanju (Bojana Potočan) – Por, 29/25

Izvršilni postopek

Priznanje tujih izvršilnih naslovov (Boris Grosman) – Čl, 27/13

Kazenski postopek

Zagovornik in kazenski postopek (Nataša Skubic) – Čl, 28/7
 Izhodišča za reformo kazenskega postopka v RS (1. del) (dr. Zvonko Fišer) – Čl, 29/4

Mediji o odvetništvu

Odvetnik in sodnica ovadila obdolženca (mag. Bojan Kukec) – Zap, 26/32
 Tožilec užaljen, sodnica kaznovala odvetnika (mag. Bojan Kukec) – Zap, 27/31
 Odvetnik – najdonosnejši poklic na Hrvaškem (mag. Bojan Kukec) – Zap, 28/32
 Od kakovosti in interesa domačih odvetnikov je odvisno, koliko bo pritožb na ESČP (mag. Bojan Kukec) – Zap, 29/38

Mednarodna srečanja

Zasedanje CCBE in predsednikov evropskih odvetniških zbornic (mag. Gregor Velkaverh) – Por, 26/19
 Izvajanje prevzema evropskega pravnega reda – odvetništvo (Aleksandra Janežič, Nina Drnovšek) – Por, 27/23
 49. kongres Mednarodne unije odvetnikov (UIA) (Mitja Stupan) – Por, 28/31
 Deset pravil FIS v slovenski sodni praksi (Tomaž Marušič) – Sp, 29/17
 CCBE – posvet in seja v Bruslju (doc. dr. Konrad Plauštajner) – Por, 29/26
 Srečanje slovenskih in hrvaških odvetnikov (Tanja Sedušak) – Por, 29/28

Odvetništvo

Kakšna prihodnost nas čaka? (Tanja Sedušak) – Uv, 27/3
 Za večjo kvaliteto sojenja in s tem k dvigu ugleda in avtoritete pravosodja (dr. Ljubo Bavcon) – Čl, 27/4
Qui facit per alium facit per se (mag. Mitja Jelenič Novak) – Čl, 27/6
 Brezplačna pravna pomoč in odvetnik – aktualna problematika in predlogi za izboljšanje (Darja Pristavec) – Čl, 27/10

Politika in pravo

Odvetnik o vplivih politike na konkretne sodne postopke (mag. Bojan Kukec) – Por, 29/19

Razvedrilo

Sosednje črke – Zap, 26/38

Aforizmi – Zap, 28/16

Aforizmi – Zap, 28/27

Aforizmi – Zap, 28/38

Anagrami – Zap, 28/38

Odvetnica in harmonika (dr. Karlo Primožič) – Zap, 29/42

Recenzija – prikaz

Lidija Koman Perenič: Škoda in odškodnina (mag. Bojan Kukec) – Rec, 26/27

Mitja Lamut: Potniške ladje na razglednicah (Andrej Razdrh) – Rec, 26/29

Aleš Galič: Ustavno civilno procesno pravo (mag. Bojan Kukec) – Rec, 26/30

Mag. Peter Prodanovič: Slovensko odvetništvo in celostna podoba odvetnika (mag. Bojan Kukec) – Rec, 27/22

Siniša Štimac: Nematerialna škoda – pravni in medicinski aspekti (mag. Bojan Kukec) – Rec, 28/24

Dr. Cooter, dr. Ulen: Ekonomska analiza prava (Jernej Podlipnik) – Zap, 28/26

Pravni postopek – zakon s komentarjem – 1. knjiga (1.–150. člen) (mag. Bojan Kukec) – Rec, 29/33

Dr. Marko Novak: Uvod v pravno pisanje (mag. Bojan Kukec) – Rec, 29/36

Rekreacija

Odvetniki na evropskem nogometnem prvenstvu v Franciji (David M. Kenda) – Por, 27/30

Kolesarjenje po Srbiji in Črni gori (Andrej Razdrh) – Por, 28/28

Sodišče ES

Čezmejno priznavanje odvetniške kvalifikacije (mag. Bojan Kukec) – Sp, 27/25

Dopuščeno odprtje odvetniške pisarne tudi v drugi državi EU (mag. Bojan Kukec) – Sp, 28/14

Vloga odvetnika pred Sodiščem ES (dr. Marko Ilešič) – Uv, 29/3

Obvezno odvetniško zastopanje v procesnem pravu Sodišča ES – procesna predpostavka postulacijske sposobnosti (mag. Jorg Sladič, mag. Pavla Sladič - Zemljak) – Čl, 29/9

Sodstvo

Kmalu (specializirana) družinska sodišča (mag. Bojan Kukec) – Čl, 26/16

Statistika

Iz odvetniškega imenika – stanje 31. marca 2005 (Dušan Skok) – Zap, 26/23

Iz odvetniškega imenika – stanje 30. junija 2005 – Zap, 27/29

Iz odvetniškega imenika – stanje 30. septembra 2005 – Zap, 28/23

Iz odvetniškega imenika – stanje 9. decembra 2005 – Zap, 29/39

Svoboda vesti

Nekaj misli o katoliškem krstu dojenčkov (Vlado Began) – Mn, 27/21

Svoboda vesti – odmevi

Ali je krst dojenčkov v Katoliški cerkvi v nasprotju z ustavo? (Janez Prislán) – Mn, 28/18

Nekaj misli o katoliškem krstu dojenčkov (Rudi Markovič) – Mn, 28/18

Uredniški odbor

Čestitke – Zap, 26/34

Čestitke – Zap, 28/21

Odvetniki na Dnevih pravnikov 2005 – Zap, 28/31

Dopolnitev – Zap, 29/18

Ustavno sodstvo

Pravica do sojenja brez nepotrebnega odlašanja (dr. Ciril Ribičič) – Sp, 26/4

Delavec se ne more odpovedati pravici do odpravnine (mag. Bojan Kukec) – Sp, 27/25

Tožba po ZUS ni učinkovito pravno sredstvo (mag. Bojan Kukec) – Sp, 29/29

Varstvo osebnih podatkov

Informacijski superman (mag. Boštjan J. Turk) – Mn, 28/20

Zavarovanje terjatev

Prenos lastninske pravice v zavarovanje (dr. Luigi Varanelli) – Čl, 26/7

Zbornica

Skupščina OZS – b. p. (mag. Bojan Kukec) – Uv, 26/3

Hvala (Miha Kozinc) – Uv, 26/3

Iz poročil o delu disciplinskih organov OZS (Dušan Skok) – Por, 26/18

Iz dela upravnega odbora Odvetniške zbornice Slovenije (Dušan Skok) – Por, 26/21

Vpis tujih odvetnikov – Zap, 26/22

Vpis tujih odvetnikov – Zap, 27/25

Iz dela upravnega odbora Odvetniške zbornice Slovenije – Por, 27/27

Iz dela upravnega odbora Odvetniške zbornice Slovenije (Tanja Sedušak) – Zap, 28/21

Razširjena seja Upravnega odbora OZS (mag. Bojan Kukec) – Zap, 28/22

Zgodovina

Odvetniki na glavnem nürnberškem procesu (dr. Janez Kranjc) – Zap, 26/36

Iz arhiva Odvetniške zbornice Slovenije – Odvetniška zbornica v letu 1964 (dr. Peter Čeferin) – Zap, 26/38

Iz arhiva Odvetniške zbornice Slovenije – Odvetniška zbornica v letih 1965–1967 (dr. Peter Čeferin) – Zap, 27/34

Slovenska odvetniška pisarna v Gorici (1918–1943) (Tomaž Marušič) – Čl, 28/36

Iz arhiva Odvetniške zbornice Slovenije – Odvetniška zbornica v letih 1968–1971 (dr. Peter Čeferin) – Zap, 28/38

Iz arhiva Odvetniške zbornice Slovenije – Odvetniška zbornica v letih 1972–1973 (dr. Peter Čeferin) – Zap, 29/40

AVTORSKO KAZALO

Avtorjev 37 – 23 iz odvetniških vrst

Tomaž Alič

Računalnik v odvetniški pisarni – Čl, 26/14

Programska oprema za vodenje odvetniških primerov – Čl, 28/11

Ljubo Bavcon

Za večjo kvaliteto sojenja in s tem k dvigu ugleda in avtoritete pravosodja – Čl, 27/4

Vlado Began

Nekaj misli o katoliškem krstu dojenčkov – Mn, 27/21

Peter Čeferin

Iz arhiva Odvetniške zbornice Slovenije – Odvetniška zbornica v letu 1964 – Zap, 26/38

Iz arhiva Odvetniške zbornice Slovenije – Odvetniška zbornica v letih 1965–1967 – Zap, 27/34

Iz arhiva Odvetniške zbornice Slovenije – Odvetniška zbornica v letih 1968–1971 – Zap, 28/38

Iz arhiva Odvetniške zbornice Slovenije – Odvetniška zbornica v letih 1972–1973 – Zap, 29/40

Nina Drnovšek

Izvajanje prevzema evropskega pravnega reda – odvetništvo (skupaj z Aleksandro Janežič) – Por, 27/23

Zvonko Fišer

Izhodišča za reformo kazenskega postopka v RS (1. del) – Čl, 29/4

Boris Grosman

Priznanje tujih izvršilnih naslovov – Čl, 27/13

Nagrajevanje odvetniškega dela v Nemčiji – Čl, 29/13

Marko Ilešič

Vloga odvetnika pred Sodiščem ES – Uv, 29/3

Aleksandra Janežič

Izvajanje prevzema evropskega pravnega reda – odvetništvo (skupaj z Nino Drnovšek) – Por, 27/23

Mitja Jelenič Novak

Sklep, št. 612/04 z dne 3. 1. 2005 – Sp, 26/25

Qui facit per alium facit per se – Čl, 27/6

Igor Karlovšek

Umor Sonje Lipeč (1. poglavje) – Čl, 29/41

David M. Kenda

Odvetniki na evropskem nogometnem prvenstvu v Franciji – Por, 27/30

Miha Kozinc

Hvala – Uv, 26/3

Janez Kranjc

Odvetniki na glavnem nürnberškem procesu – Zap, 26/36

Bojan Kukec

Skupščina OZS – b. p. – Uv, 26/3

Kmalu (specializirana) družinska sodišča – Čl, 26/16

Lidija Koman Perenič: Škoda in odškodnina – Rec, 26/27

Aleš Galič: Ustavno civilno procesno pravo – Rec, 26/30

Odvetnik in sodnica ovadila obdolženca – Zap, 26/32

Odvetniška šola 2005: Že sedmič v šolo – Por, 26/35

Mag. Peter Prodanovič: Slovensko odvetništvo in celostna podoba odvetnika – Rec, 27/22

Čezmejno priznavanje odvetniške kvalifikacije – Sp, 27/25

Delavec se ne more odpovedati pravici do odpravnine – Sp, 27/25

Tudi vrhunski odvetniki niso (vedno) jamstvo za uspeh – Sp, 27/26

Tožilec užaljen, sodnica kaznovala odvetnika – Zap, 27/31

Odvetnik in pisatelj – mag. Igor Karlovšek – Int, 27/32

In memoriam – Dušan Skok – Uv, 28/3

Dopuščeno odprtje odvetniške pisarne tudi v drugi državi EU – Sp, 28/14

Odvetnik ne more biti kasneje v isti zadevi ustavni sodnik – Sp, 28/15

Branko Vrstovšek: Odvetnik, ki ima največ zadev na ESČP v Strasbourgu – Int, 28/17

Razširjena seja Upravnega odbora OZS – Zap, 28/22

Siniša Štimac: Nematerialna škoda – pravni in medicinski aspekti – Rec, 28/24

Advokat bo že sam lagal ... – Zap, 28/35

Odvetnik o vplivih politike na konkretne sodne postopke – Por, 29/19

Aleš Zalar: Odvetniki – ključ mediacij! – Int, 29/21

Tožba po ZUS ni učinkovito pravno sredstvo – Sp, 29/29

V Sloveniji gre za sistemsko kršenje pravic iz EKČP – Sp, 29/30

Pravdni postopek – zakon s komentarjem – 1. knjiga (1.–150. člen) – Rec, 29/33

Dr. Marko Novak: Uvod v pravno pisanje – Rec, 29/36

Od kakovosti in interesa domačih odvetnikov je odvisno, koliko bo pritožb na ESČP – Zap, 29/38

Rudi Markovič

Nekaj misli o katoliškem krstu dojenčkov – Mn, 28/18

Tomaž Marušič

Slovenska odvetniška pisarna v Gorici (1918–1943) – Čl, 28/36

Deset pravil FIS v slovenski sodni praksi – Sp, 29/17

Viktor Planinšec

Iz mariborskih odvetniških in sodnih logov – Zap, 28/35

Konrad Plauštajner

Revizija Kodeksa etike CCBE – Čl, 28/4

CCBE – posvet in seja v Bruslju – Por, 29/26

Jernej Podlipnik

Odpravnine – obremenitev in zahtevki – Čl, 26/11

Kratek vodnik CCBE po evropski ustavi – Zap, 27/16

Dr. Cooter, dr. Ulen: Ekonomska analiza prava – Zap, 28/26

Odvetniško in sodniško pripravništvo v praksi – Čl, 29/15

Bojana Potočan

5. konferenca evropskih odvetnikov o izobraževanju – Por, 29/25

Karlo Primožič

Disciplinska odgovornost odvetnikov, sodnikov in tožilcev v Evropi – Zap, 26/17

Odvetnica in harmonika – Zap, 29/42

Janez Prislan

Ali je krst dojenčkov v Katoliški cerkvi v nasprotju z ustavo? – Mn, 28/18

Darja Pristavec

Brezplačna pravna pomoč in odvetnik – aktualna problematika in predlogi za izboljšanje – Čl, 27/10

Blaž Radujko

Predlog sprememb pravnega študija – Mn, 27/19

Andrej Razdrih

Mitja Lamut: Potniške ladje na razglednicah – Rec, 26/29

Kolesarjenje po Srbiji in Črni gori – Por, 28/28

Ciril Ribičič

Pravica do sojenja brez nepotrebne odlašanja – Sp, 26/4

Tanja Sedušak

Kakšna prihodnost nas čaka? – Uv, 27/3

Iz dela upravnega odbora Odvetniške zbornice Slovenije – Zap, 28/21

Srečanje slovenskih in hrvaških odvetnikov – Por, 29/28

Dušan Skok

Iz poročil o delu disciplinskih organov OZS – Por, 26/18

Iz dela upravnega odbora Odvetniške zbornice Slovenije – Por, 26/21

Iz odvetniškega imenika – stanje 31. marca 2005 – Zap, 26/23

Nataša Skubic

Zagovornik in kazenski postopek – Čl, 28/7

Jorg Sladič

Obvezno odvetniško zastopanje v procesnem pravu Sodišča ES – procesna predpostavka postulacijske sposobnosti (skupaj z mag. Pavlo Sladič - Zemljak) – Čl, 29/9

Pavla Sladič - Zemljak

Obvezno odvetniško zastopanje v procesnem pravu Sodišča ES – procesna predpostavka postulacijske sposobnosti (skupaj z mag. Jorgom Sladičem) – Čl, 29/9

Mitja Stupan

49. kongres Mednarodne unije odvetnikov (UIA) – Por, 28/31

Boštjan J. Turk

Razmišljanja o reformi ESČP – ali se z večanjem učinkovitosti sodišča v resnici povečuje zaščita človekovih pravic? – Čl, 27/15

Informacijski superman – Mn, 28/20

Luigi Varanelli

Prenos lastninske pravice v zavarovanje – Čl, 26/7

Postopek predhodnega odločanja v perspektivi slovenskih odvetnikov – Čl, 27/9

Gregor Velkavrh

Zasedanje CCBE in predsednikov evropskih odvetniških zbornic – Por, 26/19

Kaj želi evropsko odvetništvo – Por, 29/23

Dean Zagorac

Kako seksi so odvetniki? – Zap, 27/14

Rusija je »in« – Zap, 27/18

Odvetniške družbe zatiskajo oči pred sindromom *burnout* – Zap, 27/26

ZDA: velike odvetniške firme spet rastejo – Zap, 28/10

Kitajska postaja nova zlata jama – Zap, 28/19

Velika Britanija: liberalizacija odvetniškega trga – Zap, 28/31

Obtožnice kar prek SMS – Zap, 29/27

mag. Jorg Sladič
mag. Pavla Sladič - Zemljak

OBVEZNO ODVETNIŠKO ZASTOPANJE V PROCESNEM PRAVU SODIŠČA ES – PROCESNA PREDPOSTAVKA POSTULACIJSKE SPOSOBNOSTI?

Avtorja v članku obravnava vprašanja obveznega odvetniškega zastopanja. To obveznost najprej analizirata s stališča postulacijske sposobnosti in nato sprašujeta, ali je postulacijska sposobnost procesna predpostavka. Nato podata pregled obveznega odvetniškega zastopanja v slovenskem civilnem postopku. Jedro članka pa je prikaz procesne predpostavke obveznega odvetniškega zastopanja v procesnem pravu pred Sodiščem Evropskih skupnosti, pri čemer avtorja razlikujeta med zastopanjem v postopku predhodnega odločanja in zastopanju v postopkih s tožbami. Na koncu je podana razlika med postopkom pooblastitve v Sloveniji in pred Sodiščem ES.

dr. Zvonko Fišer

IZHODIŠČA ZA REFORMO KAZENSKEGA POSTOPKA V SLOVENIJI

Avtor v svojem prispevku prikazuje nekatere poglavitne ugotovitve raziskave Izhodišča za modernizacijo kazenskega postopka v Sloveniji, ki jo je opravil Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani pod vodstvom doc. dr. Katje G. Šugman, sam pa je v njej sodeloval kot eden izmed avtorjev.

V nekoliko bolj splošnem uvodu so prikazana njegova razmišljanja o temeljnih pogojih, ki morajo biti izpolnjeni za tako kompleksno spremembo, kakor je uvajanje novega kazenskega postopka, še zlasti, ker gre za postopek, ki temelji na drugačnih izhodiščih kot dosedanja. V nadaljevanju posveča največjo pozornost predkazenskemu postopku, ki bi utegnil biti najtrši oreh, in nato vmesni fazi kazenskega postopka, spremembam v ureditvi glavne obravnave in morebitnim novostim v postopku s pravnimi sredstvi.

Prispevek posebej opozarja na spremembe, ki bi bile pomembne za delo odvetnikov. Postopek, ki je zasnovan kot spor, pomeni v primerjavi s sedanjim bistveno spremembo temeljnih razmerij v postopku in krepi položaj ter naloge obrambe. Po drugi strani predlagane novosti v posameznih fazah postopka prinašajo odvetnikom širše konkretne možnosti za njihovo aktivno delovanje (npr. prek obrambnih poizvedb, s pogajanjem, skrbjo za dokazni postopek in podobno).

Jorg Sladič, LL. M.
Pavla Sladič - Zemljak, LL. M.

MANDATORY LEGAL REPRESENTATION IN THE PROCEEDINGS LEGISLATION OF THE ECJ – PROCESS PRESUMPTION OF POSTULATION CAPABILITY?

The authors discuss the issue of the mandatory representation of parties by attorneys in procedural law. This requirement is analysed from the point of view of the parties' lack of capacity to submit pleadings themselves in court. The authors then examine the question as to whether this lack of capacity can be considered as an absolute bar to proceedings. In answer to this question, the authors then present the rules on Slovenian civil procedure regulating mandatory representation. However, the core of this article is the mandatory representation of parties by attorneys before the ECJ. As far as mandatory representation is concerned, a distinction is made between preliminary references and direct applications before the ECJ. In conclusion, the authors present the differences in addressing the powers of attorney in ECJ procedural law and Slovenian civil procedure.

dr. Zvonko Fišer

A BASIS FOR CRIMINAL PROCEDURE REFORM IN SLOVENIA

In the present article, the author outlines certain fundamental findings of the research project entitled A Basis for the Modernization of Criminal Procedure in Slovenia, conducted by the Institute of Criminology of the Faculty of Law of the University of Ljubljana under the guidance of Dr. Katja G. Šugman. The author of this article was one of the researchers in the above-mentioned research project.

The somewhat general introduction presents a consideration of the fundamental conditions which must be fulfilled in order to realize such a complex reform as is entailed by the introduction of a new criminal procedure, particularly as it is a procedure which would be based on different principles than hitherto. The main body of the article is devoted to preliminary proceedings, which could prove to be the most difficult issue to deal with, followed by a consideration of the intermediate stage of criminal proceedings, reforms concerning the main hearing, and the possible novelties in proceedings with legal remedies.

The article particularly focuses on reforms which could be relevant to the work of attorneys. In contrast to the present regulation, adversarial proceedings are envisaged, which would essentially change the fundamental relations in proceedings and strengthen the position as well as the tasks of the defense. However, the proposed reforms in individual stages of proceedings provide attorneys with broader concrete opportunities to play an active role in the course of proceedings (e.g. by means of defense inquiries and negotiations, attorneys attending to procedures for taking evidence, etc.).

Sodelavcem

Svoje prispevke – seveda podpisane, z avtorjevim naslovom – dostavite na disketi (z berljivim izpisom – najbolje 30 vrstic na stran), pisane v WORD za Okna ali kot navadno .TXT datoteko (ASCII tekst) – ali seveda tudi po elektronski pošti na naslov uredništva.

• Strokovni članek naj obsega največ 9 strani (270 vrstic ali 24.000 znakov) • Razprave, mnenja, recenzije – do 5 strani (150 vrstic ali 12.000 znakov) • Komentar, poročilo, vesti itd. – do 2 strani (60 vrstic ali 5.000 znakov)

Izdaja **Odvetniška zbornica Slovenije** • Predsednik: **Miha Kozinc**

Odgovorni urednik: **mag. Bojan Kuček**, tel.: 01/7552-909 ali 7553-827, GSM 041/762-086

Uredniški odbor: **Boris Grosman, Jože Ilc, Hinko Jenull, mag. Bojan Kuček, Andrej Razdrih, dr. Karlo Primožič, Mitja Stupan**

Urednika: **Dušan Skok**, Irena Vovk • Računalniški prelom: **Vinko Kimovec** • Tisk: **Mond Grafika, d. o. o.**

Naslov uredništva: **Odvetniška zbornica Slovenije, Pražakova 8, Ljubljana,**

tel. 01/300-34-20, faks: 01/23-01-965, e-pošta: odvetniska.zbornica@moj.net

Naročnina za leto 2005: **8.000 SIT** (posamezna številka: 2.000 SIT; za študente: 500 SIT)

Revija izhaja štirikrat na leto. Naklada: 1.850 izvodov

Revija je vpisana v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo RS, pod zaporedno številko 860.

